

סיכום מתומצת איסור והיתר

סימן סט – דיני מליחה והדחה

סעיף א – הדחה בתחילה

מקור: חולין קיג א:

- רא"ה – להעביר הדם שלא יבלענו.
- ר"ן – שיתרכך הבשר.
- מרדכי – שלא יתמלא המלח ויפיג כוחו.
- ש"ד, סמ"ק – כשפוגש המלח בכללך לא מפליט אלא מבליע.

נפק"מ בטעמים:

- א. שיעור וצורת ההדחה – שרייה להתרכך או שטיפה לשאר.
- ב. דיעבד שמלח ולא הדיח (ט"ז): סמ"ק – לא מועיל למולחו שוב שכבר בלע. תרומה ורא"ש – מועיל שזה משום ריכוך.
- ג. כשחתך בסכין שוב אם צריך הדחה: ר"ן – לא כי ריכוך כבר. שאר ראשונים – צריך (וכן בשו"ע).
- ד. יש ששים בחתיכה כנגד הדם: משום בליעה מותר. ריכוך – לא מספיק.

הלכה:

- ב"י – כתרומה שבשעת הדחק. שו"ע – לא טעם ריכוך שלא דרש שרייה. לא טעם בליעה כי התיר בדיעבד. אלא שלא יפיג כמרדכי. או טעם בליעה אלא שפולט מה שבלע אח"כ.
- מח' ש"ך פמ"ג אם נשאר בדעתו או חזר בו מהב"י.
- רמ"א – החמיר ככולם לכתחילה ודרש שרייה. אסר באין הפס"מ.

שרה הבשר מעת לעת: ש"ך – נאסרה לצלי עד ששים. אם יש ששים: רמ"א, ש"ך - מותר. רש"ל – אסור כמבושל.

נמלח כצלי ולא שהה שיעור צליה: רמ"א – כמו שנמלח ולא הודח ואסור שלא בקיאים באיסור צלייה ובהפס"מ התיר, וכן במליחה בצלי (סימן עו). ב"ח – מותר בתרתי לטיבותא שגם לא נמלח בכמות וגם לא באיכות.

סעיף ג – סוג המלח

חולין קיג א: ר' דימי מלח במלח עבה ומסירו בניעור.

מה המקרה וסוג המלח המותר?

- רמב"ם: עשה כהוגן שמלח במלח גס אך דק פסול.
- ר' ירוחם, שו"ע: צריך מלח גס אך לא עבה מאוד שלא יפול כשהופכו.
- שאר ראשונים: דק מותר ואף מהודר שיוצא מאחן. רמ"א, ש"ך – רק בדיעבד.
 - רא"ש – בא להכשיר עבה.
 - ראב"ד, רשב"א – אם שורה אח"כ עדיף בגסה שיהיה אפשר להוריד בקלות ללא שפשוף.
 - רש"י – עבה אין להשהות שגורם לבליעה.
 - ר"ן – דק צריך הדחה ועבה רק נייעור.

סעיף ד – אופן המליחה

מנחות כא א: "אמר רב אשי וכו' כיצד הוא עושה מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו, אמר אביי וכן לקדירה" **חולין קיג א:** "אין הבשר יוצא מדי דמו אלא"כ מולחו יפה יפה"

כמות המלח:

- **רשב"א, ר"ת:** שלא נאכל מחמת מולחו.
- **רא"ש** – על כולו.
- **ב"י:** זה אותו גדר. שו"ע – צריך שלא יאכל מחמת מולחו ואף בקמטים.

פספס מעט: רמ"א, רש"ל – אסור. ב"ח – מותר.

צורת המליחה: ר"ת – יניח. ריב"א – צריך גם לשפשף.

כמה צדדים?

- טור ברשב"א – צד אחד לכתחילה.
- ב"י ברשב"א ורא"ש ואו"ה, שו"ע – לכתחילה שני צדדים. בדיעבד צד אחד מפליטה.
- רמ"א – רק דיעבד אם בישל מותר במקום צורך. תוך 12 שעות יחזור וימלח בלי הדחה. אם הדיח: ט"ז – יחזור וימלח. ש"ך – מועיל רק בצליה שלא יבליע.
- תוס', טור ברא"ש, או"ה במקום אחר, הגש"ד – חייב שני צדדים.

מליחת עוף מבפנים:

- ר' ירוחם בשם רשב"א – לכתחילה לא צריך.
- ר"ן ברשב"א, או"ה, שו"ע – לכתחילה צריך בדיעבד לא.
- ר' אביגדור – בדיעבד צריך.
- מרדכי ב"א – בדיעבד צריך ומועיל רק צליה.

סעיף ו – זמן מליחה

שיעור זמן מליחה:

- רש"י, רמב"ן, רמב"ם, שו"ע: הילוך מיל.
- רי"ף – שיעור הפשטה.
- תוס': לכתחילה שיעור צליה. בשעה"ד כרמב"ם.
- תרוה"ד, רמ"א – שעה.

מלח ולא שהה כלל: הגש"ד – מותר בדיעבד. ב"י, רמ"א – אסור.

סעיף ז-ט – ניפוץ והדחה אחרי מליחה:

למה מנפץ?

- רשב"א – שמא ירתיח ויבליע.
- ש"ך ברמ"א: שיוסר הדם.

בדיעבד אם לא ניפץ:

- רוב ראשונים, שו"ע – מותר.
- ר' ירוחם – אסור.

הדחה: חולין קיג א: מדיחו יפה יפה ומולחו יפה יפה:

- סמ"ק, מרדכי, רא"ש, שו"ע: 2 הדחות צריך להעביר הדם ולהעביר המים.
- הגה"א, אגור: 3 הדחות. בדיעבד 2 מועילות. רמ"א – לכתחילה 3. ינפץ וידיח פעמיים. ט"ז – הראשונה באוויר לפני. ש"ך – הניפוץ הוא במקום אחד ההדחות.
- רמב"ם – עד שיצאו המים נקיים.

הדחה במי פירות: רמ"א – באחרונה מותר שכך ר"ן כתב. ט"ז, ש"ך – לא כתוב בר"ן ואף בראשונה מועיל.

קדמו מים או ציר להנחה: טור – מותר כי המים מבטלים כוח המלח. **ציר:** שו"ע – מותר בדיעבד. רמ"א – כ"ק. לא היו מים: ש"ד – מותר.

לא הדיח ובישל, האם המלח בטל? ריב"א, ר"ש מקוצי – לא. סמ"ק, שו"ע – כן.

שיעור חתיכה כנגד המלח: ר"מ – ששים בכל החתיכה. או"ז – רק בדקה. או"ה, רמ"א – 30 כנגדו וצריך הצטרפות הקדרה.

האם החתיכה אסורה מחנ"נ בדבוק? רש"ל – כן. שו"ע – לא כשאר איסורים. רמ"א – לא נחשב דבוק.

בשר שיבש ממלח האסור שעליו: לכתחילה ידיח לא ברותחים. בדיעבד אם נתבשל: ראב"ן, ריב"א, רמ"א – מותר. מרדכי – צריך לאמוד 60.

בשר מליח: אשכנזים – נוהגים להשאיר אך ייזהר בסוף להוריד. ספרדים – מורידים ושמים חדש שלא יהיה חשש.

שימוש במלח שמלח בו: רמב"ן – הוא שורף ולא בולע הדם. רשב"א, רמ"א – בולע ואסור.

מסופק אם נמלח הבשר: פת"ש – מח' אחרונים. **אם בושל:** ט"ז – איסור דרבנן ומותר. ש"ך – אסור שאתחזק איסורא.

סעיף י – נאמנות גוי על הדחה

ככלל אין נאמן אלא לעדות אישה. מה לגבי הדחה?

- או"ה – מותר אף בלא מסל"ת מטעמי נקיות.
- ב"י בשם סמ"ק – או במסל"ת או מירתת. במיוחד שרגלים לדבר שהדיח כי מכיר.
- סמ"ג – מסל"ת לא נאמן מנקיות. אך מירתת + נקיות אפשר לצרף.
- ריב"א – רק בטעימת קפילא.
- שו"ע – לפי רמ"א כב"י לפי סמ"ק. לפי ש"ך – כסמ"ג שלא מועיל מסל"ת.

סעיף יא – בישל בלא מליחה

בושל ללא מליחה אסורה שיוצא הדם. בכמה משערים?

- ראב"ד – 60 כנגד הנפלט. רא"ש, שו"ע – ככל החתיכה שלא ברור כמה פלטה.

חתיכה עצמה כשהיה ששים?

- אורחות חיים, שו"ע – מותרת שבטל כדין דם איברים.
- הגה"מ, ראב"ן, רמ"א – אסורה (בשעת הצורך רמ"א מקל). **טעם:** ש"ך – שזז הדם ממקומות בתוך החתיכה ונחשב שפירש. או"ה, ט"ז – נשאר טעמו של מה שיצא. צלייה ומליחה מוציאה בלי להשאיר טעמו.

חזרה ונתערבה ברוב:

- ש"ך – לאו"ה שיבש ביבש מבשא"מ אסור שיש לו תקנה, פה אין תקנה שלא ניכר וכן ברמ"א. אך שמא יבשלם לר"ן מותר.
- פת"ש – יש שנחלקו שפה מקרה מיוחד שמצרפים גם דעת אורחות חיים שמותר.

שרייה בכלי ראשון שהעבירו מהאש: רא"ש – מותר בשר תפל אך לא בשר מליח. טור – אסור כך או כך.

- רמ"א – דיברו על איסורי שבת והלכה כטור.
- ט"ז – לא נחלקו כלל ורא"ש דיבר בשבת והטור משום בשר שלא נמלח.

חמי טבריה: פת"ש – לא מבשלים בשר שלא נמלח.

חליטה ומליגה בדיעבד כשלא מלח: אורחות חיים – מותר במקום צורך. מרדכי – מותר אף לא במקום צורך. **תרנגולת חלולה בלי מעיים:** רמ"א, ט"ז – אסור שחלולה מבפנים ולא יוצא הדם. נקה"כ – מותר.

סעיפים יב – יג: חומרת הגאונים בשהייה 3 ימים בלא מליחה:
התייבש ושוב אין מוציא דמו במליחה. אם מותר בצלייה: ר"ם, או"ז, שו"ע – מותר. מנהג ברצלונה והגאונים – אסור.

בישול אחר הצלייה:

- תרוה"ד בשם מהר"ם ואו"ז: אסור שבישול מרכז וגורם שיפלוט עוד דם.
- תרוה"ד בשם גדולים: מותר שהצלי כבר הוציא הכל.
- שו"ע – לכתחילה לא.
- רדב"ז – אחרי מליחה וחליטה מותר.

הטעם שלא מועיל מליחה אחר ג' ימים הוא שמתקשה הבשר. ודאי או ספק?

- ט"ז – ספק.
- ש"ך – ודאי ופשוט מפליט מעט.
- נפק"מ: **א.** מליחה פעמיים: לט"ז ס"ס ולש"ך גם השני מועט ואסור. **ב.** מלח הבשר עם איסור: ט"ז – נאסר מספק. ש"ך – לא נאסר שזה מעט.

שומן ששהה 3 ימים שאי אפשר לצלותו כי ניתן בצלייה:

- שבוי"י – מותר שלא מתקשה. רעק"א – ע"י מליחה והדחה.
- נו"ב – אסור. חו"ד – מותר בהפס"מ אחרי מליחה וחליטה.

ריכוך תוך 3 ימים בשרייה:

- אגור – שפך עליו מים מאפס הספירה.
- או"ה, שו"ע, רמ"א – צריך שרייה. בדיעבד הדחה מועילה.
- תרוה"ד – לא מועיל.

סעיף יד – בשר לא מלוח והתערב

בשר ששהה 3 ימים ללא מליחה שנתערבה באחרות:

- **תרוה"ד, שו"ע** – מותר הכל במליחה. גר"א – כי זה חומרת גאונים בלבד.
- **רי"ף:** דשיל"מ ואסור.

חתיכה שלא נמלחה והתערבה תוך 3 ימים:

- ט"ז – אין צורך למלוח שוב ואינו דשיל"מ שמוציא ממון. לא צריך ששים שאיסורו בא רק אחר התערובת.
- ש"ך – מותר רק במליחה שוב.

חתיכה שבישלה בלא מליחה ונתערבה:

- לט"ז – מותר.
- ש"ך – לטעם האו"ה במבשא"מ ביבש לא ניכר ומותר. לר"ן שמא יבשלם – אסור.

סעיף טו – נכבש במים קודם מליחה

- תוס' – לעולם מותר שאין צונן בצונן אוסר.
- ר' ירוחם ואו"ה, שו"ע: אסור בבשר מלוכלך.
- אגור, ש"ד – אסור בכל בשר.

מועיל בצלייה? או"ה, רמ"א – לא. אגור בשם י"א, שו"ע – כן.

סעיף טז – כלי המליחה

חולין קיג א: "אין מניחים בשר למליחה אלא בכלי נקוב". **ראשונים, שו"ע** – כל שנשפך הדם כשיוצא, כי אחרת יחזור ויבלע.

שימוש הכלי כשמלח בשאינו נקוב: חולין קיא א: "ההיא פינכא דהוה בי ר' אמי דמלח ביה בשרא ותבריה". **ברותח אסור. בצונן:**

- רשב"א בי"א קמא, שו"ע – נאסר רק בדוחק הסכין. אך סתם קערה די בקינוח. ר' אמי שבר כי אסור להשהות הכלי שמא ישתמש ברותח או שהיה כלי חרס. רמ"א – בכלי חרס אסור.
- רמב"ן, ראב"ד – צונן צריך הדחה.
- רשב"א בשם גדולים: אף בצונן אסור.

דין מה ששם בכלי המליחה הבלוע:

צונן: רק למ"ד רשב"א בשם גדולים אסורה אחרי קינוח והדחה. **רותח:** רשב"א בשם גדולים – אסור. לשאר הפוסקים:

- רשב"א בחידושים בשם תוס', רמ"א: בצונן כ"ק שתתאה גבר, בכלי חם ביבש כ"ק כיבש ביבש ובלח 60.
- ראב"ד – הקערה שמלח נחשבת רותח וביבש חייב קליפה. בלח כ"נ. לח ממש – ששים.

סעיף יז: שימוש בכלי נקוב

חולין קיא ב: " אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח".

- רא"ש, שו"ע – בכלי לא נקוב. אך נקוב מותר אף ברותח שהדם שריק.
- ר"ן, רמב"ן, רשב"א, ראב"ד, רמב"ם: בכלי נקוב ואסור. מותר למלוח שוב כי לא בולע מהכלי כשפולט דמו שלו. ש"ך – לכתחילה לא בשום כלי. בדיעבד מותר הכל.
- ר"פ – אסור בחרס ומותר בעץ.

סעיף יח – בשר שנמלח בכלי לא נקוב

אסור אם נשאר מדין כבוש. שיעור הזמן:

- ר"ת, רשב"א, רמ"א – כלשהו.
- ר' ברצלוני, רש"י – שיעור מליחה.
- רא"ש, טור, שו"ע – שיעור רתיחה.
- הגש"ד – יום או לילה.
- הגה"א בשם ר"ת ור"י – שיעור צליה.
- ראב"ד – כשמלח מעט כמליחה. כשמלח הרבה – בשיעור צליה.

כמות המלח (ראו קה):

- מרדכי: כלשהו.
- אורחות חיים, רמ"א: צלי.
- רשב"א, שו"ע – אינו נאכל מחמת מלחו.
- רשב"א בי"א: כשיעור מליחה לדרך.

מה שחוץ לציר:

- ר"ת, ר"פ, רמ"א: אסור גם מה שבחוץ.
- רא"ש, שו"ע – מותר. רשב"א – אפילו אם שמן שאין פיטום כי הדם מטבעו לא עולה ופיטום רק מועיל בכחוש.

סעיף יט – חיוב חליטה לבשר

אחר שנמלח והודח האם מותר לבשלו?

- רמב"ם – אסור עד שיחלוט שיכניסו למים רותחים עד שמלבין. ר"ן – מצמית הבשר שלא יצא מה שנשאר בפנים.
- ר"ן, מ"מ, ריב"ש, שו"ע, רמ"א – מותר שמוציא כל הדם שבו והשאר אינו אלא מוחל. ב"י – לכתחילה יש לחוש לרמב"ם.

סעיף כ – כוח הדם והציר אחר מליחה

מעשה דרש"י: מעשה שהיה בביתו של רש"י בבשר שנמלח שיעור מליחה ואחר כך הניחוהו בלא הדחה בכלי שאינו מנוקב.

הבשר:

- רש"י, ראבי"ה, רא"ש – מותר.
- תוס', סמ"ג – נהגו לאסור.
- ר"ן – אסור מעיקר הדין.
- ש"ד, רמ"א לפי ט"ז – כ"ק. ש"ך – רמ"א אוסר בכלי חרס או ציר מרובה.
- שו"ע – לכתחילה אסור בדיעבד מותר.

טעמים:

- **להיתר:** אין איסור שיוצא מהבשר שמה שלא יצא יבש ודם שהתייבש לא נבלע שוב. **אוסרים:** אין המלח מתייבש.
- **להיתר:** יש איסור אך לא רותח שבטל כוח המלח אחרי שהוציא הדם. ב"ח – שמיחוי הדם שובר המלח. ט"ז – גם בלי אלא בשהייה נחלש.

סעיף כא – צליה בלא מליחה ולבשל

הגה"א – אם אין מלח יכול לצלות. שיעור הצלייה:

- א. טור – חצי צליה.
- ב. ר"ן – מאכל בן דורסאי.
- ג. רשב"א – כמאכל רוב בנ"א.

סימן ע – מליחת הבשר הרבה ביחד

חולין קיג א: רב ששת מלח ליה גרמא גרמא, תרי מאי טעמא לא משום דפריש מהאי ובלע האי, חד נמי פריש מהאי גיסא ובלע האי גיסא, אלא לא שנא. "רש"י - שטרודים. תוס' – הראשונים מסיימת פליטתה קודם! תירוך:

- תוס' א, שו"ע - דם שריק. כשפולט דם לא בולע. כשפולט ציר בולע ומפליט.
- תוס' ב, רמ"א – כשפולט ציר לא בולע כלל.

נפק"מ: א. צריך להמתין לאכול עד שיפלוט הציר. **ב.** דם בגומות לתוס' פירוש א צריך להסיר מיד.

בשר ודגים יחד: חולין קיב ב: אמר רב נחמן דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין וכו', בכלי מנוקב ודגים משום דרפו קרמייהו קדמי ופלטי, ועופות קמיטי בתר דניחי דגים פליטי עופות והדר בלעי מיניה" - הטעם שבולעים הדגים דם רותח היוצא מהעופות ונאסרים.

מה נאסר?

- רש"י – רק הדגים.
- רשב"ם – הדגים נ"נ ואוסרים הבשר.
- רא"ש: טור – כרשב"ם, ב"י – לא הכריע.

כמה נאסר?

- רא"ש, ר"ן, טור, שו"ע – כ"ק.

- רא"ה - כ"נ.
- רמב"ן - כולו.
- רמ"א, ב"ח - דגים למעלה מהעוף כ"ק ולמטה כולו.

קשקשים: טור - במקום כ"ק. רא"ש, רש"ל, רשב"א, רשב"א - לא בולעים.

מלח וחזר ומלח בלא הדחה:

- תרוה"ד, רמ"א - מותר.
- או"ה, ש"ד - אסור.

דג מליח ועוף תפל: חולין קיב ב: "דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר מאי לאו שהיו שניהן מלוחים לא כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל".

דג מלוח ועוף תפל - מותר. עוף מלוח ודג תפל - אסור. **דגים בכלי בשרי:** רשב"א, רמ"א - מותר שאין מליחה מפליטה כלים ונ"ט בר נ"ט.

דג שלא נמלח, פולט אגב צירו?

- רבותיו של הרשב"א, דרישה: לא פולט שציר דגים חלש ומועט.
- רשב"א, ר"ן, רמ"א - פולט.
- שו"ע: ש"ך, ט"ז - פולט ואסור. ב"ח - לא פולט.

בשר כשר עם בשר טרף: חולין קיב ב: "רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה. אתא לקמיה דרבא אמר ליה, הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן וכו'. מיתיבי, דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, מאי לאו שהיו שניהן מלוחים, לא כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל": צרי האיסור כאיסור ונבלע.

שניהם מלוחים או האיסור מלוח: ר"ן, שו"ע - כ"ק. רא"ה - כ"נ. רמב"ם, רמב"ן, רמ"א - כולו אסור שטיפות האיסור רותחות.

תתאה גבר במליחה: רוב הראשונים, רמ"א - לא. רשב"א, שו"ע - כן.

שהיית בשר אחר מליחה בלא הדחה: תלוי במעשה דרש"י לעיל.

נגיעת חתיכה מלוחה עם דם באחד שלא נמלח או שנמלח והודח:

- ר"ן - אסור וראיה מדגים ובשר יחד.
- ר' יונה, רשב"א, טור: התירו כשלא נמלחה ואסרו בנמלחה. שו"ע - לחוש לכתחילה.
- רשב"א בשם גדולים: אף בשר שנמלח פולט.
- ר"ת: כל ששהו בכלי מנוקב לא שדם מישרק שריק ומותר.
- רמ"א - לכתחילה לא נמלח מותר. נמלח תוך י"ב שעות. אחרי נהגו לאסור אך בהפס"מ להקל כר"ת.

חתיכה שנפלה לציר: אותו הדין כמו מקודם.

שיעור שטרוד לפלוט ציר והניח עמו בשר אחר למליחה בכלי מנוקב. כמה זמן:

- שו"ע ועוד סברו שעד 12 שעות.
- רמ"א - במקום צורך 24 שעות.
- רש"ל - לכתחילה 24 שעות.

סימן עא - מליחת הראש הטלפיים והמוח

שיערות מעכבות המליחה?

- רשב"א בי"א - צריך לשרוף מעט השערות.
- רשב"א עצמו, שו"ע - לא צריך.

מוח מעכב איבר חלול?

- שו"ע – מעיקר הדין לא צריך כחתיכה עבה ומן המובחר עם נקב. אך כאן שיש מוח צריך לקורעו ממש.
- בית יעקב – עיקר הדין לחתוך לשנים שמצטבר במקומות מסוימים הרבה דם.

הכשר טלפיים. מה הבעיה בהם?

- **ב"י, לבוש** – שמא יצטבר דם בעצם וככלי לא מנוקב ששאר עצמות מלאות מוח והוא לא.
- **רשב"א, ש"ך** – הטלפיים קשים וככלי שלא מנוקב.
- **הפתרון**: יחתוך חתך קטן מלמטה.

הכשר מוח:

- רשב"א – יוציא וימלח.
- רא"ש ועיטור, שו"ע – או ינקב העצם והקרום.
- בה"ג, רמב"ם להבנת הטור – רק בצלייה.
- רמב"ם להבנת הב"י – להבהב באור. אך המנהג לא פשט (מ"מ).
- רמ"א – לכתחילה מוציאו וחוטכו שתי וערב ומולחו כמו כבד.

בדיעבד אם לא מלח או ניקב? או"ה, רמ"א – אסור. מדכ"י, ב"י – מותר.

הכשר הראש בצלייה? חולין צג ב: תולהו הפוך אם בית השחיטה למטה שיזוב הדם. רא"ש, ב"י, רמ"א – לא נהגו.

הכשר עצמות עם מוח: רמ"א – צריך למלוח שמא יש במוח דם.

סימן עב – הכשר הלב והריאה

בישול לב והכשרו: חולין קט ב: "הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו" מדין דם הכנוס באיברים. רמ"א – לא ברור שמותר לבשלו אחרי קריעה.

חולין קט ב: "הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו קורעו לאחר בשולו ומותר". בפסחים משמע שזה צולה לב.

לא קרע ומלח: או"ה – אסור שמוציא הדם הבלוע ומזיזו ממקום למקום. רמ"א שו"ע – מותר אך יקרענו אח"כ. לב שיע ולא בלע.

לא קרע וצלה: או"ה – אסור מאותה סיבה. רמ"א שו"ע ואחרים – מותרים ק"ו ממליחה.

לא קרע והתבשל:

- רש"י, רמב"ם רשב"א – מותר שלא בולע אף בבישול.
- תוס', רמב"ן, ראב"ד – אסור.

חתיכות שעמו במליחה וצלייה:

במליחה – האם דינו ככל דם שלא נבלע או כדם צלול? ר' מתתיהו ור' פרץ – אסור. תרוה"ד, רמ"א – מותר.

בצלייה: המתירים ק"ו שיתירו בצלייה. ש"ך בדעת הגש"ד: אסור. רש"ל – לכו"ע מותר.

לב עוף – יש 60 כנגד הלב:

- מהר"י מולן – עם הראש והרגלים.

- תרוה"ד – גם בלי.
- ש"ך – רק עם עור וכנפיים.
- ט"ז – אף בלי עור וכנפיים.

לב בהמה – האם יש ששים כנגדה?

- או"ה – לא. ש"ך – רק כשהורידו איברים המיותרים.
- לבוש – כן.

דין דבוק – בשר הדבוק ללב:

מקור: חולין צו ב: "ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנ"ט הרי זו אסורה."

א. האם ההיתר הדבוק אסור? ב. האם הקדירה צריך ששים נגד כל החתיכה?

- מרדכי, ש"ד, רש"י, רמ"א: אסור, שכתוב "בה" בירך.
- רשב"א, טור, שו"ע – הקלו, ו"בה" הכוונה לכל הקדירה.

טעם המחמירים:

- ש"ך – ההיתר הדבוק ממהר לבלוע ונאסר.
- ט"ז – שמא היו מחוץ לרוטב ונאסר ההיתר מהאיסור מחמת החום זה דבר מצוי.
- נפק"מ: א. איסור דרבנן שלט"ז מותר מס"ס. ב. שנדבק באופן מלאכותי תוך כדי בישול לט"ז אסור ולש"ך מותר.

דבוק תלוי בחנ"נ? דיון ב כן. דיון א לא בהכרח. לר"ן יש חנ"נ מדרבנן ואין דבוק.

דבוק בחצי חתיכה: חתך צנון בסכין איסור נאסר הצנון כ"נ. הניחו בקדירה האם הכל נאסר כי אין ששים כנגד הכדי-נטילה זה הרי דבוק?

- לבוש – כן כדין דבוק.
- ט"ז, ש"ך – לא.

דבוק העומד להיפרד כבשר שנמלח ולא הודח:

- רש"ל – כדבוק.
- ש"ך, ט"ז – לא, כי המלח עומד להיפרד שנמס במים.
- **להלכה:** שו"ע – מקל בשני הדיונים. רמ"א – מחמיר בשניהם.

סימן עג – כבד

סעיפים א – ב – בישול וצליה בכבד:

מקורות:

- משנה תרומות י, יא: כבד אוסרת ולא נאסרת.
- חולין קי ב: שכבד לבד ודאי שמותר והספק מה הדין בכבד עם חתיכות אחרות. ספק זה הונח ולא נפשט ואזלינן בו לחומרא. המשך המעשה היה שר' ספרא מצא שוב את ר' זריקא ושאלו דין הכבד עצמו, ענה לו שהוא ור' ינאי בריה דר' אמי אכלו תרנגולת עם איבריה ובכללם הכבד, דחתה הגמרא דלמא פי קנה שבו הכבד חוץ לקדרה הוה, אי נמי מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא, כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא, ורב נחמן חלטי ליה ברותחין"

פירושי הראשונים:

- רש"י – כבד בלי מליחה אסור. הספק אם לבשלו לאחר מליחה לאסור הבשר שעמו, אך הכבד עצמו מותר. למעשה לחומרא שאוסר הבשר עמו.
- ר"ת – כבד אחר מליחה מותר ככל בשר. כאן הספק בלא נמלח, שמא התורה התירה דם כבד שהרי כולו דם. ר"ן – הספק הוא בין במליחה ובין בלא, שמליחה לא מועילה.
- יש מפרשים בר"ן: הספק אם צריך קריעה. הלכה שבקרע ומלח מותר, כשלא קרע אוסר הבשר ולא עצמו.
- רמב"ם, רי"ף – אסור במליחה ובישול כלל אלא רק בצלייה. מה דעתם?
 - ר"ן – פירשו כרש"י אך הכל כריב"נ ונפסק כחכמים שכלל בשר ונאסר בדם.
 - ב"י – זה כריב"נ. אך פסקו כר' ישמעאל שאף הכבד עצמו אסור.
 - רמב"ן, רשב"א, וב"י בטור שאסור לכתחילה: לכתחילה להחמיר כרש"י. זה שגם לבד אסור כ"י: הקדירה נאסרת ואין לאוסרה לכתחילה, או ששליקה ארוכה ואולי אסור אף אחר מליחה. או שכיוון שבדרך כלל מתבשל עם עוד דברים אסור (ב"י).

הלכה:

- שו"ע – לכתחילה יצלה בדיעבד אם מלח ובישל כבד עצמו מותר.
 - רמ"א – מנהג לאסור אף הכבד. ט"ז – אם שכח ופסק כר"ת לא מחזירים.
- בישול כבד אחר חליטה: חולין קיא א:** מותר לחלוט בחומץ או רותחין ולבשל.
- רי"ף וגאונים – אסור שלא בקיאים בחליטה. רמ"א – אסור בדיעבד שלא שווה כלום.
 - ש"ך – מועיל בבשר שמליחה ללא חליטה מותר בדיעבד, אך בכבד מועיל רק צלייה.
 - רא"ש, שו"ע – מעיקר הדין מותר אך לכתחילה אסור בדיעבד מותר.
- צליה בתנור:** פת"ש – י"א שאסור אך הוא מכריע שמותר. אך גם מי שמתיר זה רק אם לא יושב בדם שלו כי אז נחשב כנתבשל בדמו. יד אפרים – מותר אף שלא בדרך שיפועו.

סעיף ג – חיתוך לצלי

- חיתוך לצלי:** חולין קיא א: רבה בר ר' הונא הורה לקרוע הכבד שתי וערב ולתת חיתוכו לתחת, משום דם הצבור בסמפונות. **למה צריך קריעה?**
- רש"י, שו"ע – להתיר בצליה.
 - ר"ן לדעת מפרשים ורא"ש – לבישול. בצלייה לא צריך.
 - רמב"ם – השמיט דין חיתוך. ב"י – סובר שלחליטה ולא נוהג חליטה בזה"ז.
 - סמ"ק – תוחב בשיפוד אף כשצולהו לבד.
 - רמ"א – לא הצריך. בסעיף א הביא דיני חיתוך כ"י: ט"ז – לדעת השו"ע, שאר אחרונים – אם רוצה לבשל אחר הצלייה.

צורת החיתוך:

- ב"י בשם רמב"ם, שו"ע: שתי וערב.
- עיטור – מספיק נקיבה. או"ה – כמה נקבים. רמ"א – למחמירים – מספיק ניקוב.
- תרוה"ד – נשים נוהגות לחתוך גידים וקנוקנות.
- ר' ירוחם – חצוי מותר.

סעיפים ד-ו – כבד עם בשר

צליית כבד עם בשר: רש"י, שו"ע: בשר מלמעלה על כבד מותר רק בתנורי הגמרא.

מליחת הכבד עם בשר: כבד למטה מותר שמה שפולט לא נבלע בבשר. כבד מעל הבשר?

- או"ה – לכתחילה אסור אף תחת שדרכו להתהפך.
- רשב"א, סמ"ק, ר"ן, שו"ע – לכתחילה לא ימלח מלמעלה ובדיעבד מותר.
- מ"מ – מותר.

- ר' יואל – בדיעבד אסור.
- ש"ד – אף לבד אלא רק על השיפוד.

עוף שנמלח עם כבד: או"ה ורמ"א – אסור אם דבוק. לבוש – גם בלי אסור כ"ק.

עוף שנצלה עם הכבד:

- מרדכי, שו"ע – מותר.
- ריב"ן, רמ"א – כ"ק
- ר' ירוחם – הכל אסור.

עוף שבישל עם כבד:

- טור, שו"ע: בין אם דבוק ובין אם לא – צריך ששים כנגד הכבד שאין חנ"נ בשאר איסורים.
- מרדכי, רמ"א: אם דבוק צריך ששים בעוף כנגדו ואם אין צריך כנגד העוף כולו שכולו דבוק.
- רש"י: בדבוק צריך כנגד העוף ששם הכבד ושם העוף שווה זה מב"מ שלשיטתו לא בטל באלף.

סימן עד – טחול

מקור: חולין קיא א: טחול אדום אבל אין צריך קריעה שזה שומן (שו"ע טור).

בישול כליות וביצי זכר: מרדכי, או"ה – אסור. ב"י – מותר.

סימן עה – המעים

בני המעים והשומן עליהם: מקור: חולין קיג א: לא חוששים לדם בבני מעים ואפשר למולחם בכלי לא מנוקב שלא פולטים דם. **שומן עליהם:**

- רא"ש – צריך מליחה משום השומן.
- שבולי לקט, שו"ע: אין מחזיקין דם.

לכתחילה: שו"ע – ימלח שמא יש בהם שומן.

כרס עצמו – חלק מהמעי עבה:

- ראב"ן, ר"ת, שו"ע – כשאר בשר שיש בהם דם.
- ר"ן, רמ"א בי"א, ט"ז – כמעיים ודינו כדם איברים.

קרקבן עוף: דרישה – אין דם כמעיים. ט"ז, ש"ך – יש.

מליחת ביצים שנמצאו בעוף:

- ב"י – מקל ולא צריך. אך מנהג בלא גמורות גם עם שיש חלבון וחלמון.
- רמ"א – נהגו אף כשיש חלבון כל עוד אין קליפה קשה. מעיקר הדין רק אם אין חלבון.
- מרדכי – כל עוד אין קליפה לבנה צריך.
- מהרא"י – כל שקשה. ונהגו אף בקשה לגמרי.
- **בישל בלא מליחה** – צריך ששים כנגדה.

למלוח עם הבשר:

- רמ"א – בלא גמורה מותר, בגמורה לכתחילה לא.
- רש"ל – אסור.

מליחת מעיים עם בשר:

- ר' יואל ור' יהודה שיריליאון: אסור שלא טרוד בהפלטה ויבלעו דם. רמ"א – לכתחילה אסור.

- תוס', רא"ש, רשב"א, שו"ע – מותר.

חוקי דם הכנתא: גאונים – אסור לגמרי שלא בקיאים במליחת ורידיה הקטנים. רשב"א, שו"ע – נהגו היתר על ידי מליחה.

סימן עו – דין בשר לצלי

סעיפים א – ג – בשר לצליה

מליחה לצלי:

- רש"י, רמב"ם, רמ"א במנהג: צריך מליחה מועטת. (מנחות כא א – מולח וכתוב בסוף וכן לצלי).
- שאר ראשונים (תוס', ר"ן, רא"ש ועוד), שו"ע: לא צריך. שמה שיוצא האש שואב ושורף.

דם שנטף מבחוץ בזמן הצליה:

- שו"ע – חום הצלי בחתיכה כחושה אוסר כ"נ.
- רמ"א – אוסר הכל שאיננו בקיאים בכחוש ושמן.

הדחה ושפשוף קודם צליה משום דם על פניו:

- רמב"ן: צריך שהדם לא נשאב באש אלא מתייבש. בדיעבד מותר.
- ש"ד, רשב"א: הלכה כרש"י שצריך מליחה מועטת אז צריך הדחה. בדיעבד מותר.
- רא"ש: צריך הדחה ושפשוף כי לא מייחדים סכין לחיתוך החלבים, יש לחשוש שחתך הבשר לאחר החלב.

אם שהה שיעור מעט במלח:

- רשב"א – ידיח ולא יצלה כך שיבלע אותו דם ולא יפלוט בגלל המלח.
- תרוה"ד, ט"ז, ש"ך – בדיעבד ידיח אח"כ ולא נאסר הבשר.
- מ"מ, שו"ע – לא צריך הדחה.

אם צלה כהוגן – צריך הדחה אחר צליה?

- ר"ן, רשב"א: לא.
- אגודה, אגור – כן 3 פעמים.
- או"ה – רק אם מבשל אח"כ.
- רש"ל – הדחה אחת.
- רמ"א – לכתחילה ידיח.

שיעור צליה: שו"ע – חצי צליה יוצא.

בישול אחר צליה:

- מרדכי – רק אם מלח לפני הצליה.
- רשב"א, רמ"א – מותר אחר חצי צליה.
- רש"ל – חצי צליה אסור לבשלו אח"כ.

צליית תרנגולת שלמה:

- סמ"ג, מהרי"ק – אסור שחלול ושמא לא ייצלה מצד אחד ומה שנטף מהעליון לתחתון לא יספיק לצאת.
- מרדכי, ש"ד, רמ"א – מותר.
- בתרנגולת ממולאת בבשר או ביצים לכו"ע אסור.

חיתוך ורידים בצלי: צריך לחתוך כדי שיועיל שיזוב הדם החוצה.

סעיף ד – השיפוד והסכין

דין השיפוד שצלה בו:

- רשב"א, רש"ל – אסור שבולע. ט"ז – מיקל רק בהפס"מ.
- רא"ש, שו"ע – מותר שהאש שואבת.
- או"ה, רמ"א – לכתחילה יש לחשוש.
- **בשיפוד עם איסור:** ט"ז – אסור שמיסרח סרח ולא זורם כמו דם שמישרק שריק.

אם הוסר קודם חצי צליה: ב"ח – אסור. ט"ז – מותר.

השהיית השיפוד אחר הצלייה:

- ש"ך, שו"ע – מותר, כל עוד הוא על האש פולט.
- לבוש – הוא לא בולע כי טרוד אך אח"כ כבר לא.
 - ראב"ד – אם הוסר מהאש אסור להשהות. ר"ן – מותר שלא בולע ודם שבישלו דרבנן.
 - רמ"א לכתחילה אסור.

דין הסכין שחתך בה צלי בזמן הצלייה:

- סמ"ג – אסורה שבולעת ולא כנגד האש.
- רא"ש, שו"ע – מותר שנורא מישאב שאיב.
- רמ"א – לכתחילה אסור.

סעיף ה – דם שנטף על הלחם

מקור: חולין קיב א: בשר שאחר צלייה שנתנו או חתכו על לחם – אם הלחם אדום ונראה משני צדדיו והיה מוחל עבה: שמואל – אסור משום מראית עין. ר' הונא ורבא התירו והלכה כמותם. מה שיעור הצלייה שנחשב חמר בשר בעלמא ומותר (סימן סט כא)?

- רשב"א, שו"ע, רמ"א – חצי צלייה.
- י"מ ברשב"א: כמאכל בן דרוסאי.

מוהל עבה: רש"ל – אסור ממראית עין. ט"ז – מותר שדם שבישלו דרבנן.

דם צלי שנטף על כלי: ראב"ד – אסור. רשב"א, רמ"א – מותר.

הנחת כלי תחת הצלי: חולין קיב א: אסור עד שיעלם אדמומית שבו. להתיר השומן שנופל שם על ידי תרתי גללי מילחא שיציף השומן ויסירנו בזהירות. ממתי מותר?

- רא"ש – דם ממש.
- ר"ן – רק במראית עין.

האם רק מלח ממש? רוב המפרשים – רק מלח. רשב"א – מי מלח.

האם צריך גם שתעלה תמרתו? רי"ף, רמב"ם – מספיק מלח. רשב"א – צריך שתעלה תמרתו.

הלכה: שו"ע – איננו בקיאים בכמות המלח אז אין עושים היתר זה.

סימן עז – עופות ממולאים בבשר שלא נמלח

מקור: פסחים עד א: מולייתא שרי שכבולעו כך פולטו. שו"ע – לכתחילה. רמ"א – בדיעבד בלבד.

רא"ש - מדובר רק בצלי כי במליחה צריך בנפרד.

נמלחו שניהם האם מותר בבישול: רמב"ם – הצריך חליטה אז אוסר פה. רשב"א – מותר.

מולייתא עם ביצים: או"ה, רמ"א – לא מועיל. הגה"מ – מועיל.

סימן עח – שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח

צליית בשר הטפול בבצק: פסחים עד ב: לדבק בצק בדבר שלא סיים פליטתו ולצלות אותו בתנור בסולת חיטים שהוא עבה לעולם מותר שמתפורר והדם יוצא דרכו, קמח חיטים דק מותר רק אם הוא צלול לגמרי, שאר קמחים מותר כל שלא האדים.

מהו טפילא?

- רש"י, רשב"א – פשטידה.
- ר"ת, ריב"א, רמ"א – עיסה שבלילתה רכה. פשטידה אסור.
- רמב"ם – אף כששהה שיעור מליחה.
- לשאר הפוסקים – רק כשלא סיים לפלוט דמו.
- שו"ע – לא בקיאים בין פשטידה לבלילה רכה אז אין לסמוך על זה.

סימן פז – יסודות בשר בחלב – מהו בשר חלב ומהו בישול

סעיף א – ח:

חולין קיג א: מה אסור ובאיזו רמה? דגים לא חייב. בהמה חיה ועוף. ת"ק – הכל מדאורייתא. ר' יוסי הגלילי – בהמה וחיה דאורייתא ועוף דרבנן. רבי עקיבא – רק בהמה. חיה ועוף מדרבנן (גזירה שמא יעלה למחבת כלי ראשון שזה דאורייתא). גדי עזים מלמד שסתם גדי זה לאו דוקא עז (שו"ע ב).

- הלכה: שו"ע ורוב פוסקים – כר"ע. רש"ל, ב"ח – המתנה שהמתין הגש"ד כי הכריע כת"ק. ש"ך – אין ראייה שהצריכו אף בדרבנן.

מה אסור בעוף וחיה בחלב: רמב"ם – עוף בחלב אסור באכילה ולא בבישול. מגיד משנה – הוא אמינא שזה חדא גזירה והכל אסור קא משמע לן שלא. רשב"א – אסור אפילו להעלות על השולחן קל וחומר לבשל יחד.

דג וחגבים וחלב: בית יוסף – אין לאכול מפני סכנה. אחרונים – טעות סופר. בדיעבד פת"ש מביא מח' אחרונים. רמ"א, אשכנזים – מותר. ספרדים – נמנעים.

מקורות לאיסור אכילה והנאה:

- א. רב אשי – לא תאכל כל תועבה – כל דבר שתיעבתי. בהנאה כרבי אבהו שכל איסור אכילה אסור בהנאה אא"כ כתוב הפוך.
- ב. ריש לקיש – אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל – מיותר אלא לרבות בישול אחר של בשר וחלב.
- ג. רבי יוחנן בשם רבי: לא תאכלנו לגבי דם ופסולי מוקדשים כתוב פעמיים ומיותר ובא לרבות בשר וחלב. הנאה מ-"כי עם קדוש".
- ד. **דבי רבי ישמעאל – כתוב שלוש פעמים בתורה לאסור בישול אכילה והנאה. מובא בשו"ע א.**
- ה. איסי בן יהודה – סמוך לנבלה לאסור באכילה והנאה קל וחומר מערלה וכלאי הכרם שלא נעשה בהם עבירה.
- ו. רמב"ם – ברור והתורה אסרה אפילו בישול וקל וחומר השאר.

חיה טמאה בחלב או חלב טמא בבשר:

- טור מדרבנן. דרישה – לפי טור נעשה חנ"נ (חתיכה נעשית נבלה) לרבינו אפרים. ט"ז, ש"ך – לא נעשה כי כבר אסור ולא נאסר בתערובת.
- בית יוסף, שו"ע – לא גזרו כי כבר אסור מדאורייתא משום חיה טמאה ולכן מותר בהנאה ובישול.

בשר נבלה וחלב עם חלב אין איסור בו"ח שאין איסור חל על איסור: רמב"ם – מותר בהנאה. פמ"ג, חת"ס – אסור מדאו'.

סעיף ה – ביצים הנמצאים בעוף: ביצה ז א: גמורות – מותר לאכול עם חלב. לא גמורות – אסורות. ר' יעקב – אף גמורות מעורות בגידין אסור.

- רוח"פ – כת"ק. בה"ג, ש"ך – כר' יעקב.

מה נקרא גמורות?

- רש"י, רא"ש – נגמר החלמון.
- רשב"א, ר' יונתן, שו"ע – נגמר חלבון וחלמון אף בלא קליפה לבנה.
- ארחות חיים, תרוה"ד – צריך קליפה לבנה רכה.
- מרדכי בשם רשב"ם – צריך קליפה לבנה קשה.
- או"ה – רק בנמכרת בשוק.
- מנהג נשים – כל עוד בתוך הבשר אסור.

למה שונה מאבר מן החי שאסור אף בגמורות כל עוד מעורות? ט"ז – בו"ח משום טעם ובגמורות אין טעם. ש"ך – אבר מן החי זה לא רק בשר אלא כל מה שקשור לחי.

מליחת ביצים שנמצאו: ב"י – לא צריך. רמ"א – כן. מרדכי – כן כל עוד אין קליפה. מנהג נשים – אף בגמורה.

מי חלב: חולין קיד א: מותר מדאורייתא. תוס' – כותח נחשב מי חלב. רא"ש – רק כשהוציאו ממנו כל האוכל.

חלב מתה: מותר כי לא ראויה להיות אמו. **חלב זכר** – מותר שאינו אמו, ומדברנן אסור. **חלב זכר של אדם** – מותר לכתחילה.

דם בחלב: חולין קיג-קיד: מותר שלא נקרא גדי (שו"ע). מאיסור דם תלוי בדם שבישלו (רמב"ם – אסור, ב"י – מותר).

שילל בחלב: חייב. שליא בחלב, עור גידים, קרנים עצמות: פטור שלא נקרא גדי. מדברנן אסורים.

- **האם חששו משום מוח?** מנ"י – סד"א לחומרא. בל"י – לא מחזיקים איסור ומותר. פמ"ג – אסור מדברנן אף עצמות קשות.

דרך אכילה:

אכל שלא כדרך אכילתו: בשאר איסורים אסור מדברנן בלבד. פה אסור מדאורייתא שלא נאמר אכילה בתורה (לטעם של 3 פעמים לא תבשל, אך לטעמים האחרים שלומדים מאיסור אכילה יש דין שלא כדרך אכילתו).

האם יש דין נטל"פ:

- כו"פ (כרתי ופלט) – לא, כי אסור שלא כדרך אכילתו. רק קדירה שבלעה שאינה ב"י מותרת שלא התבשלה כדרכה אז לא החל איסור כלל.
- פמ"ג (פרי מגדים) – רק בחתיכה עצמה.
- חו"ד (חוות דעת) – כן, כי נבלה שאינה ראויה לגר זה קולא בכל איסורים כולל בשר בחלב.

דרך בישול אסרה תורה:

אופן הבישול:

- א. כבישה ומליחה: מדברנן. רוב הפוסקים – מותר בהנאה. רש"ל – אסור.
- ב. עישון: רמב"ם, שו"ע אסור מספק דאורייתא ואין לוקים. פר"ח וגר"א: מדאורייתא ולוקים כמו בשבת.
- ג. טיגון: מנ"י, רש"י, תוס' – מדברנן שאין נחל מימי. פר"ח – מדאורייתא שיש נחל. פמ"ג – להלכה לקולא רק בהפס"מ.
- ד. צלי אש: פמ"ג – נקרא בישול כמו בפסח שמגדירה כבישול.
- ה. כלי שני אינו מבשל.

רק בנ"ט מושבח **כדרך המבשלים**. לכו"ע טעם כעיקר דאורייתא כאן.

איכות הבישול:

א. פר"ח – מאכל בן דורסאי.

ב. לא הגיע למאב"ד: פר"ח – דרבנן לא מבושל. פמ"ג – דאורייתא ולא לוקים.

בישול אחר בישול: כל אחד לחוד בושל אסור לבשל ביחד. אם בושל בו"ח (בשר וחלב) האם מותר שוב. רעק"א ופמ"ג מאו"ה (מאיסור והיתר): כן. פמ"ג: אסור מדאורייתא, שבשבת צריך מלאכת מחשבת.

בישול גרמא? על מה החיוב? מרה"מ: על התוצאה שהתורה חייבה בגרמא, וכך גם בבו"ח (בשר וחלב). שו"ת הר צבי: על ההנחה כי התוצאה גרמא. אחרונים, גרז"ן: על התוצאה, שכן דרך המלאכה.

דין עצם: גרז"ן – תלוי אם אחשביה או לא. מקור אחשביה מרא"ש בפסחים בחמץ לפני זמנו ולא ראוי ואכל.

בישול לאיבוד: יבי"א – בו"ח (בשר וחלב) אסור. חת"ס – בשבת מקלים שלא דומה למשכן.

איסור בהנאה:

חיוב מלקות: רמב"ם – לא. שאר ראשונים – כן.

חמאה אסורה מבו"ח אסור להדליק נר חנוכה (פת"ש). טעם: א. מיכתת שיעורא. ב. נחשב בישול (אינו דרך בישול).

מראית עין (ג-ד):

מראית עין: חשד מדין ו'הייתם נקיים' מדאורייתא ומראית עין מדרבנן (אג"מ). **בין מראית עין לחשד:** מראית עין = תקנה ומברכים. חשד לא תקנה ולא מברכים.

מראית עין בבשר בהמה: לכתחילה אסור לאכול בשר עם חלב שקדים או לבשל בחלב אישה (רשב"א, שו"ע, רמ"א). בדיעבד: פת"ש – בביתו מותר. ש"ך – מותר. ט"ז – אסור. **חלב טמא:** רשב"א – מותר שלא גזרו אלא בדומה שהוא טהור (ט"ז). רמ"א – אסור.

מראית עין לאיסור מדרבנן:

א. רמ"א: מותר לאכול עוף בחלב שקדים:

כו"פ לא גזרו בזה כי זה מיץ פירות, כו"פ ב – חלב שקדים מצוי בכוס ולכן לא גזרו, פר"ח –

אין להמציא מעצמנו עוד גזירות מראית עין. ש"ך – קשה שאסור להוציא בהמה דקה משום

מראית עין משום מקח וממכר מדרבנן!

א. פת"ש: רמ"א מודה שיש מדרבנן אבל רק בפרהסיא.

ב. מו"מ אסור מדברי קבלה מ'מצוא חפצך'. ערוה"ש, ט"ז: שבותי שבת כדאורייתא.

ב. רש"ל, ט"ז ש"ך – יש מראית עין מדרבנן.

ג. בישול עוף בחלב אישה וכו': לבוש – מותר שניכר שזה עוף (אף חלב גמור). ט"ז, רמ"א – אסור.

קולות במראית עין:

א. אינו אוסר תערובת אם לא ניכר.

ב. לחולה שאינו בו סכנה מותר.

ג. **באיסור דרבנן:** תוס', פת"ש – אין איסור בחדרי חדרים.

מראית עין משתנה לפי תנאי המציאות – יבי"א, רא"ש, שו"ע.

לבשל לגוי בשר בקדירה חלבית: פת"ש בשם חמודי דניאל: נטה להתיר שפגום ואין מראית עין כי לא ניכר בקדירה. להלכה החמיר כרמ"א בסעיף ו.

קדירות קבועות בתנור בית החורף שמחממים בהם מים, ויש לחוש שניתז מהבשר ושוב ניתז מהחלב ואסר המים, בכלי מתכת לכולי עלמא מותר, דבשעה שנטף האור שורפו ומלבנו: ר' ירוחם – אסור. רמ"א – מותר.

סעיף ט - יא – מעמיד

חלב הכנוס בקיבה:

חלב ששתתה הבהמה ושוהה בקיבתה:

מקורות:

- **חולין קטז ב:** "כשרה שינקה מטריפה קיבתה אסורה, טרפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה". – נקרא חלב. "חלב המכנוס בקיבה פירשא בעלמא הוא" – לא נקרא חלב.
- **חולין קט ב:** "קיבה שבישלה בחלבה אסור" – נקרא חלב.

ראשונים:

- רש"י – כחלב. ותלוי במח' מב"מ בטל. רש"ל – לא בקיאים לכן כרש"י.
- רי"ף, רמב"ם, רשב"א, שו"ע – כפירשא.
- ר"ת, רמ"א: צלול – חלב, קרוש – פירשא. ש"ך – לכתחילה קרוש אסור משום מראית עין.

נהגו להעמיד חלב הנמצא בקיבה עם חלב שרוצים לעשותו גבינה שממהר את תהליך הגיבון.

העמדה בקיבת פירשא שנמלחה: טור, ור"ש – מותר שנ"ט בר נ"ט. רמ"א – קשה שהקיבה קיבלה ישירות מהבשר ופסק שמותר בדיעבד. ר' ירוחם, שו"ע: אסור.

העמדה בצלול: רמ"א – אסור שנעשתה חתיכת בו"ח. **צלול ונעשה קרוש אחר שחיטה:** מרדכי בשם ר"ש – מותר. ב"י ברשב"א – כחלב. ש"ך ברשב"א – אין הכרח בדעתו. רמ"א ש"ך – בהפסד מותר. ב"ח – אסור.

עור קיבה שהתייבש: שיבולי הלקט: מותר. רמ"א, ש"ך – לכתחילה לא.

- א. נוב"י – רק בעור בהמה של היתר. איסור שיבש לא בטל אא"כ לא ראוי לכלב.
- ב. ש"א – בכל עור וגם של איסור, שאיסור שיבש פקע.

סעיף יא: ע"ז לה ב: עור קיבת נבלה טרפה וטמאה אוסר בכלשהו שמעמיד.

דין מעמיד:

- א. רמב"ם ור"י מיגאש, רשב"א, ר"ן, שו"ע, רמ"א – מעמיד איסור לא בטל. מעמיד היתר בטל ב60. מחמץ = מעמיד.
- ב. תוס' ור"ת: כל מעמיד אף של איסור בטל ב60.

מעמיד כשר: חולין קטז ב: "המעמיד בעור של קיבה כשירה אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה" בדיעבד:

- רמב"ם, רשב"א, שו"ע: אסור בני"ט.
 - תוס': העמדה אינה דרך בישול.
 - רמב"ם, רמ"א: שכל אחד היתר בפני עצמו.
- מרדכי ור' ירוחם: אסור שלא בטל.

זה חזק גורם: מח' בגמרא ע"ז לה א ת"ק אסור חכמים מותר. הלכה להקל. פשט רמ"א – גם כשאיסור לבדו יכול. ש"ך – רק כשלא יכול.

זה זה גורם לעומת שנים שעשאוה: גרז"ן – בשבת יש דין מלאכת מחשבת ולכן פטורים. זה זה גורם אין יכולים – אסור שכח האיסור לא בטל.

כלי זכוכית:

- א. ר"י מפאריז, וסמ"ק: אי אפשר להכשירם לפסח שנוצרים מחול וכחרס. ש"א – כך פסק הרמ"א.
- ב. רא"ה: אי אפשר להכשירם מדרבנן שמא יחוס עליהם ולא יגעילם כראוי. גרצפ"פ – רמ"א כך (קשה).
- ג. רוב הראשונים: לא בולעים שחלקים וקשים. ש"א – רמ"א בשעה"ד.
- ד. רמב"ם: כלי זכוכית = כלי מתכות שבולעים ופולטים ואפשר להגעיל.

בשאר איסורים י"א שרמ"א מקל וי"א שהחמיר.

סימן פח – הרחקות בשר בחלב

חולין קג, ב – קד, ב: אסור להעלות על השולחן יחד (ב"ש לא עוף. בית הלל – גם עוף). שני אכסנאים שלא מכירים יכולים. מח' אחרונים אם מכירים אבל מקפידים.

איסור העלאה בשאר איסורים: ש"ך – רק ב"ח (בשר וחלב).

העלאה עם גוי: רשב"א – אסור שמא ייפול פירור משלו לאוכל היהודי.

הדלקת נר חמאה שומן ואיסור: נר חמאה: מהרי"ט – אין להדליק שמא ינטוף לבשר. שומן היתר – מח' אחרונים. נר חלב – לכו"ע מותר שנבדל.

חולין קז ב: כעין חפיסה אחת:

- א. י"א בתוס', וברא"ש, ובטור: שקרובים וכבעלי הוצאה אחת. ט"ז – אף ללא היכר מועיל. ש"ך, ב"ח – הכוונה קרובים והם אוסרים בהיכר.
- ב. תוס', רא"ש, רשב"א, טור, שו"ע: אם יש היכר מותר.

מה נחשב היכר?

- א. לחם שדרכו להיות אך לא אוכל ממנו.
- ב. שאוכל ממנו אך לא רגיל להיות שם.
- ג. שלא מסתפק ממנו ולא רגיל להיות או גבוה מעט כמנורה.
- ד. מפות נפרדות: שו"ע, רמ"א – מספיק אחד. או"ה – צריך שנים, אחד לכל אחד.
- ה. כשרחוקים ולא מגיע בהושטת יד.
- ו. כשיש עוד סועדים.

סימן פט – הרחקות בזמן ונקיון בין בשר לחלב:

מוקדי המחלוקת:

- א. חולין קה, א: רב חסדא: אכל בשר אסור גבינה. גבינה מותר בשר.
- ב. חולין קה, א: מר עוקבא המתין בין סעודה לסעודה.
- ג. חולין קד, ב: אגרא התיר עוף וגבינה זה אחר זה בלא נטילת ידים או קינוח. חולין קד, ב: רב יצחק אכל גבינה ואח"כ בשר בלי נטילה ביום.
- ד. חולין קה א: ר"נ: בין תבשיל לתבשיל אין צריך נט"י. בין תבשיל לגבינה חייב.

דעות הראשונים:

- **ר"ח, רי"ף, רשב"א, רמב"ם, שו"ע:** גבינה ואח"כ עוף מותר מיד. גבינה ואח"כ בשר: מותר מיד על ידי קינוח והדחה. בשר או עוף ואח"כ גבינה – צריך המתנה מסעודה לסעודה. רא"ש – מסעודה בוקר לסעודה ערב.

- **בה"ג, ור"ת:** גבינה ואח"כ עוף – מותר מיד. עוף ואח"כ גבינה – מותר מיד. גבינה ואח"כ בשר – מותר מיד. בשר ואח"כ גבינה – ימתין או באותה סעודה ע"י קינוח והדחה.
- **רמב"ן:** עוף וגבינה כבה"ג ור"ת. גבינה ואח"כ בשר: כר"ח בקינוח והדחה. בשר ואח"כ גבינה כר"ח – צריך המתנה.
- **ר"י:** עוף וגבינה כבה"ג ור"ת. גבינה ואח"כ בשר כר"ח. בשר ואח"כ גבינה: מותר מיד ע"י סילוק וברכה + קינוח והדחה.
- **רמ"א, ש"ך:** אפשר מיד, אך המנהג באשכנז זה שעה אם בירכו. אך ראוי שש אחרי בשר.

מנהג אגרא ור' יצחק:

- רמב"ם, שו"ע – רק בגבינה ואח"כ עוף (ובשר לר' יצחק).
- רמב"ן, בה"ג, ר"ת, ר"י – גם בעוף ואח"כ גבינה.
 - ר"ת – דוקא עוף אך לא חיה שנדבק. ר"ן – אף חיה שאיסורה דרבנן.

לסוברים שמותר, האם מותר לברך בשביל לכתחילה לאכול גבינה:

- רמ"א – כן.
- או"ה, ט"ז – לא, ורק בדיעבד מועיל.

מנהג אשכנז להמתין שעה אם בירכו. האם צריך קינוח והדחה?

- ט"ז – צריך.
- ש"ך – לא צריך אם לא מצא בשר בין שיניו.

שש שעות לר"ח:

- טור, רש"י – כבד ועד שמתעכל עולה טעם לפה.
- רמב"ם – נתקע בשיניים.
- להלכה (טוש"ע) מחמירים כשניהם. הלועס לתינוק ממתין וכן האוכל מרק שלא נתקע בשיניים.
- פת"ש - לעס שומן ולא בלע מותר לכו"ע. פמ"ג – מחמירים שלא פלוג.

חשיבות השעה/שעות הוא מהפסקת אכילה ולא מהברכה (רמ"א א).

חלב אחרי בשר:

- א. שו"ע – כר"ח ושש שעות כרמב"ם מסיום האכילה. מקלים 5.5 בשעה"ד (יבי"א) שכתוב ברמב"ם כשש שעות. מאירי – 5 או 6. אין הבדל בעונה שהעיכול אותו הדבר.
- ב. רמ"א = ר"י. נהגו להמתין שעה. גר"א – מקורו בזוהר. בדרכי משה משמע שזה פשרה. אחרונים – הרבה אמרו שראוי לשמור שש. מי שמקל יש לו על מי לסמוך.

בשר אחרי גבינה וחלב:

- א. ר"ח – באותה סעודה ע"י הרחקות. שו"ע.
- ב. זוהר: אסור באותה סעודה ושעה. צריך סילוק וברכה (ב"י – מחמיר גם בעוף ופר"ח רק בבהמה).
- ג. מהר"ם – מצא גבינה והחמיר גם הפוך. בעוף לא החמיר.
- ד. או"ה, רמ"א, ש"ך – טוב להחמיר בגבינה קשה (מחלוקת). גר"א – כזוהר. פשט רמ"א כמהר"ם שהחמיר רק בקשה. ט"ז – תלוי במח' רמב"ם וטור על המתנה. רש"ל – אין להחמיר.

מה זה קינוח והדחה?

- א. רחיצת ידים ביום: בלילה צריך רחיצה ידים ופה. ביום קינוח צריך והדחה: טור, שו"ע – מספיק עיון. ר"פ, לבוש – צריך בגלל שמנונית.
- ב. האוכל במזלג: פר"ח – לא צריך. פמ"ג – ראוי להחמיר.
- ג. במה מדיח? ראב"ד, ש"ך – רק מים. רש"ל – שאר משקים מועילים.
- ד. במה יקנח? הכל חוץ מדברים דביקים כתמרים. בשאר פירות מח' אם מועיל לקינוח.

חלב אחרי תבשיל בשר:

- א. שו"ע מותר מיד ונטילה רשות. רמ"א – יש מצריכים נטילה. גר"א – מר"ת בפירוש ר"נ.
 - שו"ע – גבינה צריך ליטול ידיו.
- ב. רמ"א – נהגו להמתין כחלב אחרי בשר. או שלא פלוג או שתבשיל בשרי מעלה טעם.

מהו תבשיל בשר?

- **מאכל:** ר' יונה: מרק או ירקות. ר' ירוחם: רק הצלול. סמ"ק – הכל כבשר.
- **שומן שטיגן בו ביצים:** רשב"א, ש"ד: צריך אף בעוף. שמועה: לעוף לא. סמ"ק – הכל מותר כתבשיל.

תבשיל גבינה: קינח לא צריך ונטילה אם בא לאכול בשר. אם בא לאכול תבשיל בשר:

- טור, שו"ע – לא צריך.
- רמ"א – צריך. ש"ד – אף ביום.
- **שמש בסעודה:** רש"י – לא צריך נטילה.
- רמ"א – לא צריך הדחה.
- ש"ך – רש"י דיבר במים ראשונים.

שולחן וכלי בשר וחלב: ראו צא ג.

הרחקה בסכין:

- אור זרוע: לא לחתוך בסכין שחתך בשר, לחם שעתיד לאכול עם גבינה. ר"ש – זה נ"ט בר נ"ט אם קינח הסכין קודם.
- **אם חתך:** ט"ז – קינוח. ש"ך – נעיצה. רש"ל – נעיצה רק באקראי.
- **סט כלים בשריים וחלביים:** רמ"א – נוהגים לייחד סכינים לבשר ולחלב.

סימן צ – כחל

כחל אסור מדברי חכמים. מקור:

- א. חולין קט: "הכחל קורעו ומוציא את חלבו, לא קרעו אינו עובר עליו".
- ב. מח' בדעת רב אם אינו עובר עליו ומותר או אסור לכתחילה.
- ג. ר' יהודה: קורעו שתי וערב וטחו בכותל או מכבש או מחתכו הרבה שתי וערב.
- ד. מעשה ר' אלעזר לשמש שלו שיחתוך ולא הצריך טיחה.
- ה. רב נחמן לטבחים: לצלות כבד בלי קריעה.

בישול לכתחילה עם בשר:

- ר"ת- קריעה שתי וערב וטיחה.
- תרומה – אין תקנה לבשל לכתחילה.
- שו"ע – מדין מותר אך נהגו שלא לבשל עם בשר.

עבר ובישלו:

- שו"ע, רש"ל: קרע וטח – מותר.
- רמ"א – רק בהפס"מ.
- ב"ח – אוסר תמיד.

בישול לבד:

- רש"י, רי"ף – קריעה שתי וערב וטיחה. שו"ע – נהגו כך.
- ר"ת – מספיק קריעה קטנה.

- אם לא קרע לבד: רש"י – מותר אם יש ששים. ר"ת, רי"ף, רמ"א, ש"ך – מותר.

צליית כחל:

- רמ"א – קריעה וטיחה בלי בשר אחר.
- רש"י: שתי וערב.
- ר"ת – קריעה קצת. רמב"ם – ממרק. שו"ע – נהגו רק בקריעה.
- רי"ף – לא צריך לקרוע.
- עבר וצלה מותר.

צליית כחל עם בשר: מרימר – מותר אך הבשר צריך להיות למעלה.

- תוס' רא"ש, רמ"א – רק בקרעו, אחרת התחתון אסור.
- רשב"א – אף אם לא קרע.
- רש"י, רמ"א – בתנור שלהם יש חשש שיתהפך.

מליחת כחל עם בשר:

- רשב"א, שו"ע – יניחנו מלמטה
- רא"ש – לא משנה ומותר.
- רמ"א – תמיד אסור.
- עבר ומלח מותר.

מותר אותו הסכין לכחל ולבשר אם קרעו וטחו. אם לא:

- רשב"א, שו"ע – מתיר. רמ"א – אסור לכתחילה.
- תוס', רא"ש – אסור.

סימן צא – חלב ובשר שנתערבו

סעיפים א-ב

מקור: חולין קז ב: מותר לצרור במטפחת אך צריך שלא ייגעו. צריך הדחה אם נגעו. **איסור לכתחילה לצרור יחד בשר בחלב:** עיטור, שו"ע: אסור לצרור יחד שמא יאכל בלא הדחה. אוכל צונן בקערת איסור אסור. ט"ז – גזרים כי האיסור ברור לפנינו.

בבשר לא מוכן: עיטור, רשב"א, ראב"ד, טור, ב"י, שו"ע, ט"ז: אסור רק בבשר מוכן שאולי לא ידיחו שוב. אם חי מותר. רשב"א – וכן בכלי. רא"ה – אסור בכל מקרה.

הדחה בכלים אסורים: רשב"א – לא צריך בכלים חוץ מסכין. עיטור, שו"ע, ט"ז, רש"ל – כן. ר"ן על הרי"ף – רק בכלי חרס.

האם תמיד איסור והיתר שנגעו צריכים הדחה? טור, שו"ע: כן מסתימת דבריהם. ב"ח, ש"ך – יבש ביבש לא. ב"ח, פת"ש – חריף כדבר לח. פמ"ג – זה על גבי זה אסור אף יבש ביבש.

סעיף ג

מקור: ירושלמי פסחים ו, ד: א"ר יוסה הדא אמרה ההין דאוכל חובץ (גבינה) ובדעתיה מיכול קופד (בשר) צריך מבער פיסת (לבער שיורי הפת).

לאכול על שולחן שאכלו עליה בשר (סימן פט סעיף ד): אור זרוע, וטור: מותר כל עוד לא נשאר לכלוך. רמב"ן, רשב"א, שו"ע – אסור כי יש לכלוך שנדבק אלא צריך מפה נפרדת.

נגיעת בשר בלחם שנגע בו גבינה: ש"ך, פת"ש בשו"ע – בהדחה מותר. כנה"ג, פמ"ג – בלחם לא מועיל הדחה שנדבק. פת"ש – מבחוץ מועיל בהדחה. מבפנים צריך גרידה.

סעיף ד

ראו קה, ג, ו בעניין תתאה גבר.

חלב חם נפל על בשר צונן יקלוף הבשר. אם לא קילפו:

- א. רמב"ם, ר"ת, שו"ע – חלב לא צריך קליפה. או"ה – קליפת בשר לא מעכבת. שו"ע, רמ"א וש"ך בהפסד. טעם: כו"פ – הטעם בקליפה קלוש בבו"ח (בשר וחלב). מ"א – אי אפשר לקלוף אז לא גזרו. ש"ך – כשאי אפשר לקלוף מקלים.
- ש"ך – אם שפך בצורה איטית אז אוסר את הקליפה בכל פעם וכל הקילוח הוא קליפה.
- ב. ריב"א – החלב צריך גם ביטול ששים של הקליפה. וקליפת הבשר מעכבת.

סעיף ה-ו

מקור: פסחים עו ב: צונן בצונן כתוב שמלחו אסור. חולין קיב ב: צריך שהטמא דווקא יהיה המליח ולא התפל.

מתי אומרים שטמא תפל וטהור מליח מותר (סימן ע):

- א. ר"ן – רק בפליטתם.
- ב. רשב"א, שו"ע – גם כשנוגעים זה בזה. שו"ע – צריך הדחה.
- מרדכי, רמ"א – אם איסור צלול ומלוח והיתר תפל ויבש אסור או חלב מלוח ובשר תפל – אסור. מח' לגבי החלב אם מותר.

כמות המלח:

- א. תוס' בשם ר"י ישראל – מליח לעיבוד עורות.
- ב. רש"י – מליחה להצניע.
- ג. ר"ת ר"ן ועוד: כמליחה להכשיר דמו. שו"ע ורמ"א בהפס"מ.
- ד. או"ה – אפילו מליחה לצלי שאיננו בקיאים. רמ"א – לכתחילה.

ממתי מלח מבליע ומפליט?

- א. ר"י ברצלוני, ר"ן – אחר שיעור מליחה 18 דק'.
- ב. שאר ראשונים – מיד. ש"ך ופר"ח.
- ג. שו"ע – בבשר וגבינה הקל (ש"ך – בשר וגבינה חמים רק אחרי זמן. מט"י – המאכל עצמו מתחמם לאט והציר שיוצא קלוש בטעמו).

עד מתי מבליע ומפליט:

- א. תוס', ורא"ש: עד אחר שיעור מליחה שאח"כ הותש המלח.
- ב. שאר ראשונים – עד שידיחוהו.
- ג. שו"ע החמיר בבו"ח (בשר וחלב) ולא בדם (ש"ך – כי כשהבשר נקי המלח לא מותש).
- ד. תרוה"ד – מקל כתוס' ורא"ש בהפס"מ. רמ"א – גם בבו"ח (בשר וחלב). ש"ך – לא בבו"ח (בשר וחלב). פר"ח – אין להקל בכללי.

סעיף ז

בשר חי נפל לחלב מולח קצת – הדחה. בשר צלוי – קליפה. בשר מבוקע או מתובל – אסור כולו.
ש"ך – חלב מותר.

שיטות ראשונים בצלי ובקוע:

- א. רש"י, ראב"ד, רשב"א, ר"ן – צלי חם – צריך כדי קליפה. במבוקע או מתובל הכל אסור כי הבקעים מושכים החלב. צונן עם בקעים וגם מתובל – אסור. צונן – הדחה.
- ב. תוס' – צלי חם כדי נטילה. השאר כרשב"א וסיעתו.
- ג. מהר"ם ורא"ש – צלי קר – צריך כדי קליפה שרף. צלי קר ומבוקע – כל הבשר אסור כי מאוד רך. תרומה, טור: בשר חי מבוקע או מתובל כולו אסור.
- ד. או"ה והגה"מ – צלי קר – כ"ק. צלי רותח – כ"נ.

ה. הלכה: צלי קר – שו"ע כרשב"א ששניהם רק בצלי רותח, רמ"א לכתחילה כרא"ש ובהפס"מ כרשב"א, ש"ך כרא"ש, פר"ח וגר"א בבשר מבוקע כתרומה. צלי חם – שו"ע, ש"ך כרשב"א, פת"ש כתוס' שצריך נטילה.

סעיף ח

בשר בחלב מלוח או כבוש אסור בהנאה? מרדכי – מותר אך יש אוסרים ואין למחות על המקלים. שו"ע – מקל. טעם להקל: לא אסור מדאורייתא שאינו דרך בישול וגזרו רק על אכילה.

סימן צב – נפל חלב לקדירה של בשר

סעיף א

חולין קח א: בשר שנפל לחלב רותח בשר אסור חלב מותר כשקדם וסילקו שלא פלט לחלב:

- רשב"ם, שו"ע – כשבולע הוא לא פולט שעסוק בבליעה. קדם וסילקו לפני שסיים לבלוע. מ"מ – באומד יפה. קשה מכחל שלא מסתפקים באומד.
- רמב"ן – כשהחלב רותח בשר בולע אך כשלא לא בולע. במים מבליע ומפליט בשונה מחלב. לכן מגעילים רק במים. רמ"א – לכתחילה מגעילים במים (חשש לרמב"ן).
- ר"ת, רש"י, שו"ע – את הטעם העצמי פולט אך לא מה שבלע.

סעיף ב

סעיף ב: סיכום הגמרא בדף קח

חוששים שלא ניער יפה?	מין במינו	אפשר לסוחטו	
לא חוששים	לא בטל	מותר	חכמים
חוששים	לא בטל	אסור	רבי יהודה
לא חוששים	לא בטל	אסור	רבי miro

טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר: ר"י – כולה מחוץ שאם בפנים הרוטב מעביר טעם. רש"י – אף חציה בפנים שלא מצרף הרוטב בלי נייעור. כשכל החתיכה חוץ מהלמעלה – סמ"ג רש"י לא מודה, מרדכי – רש"י מודה לר"ת.

- ט"ז - שו"ע ורמ"א פוסקים כרש"י. ש"ך – שו"ע פוסק כר"י. רמ"א מסתפק ומחמיר בבו"ח ומקל כר"י בשאר איסורים.

האם כל החתיכה נאסרה: מרדכי – לא. ואין חנ"נ לחצי חתיכה. ד"מ בשם פוסקים – כן.

להלכה חנ"נ וגם אפשר לסוחטו אסור. ראב"ד – רק לר' יהודה חנ"נ. לא חוששים שלא ניער יפה.

כמה צריך לנער: רוב הראשונים, רמ"א, ש"ך: בתחילה בלבד. רמב"ם – מתחילה ועד סוף כר' יהודה (הביאו שו"ע). ט"ז – כוונתו עד שיתפשט בהכל.

מקורות חנ"נ:

- חולין קח א: אפשר לסוחטו אסור.
- חולין ק א: חתיכה עצמה נעשית נבלה.**
- חולין צו ב: "ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנ"ט הרי זו אסורה." – שהחתיכה נאסרה בפני עצמה ואח"כ השאר (דבוק עיין סימן עג).
- חולין צז ב: כחל משערין כנגד כולו.

חנ"נ עד כמה: האם אוסרת חתיכה הסמוכה לה כשהן חמות אך ללא רוטב?

- א. ר"י ורשב"א, טור, שו"ע, ש"ך – לא.
- ב. ראב"ד, רא"ה, ר"ן – כן.

טיפת חלב על עוף – צריך ששים לבטלה? הגה"א – לא כי זה דרבנן, אלא די ברוב (מהר"ם שיף פסק).
פר"ח – אין לסמוך על זה אלא בטעם.

סעיפים ג-ד:

אפשר לסוחטו וחנ"נ. מה ההבדל? חנ"נ – לא דן בחתיכה אלא במה שהוא נוגע בו. אפשר לסוחטו – עוסק בחתיכה עצמה. לא מח' במציאות אלא אם אפשר להוציא האיסור ולהכשיר.

חולין קח א: ר' יוחנן: אפשר לסוחטו אסור. שמואל ור"ל – מותר.

דין בשר בחלב: רוב הראשונים – אפשר לסוחטו אסור וחנ"נ מדאורייתא. סברה – שכל אחד עומד בעצמו והאיסור בשילוב. ראב"ד – אין חנ"נ שרק לר' יהודה יש.

חנ"נ בשאר איסורים: ר' אפרים – לא. שרק בבשר בחלב יש איסור בעצם התערובת. ר"ת – כן, שהיתר נהפך לאיסור אפשר לסוחטו אסור וחנ"נ. מקור חנ"נ ממשרת מזר ושם היתר נהפך לאיסור אף בשאר איסורים. שו"ע פוסק כר' אפרים. רמ"א – גם בשאר איסורים.

לר' אפרים – האם דבר אחר גם נעשה נבלה מבשר בחלב או רק הבשר והחלב? ש"ך – לא. שו"ע קג ז, ורוב האחרונים – כן שהרי קדירה בלועה בשר וחלב וחימם מים נ"נ. כה"ח – אחרונים סוברים שלא אך צריך להחמיר.

חנ"נ מדאו' לסוברים כר: בתוס' יש סתירה. יש מקומות שבהם כותב שדאורייתא שנלמד ממשרת מזר שמשערים כנגד כולו וכך מכריע רעק"א ויש פעמים שכתוב שזה דרבנן.

חנ"נ מדרבנן לסוברים כר:

- ראב"ד ומרדכי: בחתיכה יש חנ"נ מדרבנן.
 - ראב"ד – כי לעולם נשאר קצת איסור.
 - מרדכי – לחתיכה יש חשיבות. לח בלח לא חנ"נ כי לא ניכר.
- ר"ן ותרומה – בשאר איסורים אבל רק מדרבנן גזירה משום חנ"נ בבו"ח (בשר וחלב), ולכן אסרו רק בישול כעין זה.

מקורות:

- **ר"ת:** פסחים מד: מהיתר נהפך לאיסור ממשרת מזר (נכון לכל איסורים שטעם כעיקר נלמד משם).
- **ר' אפרים:** ע"ז עג ב: יין נסך שנשפך מים לתוכו לא בטל. תרומות ה ו: מדומע מדמע רק לפי חשבון.

חנ"נ באיסורי משהו: ר"ת – צריך עדיין נ"ט כדי שהחתיכה תיעשה נבלה.

החנ"נ מחמץ – האם אוסר במשהו: ט"ז – לא, ששני משהו לא אמרינן אלא רק בטעם. ש"ך – כן.

חנ"נ באיסור דרבנן: רמב"ם, שו"ע (צ"א א): אין כמו בכחל או עוף בחלב ואפשר לרבות עליו ולבטלו (צט ו). רשב"א, רמ"א – יש ולכן אי אפשר לרבות עליו.

מתי מודה רמ"א שאין חנ"נ:

- א. שאר איסורים מקצת חתיכה ברוטב ומקצת מחוץ ואין איסור דבוק שבשאר איסורים מקל כר"י שמצטרף לשאר התבשיל אך אוסר את החתיכה כרש"י (ומשמע שאין חנ"נ).
- ב. שאר איסורים: איסור והיתר לח בלח בהפסד גדול שסומך בהפס"מ על מרדכי שמקל בלח בלח כי לא נבדל. (רש"ל מתיר רק אם לא דרך בישול כר"ן ותרומה).
- ג. שאר איסורים: חתיכה שנאסרה במליחה בהפסד מרובה.
- ד. תערובת יבש ביבש (אף בשר בחלב).
- ה. שאר איסורים: כלי מתכת חדש הנאסר משאר איסורים כי אין מה לאסור בפנים (ראה קג ה).

1. שאר איסורים שיש אוכל בלוע בקדירה והרתיח מים – לא נ"נ שסומכים על ר' אפרים ולא מתאפס הספירה (קג ז).
2. אם לא נודע עד שכבר התערב שוב ובטל. כשתי תערובות שפחות מששים משני איסורים שונים ואז התערבו יחד ויחד עם האיסורים השונים מבטלים כל איסור את השני (צח, ט).

אפשר לסוחטו בשאר איסורים:

- א. רא"ש וטור, רא"ה – מותר: אם בושלה בשוגג בחתיכות אחרות מותרת, שאין צריך ששים כנגד כל החתיכה שאין חנ"נ. מקור:
 - a. דרכ"מ - מ"ניער וכסה" שמותר.
 - b. ט"ז – כחל שנאסר זה בו"ח למרות שיצא כולו. בשאר איסורים מותר שלא החמירו בהם.
- ב. רשב"א – אסור: החתיכה נשאר באיסורה לעולם כי האיסור תקוע בתוכה אף בלא טעם (מולקולות איסור).

הלכה:

- א. שו"ע כר' אפרים. באפשר לסוחטו סתירה
 - a. רמ"א, ט"ז – סתירה והכרעה שאסור.
 - b. ש"ך – אסור אך כשיש עוד 2 חתיכות בטלה ברוב ומותרת.
 - c. כו"פ – תלוי אם מין במינו או במבשא"מ כי זה צב ד דרבנן ולכן מקל וקו א דאורייתא מבשא"מ ולכן מחמיר (לא מוסכם בפוסקים).
- ב. רמ"א – אפשר לסוחטו אסור וחנ"נ בכל איסורים. ש"ך וט"ז – מדרבנן כר"ן. רמ"א – מדאורייתא.
 - a. פת"ש - כשמתקיימים כל התנאים: בשאר איסורים, במליחה כ"ק, ומב"מ – מודה שמותר.

אפשר לסוחטו בלח בלח: שו"ע קו א – לא.

פת"ש - רמ"א מודה שמותר אפשר לסוחטו ביבש: שאר איסורים, בלע ממליחה ונאסר כדי קליפה ומין במינו.

סעיפים ה-ז:

טיפת חלב בגוף הקדרה:

האם תקועה או מתפשטת (ערוה"ש)?

- א. רש"י תוס': מתפשטת.
- ב. סמ"ג מתפשטת בדפנות ואוסרת ולא בטלה מגזירת הכתוב מקדשים שאפילו נגיעה צריכה מריקה ושיפה.
- ג. ראב"ן – מפעפעת אך אם יש ששים בדופן הטיפה בטלה. אם לא הקדירה אסורה והתבשיל מותר אם יש בו ששים לטיפה. אין חנ"נ בבלוע.
- ד. מהר"ם מרוטנבורג – ספק ולחומר, וכשלא ראה גדל נ"נ לחומר אך אם יש ששים מותר, וכשראה ויש 60*60 בטיפה שגם אם אסרה הטיפה ב59 יש 60 בתבשיל – היא מותרת. מרדכי – בהתחלה לכתחילה ובסוף בשעה"ד. ב"י – רא"ש טור והגמ"י העידו שהקל לכתחילה.
- ה. ר"ש משאנץ – ספק לא הוכרע. קדירה אסורה אך תבשיל מותר. הקל בהפ"מ כי ר"י הקל. דומה 2ל קדרות שנוגעות זו בזו שלא אוסרות אף אם חמות.
- ו. סמ"ק – לא הוכרע. אך אם יש בקדירה + מה שבפנים ששים כנגדו מותר שבטל.

האם הקדירה והתבשיל מוגדרים כיחידה אחת או לא (חזו"א)? סמ"ג, ראב"ן, מהר"ם מרוטנבורג, ר"ש משאנץ – דברים נפרדים. סמ"ק לב"י וש"ך – נפרדים, לחזו"א – כיישות אחת.

מנהג העולם בטיפת חלב בגוף הקדרה: כנגד האש – כמות מועטה מתאדה. כמות מרובה או שלא כנגד האש – נגד הרוטב כסמ"ק, נגד הריקן – אסרו התבשיל (רש"ל – לא מועיל צינון. פרישה – מועיל והחומר שלא יערה). מהרא"י ורש"ל בש"ך – חלקו על המנהג ופסקו כסמ"ק.

שו"ע, רמ"א – ה כסמ"ק, ו כמנהג, ז – בשעה"ד מותר כשיש ששים בתבשיל נגד הטיפה כראב"ן.

- א. ש"ך, ט"ז – כסמ"ק ללא חששותיו. יניח התבשיל להצטנן ובשעה"ד יערהו. עירה כשהוא חם בצד האסור אסור אכ"כ יש 60*60.
- ב. גר"א – כראב"ן שאין חנ"נ בבלוע. הקל פה בשעה"ד למרות שאח"כ פסק שיש חנ"נ בבלוע.
- ג. כנגד התבשיל: או"ה, פרישה, ש"ך ורמ"א – אסור. ט"ז, רש"ל חזו"א – מותר.

ערוה"ש לכתחילה מספיק ששים נגד הטיפה.

חלב רותח נוזל על הקרקע:

- אינו מחובר לקדירה על האש והונח עליה קדירה צוננת: מותר ככלי שני.
 - הונח עליה קדירה רותחת: או"ה – צריך ששים. מהר"ם, רמ"א – קדירה אסורה ותבשיל מותר.
 - היה מחובר לקדירתו שעל האש ויס"ב: כעירוי מכלי ראשון (סימן קה ב).
- כיסוי קדרה:** או"ה, רמ"א – תבשיל מותר בששים כמו כנגד הרוטב. רש"ל – צריך ששים בכיסוי בלי הרוטב. ט"ז – באיסורי דאורייתא להחמיר.
- חצובה לבשר בחלב** רמ"א (או"ח תנא): צריך ללבן לפסח. מ"ב – חומרא של חמץ לכן די בליבון קל ורק לכתחילה.

סעיף ח

- דין זיעה:** רא"ש – סיר חלבי מעלה זיעה לסיר בשרי מעליו ואוסרו. תרוה"ד – רק ביס"ב.
- מקור הדין:** רא"ש – נלמד מטומאה וטהרה מכשירין ב, ב: "מרחץ טמאה זיעתה טמאה". גר"א – נלמד מניער וכיסה שההבל מתפשט בכולו.
- כמה לבטל האיסור:** רא"ש – 3600 שנ"נ. או"ה – מספיק 60.

זיעה יורדת למטה? יד יהודה – רק עולה שרא"ש ושו"ע לא הזכירו למטה. דוגל מרבבה, פמ"ג, רמ"א – גם יורד וכן הלכה.

יש זיעה באוכלים? פמ"ג, פת"ש – לא, שקלושה ולא אוסרת. אחרונים – כן שגם זיעה קלושה אוסרת.

אפיה באותו תא בשרי ואח"כ חלבי: לכתחילה אסור. בדיעבד: במשקים אם התא לא בן יומו מותר. באוכל גם בב"י מותר. יב"א – אף במשקים בב"י מותר.

סברות: חלל התנור גדול, פתיחת הדלת משחררת הזיעה, יש בצד פתחים להוצאת הזיעה, התנור מלבן בין המינים, גוף החימום בפנים והזיעה נשרפת, לפמ"ג אין דין זיעה באוכלין. אג"מ דוחה אותם.

הכשרת התא הבשרי לאפות חלבי (בהחלפת תבניות): קיצוש"ע – תלוי במח' אחרונים בפירוש טור בענין כיסויי בחזל של עוגה צריך ליבון לפסח, האם בגלל שנוגע בעוגה (מ"ב ורוה"פ) או מדין זיעה (ב"ח) אם צריך ליבון חמור או ליבון קל.

סעיף ט

נר מחלב מהותך שנפל על כלי: תרוה"ד, שו"ע – בהתחלה לפחות כמו עירוי מכלי ראשון. בסוף – רק גרידה כי בפועל פחות חם מעירוי מכלי ראשון. ש"ך – רק כשממש מהנר אך כשלא לא צריך.

מצקת שבכלי ראשון: מהרי"ל – תלוי כמה שהה. ט"ז, ש"ך – לא ברור השיעור אלא כלי ראשון.

סימן צג – כלי הבלוע בטעם לפגם

לעניין טעם לפגם עיין סימן קג, וקד.

כלי בשרי לא ב"י האם מותר לבשל חלב? רוה"פ – לכתחילה לא משום ב"י. בדיעבד החלב מותר. הכלי אסור בשני המינים.

אחרי שעשה, בישול פרווה בו: ריב"ש, שו"ע – מותר. ש"ך – נוהגים להחמיר (רמ"א צד ה).

כשאחד האיסורים פגום אין חנ"נ: גר"א כי הוא לא באמת אסור.

כלי גויים טרפים שהטביל לפני שהכשיר: רשב"ם – לא מועיל שטובל ושרץ בידו. תוס' ורא"ש – כן שאין הטבילה משום בליעת איסור.

איסורא בלע או היתירא בלע – שיפוד ואסכלא של גויים – ליבון חמור שאיסורא בלע. שיפוד ואסכלא של קדשים – שהיתירא בלע מספיק ליבון קל או הגעלה.

הכשרת שיפוד חמץ לפסח: י"א כאיסורא בלע (כך שו"ע) שנקרא חמץ לפני (ערוה"ש – לא מובן), או שחמץ איסורו במשהו ולכן לא מועילה הגעלה במשהו. י"א שהיתירא בלע.

כלי בשרי ב"י ובישל בו ירקות מותר לכתחילה לבשל בו חלב –

- רשב"א: נחשב הגעלה (למעט חרס). שכל יום נעשה גיעול לחברו (ע"ז עו א לגבי חטאת מיום קודם שעבר זמנו). בנוי על יסוד היתירא בלע. רק בכלי מתכת.
- תוס', רא"ש, תרומה (סימן קג שלא מתאפסת מעת לעת לא אומר שנגעל), ב"י, שו"ע – לא נחשב הגעלה שזה רק במקדש שהעמידו על דין תורה שבטל ברוב (תמוה! שבמבאש"מ בטל ב60 ופה המים לבישול עוד אינו מינו של הבשר הבלוע מהחטאת). גם לא ברור שניתן להגעיל בהם.

עיטור: בישל בקדרה בשרית ב"י חלב והיה ששים בחלב כנגד הקדרה מותר ואפשר מה שירצה וי"א בעיטור שנהיה חלבי. אחרונים – רק אמר כך בהיתירא בלע. לא נפסק להלכה כי צריך דבר ניטראלי, ולא סביר שהאסור לערב יהיה הגורם להיתרו.

בליעת כלי חרס:

- חדש: ר"י הלבן, ט"ז – בולע אף בצונן אלא אם השתמשו שלוש פעמים במים או רבע יום. ש"ך – לא.
- ישן – כבוש בצונן מעת לעת: ט"ז, רש"ל – כבישול. לבוש, ב"ח – לא.

סימן צד – תחיבת כף חולבת לקדרה של בשר ודבר גוש

סעיפים א-ב

כנגד מה בכף משער?

- א. ר"פ – כנגד כולה שכולה מתחממת ומתפשט.
- ב. רוב הראשונים (סמ"ק ש"ד, מרדכי, או"ה) ושו"ע – כנגד מה שהכניס.

משער כנגד כולה או כנגד הבלוע? בחדש שידוע שבקושי בלעה כנגד הבלוע. אם ספק -

- ראב"ד – בחרס כנגד כולו. במתכת ועץ כנגד הבלוע שמשער.
- רמב"ן והלכה – כנגד כולה.

מה שחוץ לרוטב אך בתוך הקדירה:

- כו"פ – בולע כמה שברוטב בגלל האדים (זיעה?)
- חת"ס – לא, כמה שבחוץ.

דבר גוש יס"ב בכלי שני:

- א. רש"ל: ככלי ראשון שחומו אצור ומתקרר לאט. ש"ך – גוש מבשל, מנ"י – רק מבליע ומפליט.
- ב. רמ"א: ככלי שני אך צריך נעיצה בסכין. שו"ע השמיט אז ספרדים מקלים.
- ג. ט"ז: דבר גוש + דוחק הסכין ככלי ראשון. דבר גוש לבד ככלי שני. כנראה מספק.
- ד. מ"ב - אשכנזים לכתחילה מחמירים, ובשעה"ד מקלים (פת"ש ערוה"ש). אג"מ – רמ"א מצטרף לס"ס.
- ה. פת"ש – לא מחמירים בכלי שלישי.

תחב כף פעמיים או יותר:

- רא"ש, טור, שו"ע – אם לא נודע בינתיים חייב כנגד כל פעם שאז הבלוע נעשה "איסור", אך אם נודע בטל כל פעם (ערלה ה, ח).
- סמ"ק: צריך פעמיים ששים. ש"ך – כי פעם ראשונה פולט חלב ושניה בו"ח (בשר וחלב) וחנ"נ.
- רמ"א, תרוה"ד – אין הבדל בפוסקים כמה פעמים תוחב.

סעיפים ג-ד

למה לא נגעל הכף אם יש ששים כנגדה בקדירה?

- עיטור – נחשב הגעלה (עיין קג).
- ר' פרץ, שו"ע: היה אמור להגעיל אם יש ששים כנגד הכף אלא שהחמירו למקרה שלא כולה נתחבה.

שימוש בכלי איסור – כף חלבית ב"י שתחב לכלי בשרי ואין ששים:

- א. טור בלא בת יומה, רשב"א, שו"ע: כף אסורה קדירה לא. בדיעבד לא אם תחב שוב פעם.
- ב. אור זרוע, הגה"א: קדירה עם בשר בחלב אסורה בהנאה.
- ג. ש"ד, שו"ע: מותר צוננים. ש"ד, רמ"א, ש"ך – מותר מים חמים לדברים שאינן לאכילה. רש"ל – רק אם לא ראויים לשתייה. רמ"א – רק בעראיות.
- ד. מרדכי, או"ה, רש"ל – מותר ליבשים ובלח בעראיות בבית גוי.

בישל דבר היתר אחרי בישול בשר בחלב בקדירה ואינה בת יומה:

- הגה"א, שו"ע – אסור.
- אור זרוע, רש"ל – מותר אך צריך לזרוק דמי הקדירה לנהר.
- או"ה, רמ"א – לא צריך לזרוק שיכול להשתמש בו לצונן.

כף לא ב"י: שו"ע – כף אסורה וקדירה ותבשיל מותרים.

סעיף ה

תחיבת כף חלבית ואז כף בשרית:

- או"ה – לא צריך להחמיר כי זה נ"ט בר נ"ט. ומותר כמין אחרון.
- סמ"ק, ר' פרץ, שו"ע: הקדירה אסורה חוץ מפרווה לרשב"א (ראה סימן צג). ט"ז, ש"ך – קשה על השו"ע שלדעתו נ"ט בר נ"ט מותר אף בבישול ושם זה אף אוכל ממש ולא רק טעם וגם 3 נ"ט. ט"ז – חומרא בעלמא זה רק בקדירה חדשה.
- רמ"א – מותר בדיעבד.

נ"ט בר נ"ט בנטל"פ:

- שו"ע – מותר.
- רמ"א ביש מחמירים – אין לאכול עם חלב או להניחו בכלי חלבי. ויגעיל משום מראית עין.
- רמ"א מדינא – מותר.

סעיף ו

נ"ט בר נ"ט בהיתירא:

שו"ע – בצל שבלע חלב מחשבים כנגד החלב כי זה היתר. בשאר איסורים – מח' שו"ע ורמ"א אם יש חנ"נ בשאר איסורים.

סעיף ז

חתך בשר רותח בכלי ראשון בסכין חלבי

דין הבשר בסכין בת יומה:

- א. תרומה – כ"ק.
- ב. ראב"ד, רשב"א: כדי נטילה. חום ודוחק = חריפות ודוחק.

ג. ר"פ – ששים בבשר + כ"ק. ר"פ – כנגד כל הסכין. שאר ראשונים – רק מה שנכנס. שו"ע וש"ך – כנגד מקום חתך, רש"ל וט"ז – כל הלהב.

סכין לא בת יומה או ספק ב"י: ר"פ, שו"ע – כדי קליפה, סתם סכין שומני. ב"ח – אין צריך ששים. ט"ז וש"ך – צריך ששים + כדי קליפה שהשמנונית מתפשטת בחום.

דין הסכין: בת יומה – הבלוע חנ"נ אסור, ואף בפרווה צריך הגעלה. לא בת יומה או ספק: לא חנ"נ, מותר בפרווה ואשכנזים מחמירים. לבשר או חלב צריך הגעלה.

גבינה בקערת בשר: ב"י בשם ר' ירוחם: מותר כ"ק שלא נבלע.

סימן צה – נ"ט בר נ"ט

סעיפים א-ב

דגים שעלו בקערה עם בשר – מותרים בחלב? י"מ בר"ן: כן. שאר ראשונים: לא שנ"ט ראשון באיסור.

חולין קיא, ב: דגים שעלו בקערה בשרית כלי ראשון בן יומו – מותרים בחלב? שמואל – כן (וכן הלכה). רב – לומדים ממעשה שלא אך דוחים.

שורש מחלוקת האמוראים:

- א. ריטב"א א, הגהות סמ"ק – לא מגיע טעם בשרי לדג ומועיל אף במשהו.
- ב. רש"ל – ההיתר בסתם שבדרך כלל לא עובר טעם. בחריף בסתם כן עובר.
- ג. ריטב"א, רשב"א, ר"ן: עובר טעם קלוש.

במה דיבר שמואל? בעלו או אף בנתבשלו?

- א. ריב"ן, או"ה: **רק עלו אך נתבשלו או ניצלו אסור** שנחשב נ"ט ראשון מהאש.
- ב. תרומה, רא"ש, סמ"ג, רש"ל: **רק עלו ולא ניצלו. נתבשלו מותר כי יש 3 נ"ט** עם המים.
- ג. ב"י (בשם מצאתי כתוב) וכן נראה בטור – שניהם חמים אסור. ערוה"ש – דוקא על אש ולשון הטור לאו דוקא.
- ד. רמב"ם: כתב שאסור צלייה ומותר בישול. טור – כתרומה ושיטתו. ב"י – רמב"ם כרש"י ופה צלה בשר יחד עם הדג ואסור משום ריחא.
- ה. שאר ראשונים: אין הבדל והכל מותר.
- ו. **הלכה:** שו"ע – הכל מותר. רמ"א – החמיר בצליה ובישול, הקל בדיעבד, ללא בישול ובנטל"פ שהקערה לא ב"י. לשים בכלי חלבי מותר לדעתו. ט"ז – שסומכים על המקלים. פמ"ג – שזה נ"ט שלישי. רש"ל אוסר.

נ"ט בר נ"ט ב"י או לא ב"י:

- ר' ירוחם: רק בלא בן יומו ואוסר כ"ק.
- ב"י – גם בב"י, ואינו ב"י מותר בכל מקרה משום נטל"פ. ולא אוסר קליפה.

צנון שחתכו בסכין בשרית:

- א. ריב"ן: סכין מקונח וע"י חריפות+דוחק = נ"ט ראשון. כח אש חזק מזה ולכן בישול אסור כנ"ל.
- ב. תרומה, רא"ש ושאר ראשונים: סכין לא מקונח ולכן העביר טעם בצנון חריף שבולע, אך משהו לא חריף – לא.

תנור שטחו בשומן בשרי אסור לאפות בו לחם אא"כ ליבנו: למה לא נ"ט בר נ"ט? ריב"ן: כי זה בחום האש. שאר ראשונים: אי אפשר לקנחו יפה או שלכתחילה אסור נ"ט בר נ"ט. תרומה ורא"ש: כריב"ן אך בבישול מותר או שאי אפשר לקנחו.

הלכה: שו"ע – כשאר ראשונים ומותר לכתחילה. רמ"א – לכתחילה כריב"ן, בדיעבד כשאר ראשונים. רש"ל – כתרומה ורא"ש.

האם מותר ליזום נ"ט בר נ"ט ?

- ר' ירוחם, סמ"ק, הגה"מ: לא שהותר רק בדיעבד (הרחקה מדרבנן בדומה לריחא). מסתייע בלשון הגמרא 'עלו'.
- בדעת התרומה: דרכ"מ – לא, ב"י, דרישה – כן.
- ר"ש – מותר שהוקלש הטעם.
- **הלכה:** רמ"א – אסור. בדה"ב מותר לכתחילה. שו"ע בלשון דיעבד (ש"ך, מ"כ ושמש מגן – אסור כתחילה, יבי"א – מותר לכתחילה). לאוסרים האם קונסים? מ"כ – כן, פר"ח – לא.

כששני הטעמים עוברים דרך אוכלים (פת"ש):

- חו"ד, ערוה"ש, פמ"ג: לא נ"ט בר נ"ט כי מאכלים רכים ועובר טעם.
- פני אריה, גרע"י: כנ"ט בר נ"ט.

האם גם שנפל החלב בשעת בישול (פת"ש)? חו"ד – אסורים. פת"ש בשם בית אפרים, גרע"י: מותרים כנ"ט בר נ"ט. ראו עוד סימן צז על פשטידא שזב בתנור כשרחוקים.

בליעת ביצה שהשתנה צבעה: רשב"א – קליפתה מנוקבת. ט"ז – פולטת ובולעת זיעה בלבד.

נ"ט בר נ"ט בדבר חריף: או"ה, רשב"א – מדוכה בשרית שטחנו בה תבלין, צריך ששים בבשר כנגד התבלין. מה הטעם?

- רמ"א, ומנהג – אין בר נ"ט בר נ"ט בחריף. מח' אחרונים אם מדאו' או מדרבנן.
- מקום שמואל – זה נחשב צלייה ואסור כתרומה.

סעיף ג

כלים בשריים וחלביים בני יומן שהודחו יחד בכלי ראשון. מלוכלכות – צריך 60 כנגד השמנונית. נקיים?

- ר"ת, ר"י, ר"ן, תרומה, סמ"ג, סמ"ק, ש"ד, רי"ף, תוספות, ועוד רמ"א: אסורים שהקערות נוגעות או כי הטעמים מתערבים מיד עם ההדחה ולא דרך המים.
- רמב"ן, רשב"א, רא"ש: מותרים כנ"ט בר נ"ט. רא"ש – מותרים שקל מהדגים שכאן נ"ט שני של בשר פוגש נ"ט שני של חלב.
- שו"ע – מותר. ש"ך – שו"ע לכתחילה מודה שאסור ליזום שנקט לשון דיעבד וש"ך לשיטתו שלכתחילה אסור. אחרים צ"ל שהחמיר כי יש מהראשונים שהחמירו פה יותר.

סעיף ד

שו"ע – אם **נתן אפר במים** לא נאסרים אף בשומניים, שהוא נטל"פ מלכתחילה, ולכן מותר לכתחילה (ולא בדיעבד כשאר נטל"פ). ש"ך, ט"ז – לא מועיל. ש"ך בנקה"כ – שו"ע רק דיבר בבליעה ולא באיסור בעין. פת"ש – השו"ע זה כשזה עוד היה מותר.

מדיח כלים לבשר וחלב: יבי"א, ח"א, ר"ג פרל – מדינא מותר בשני המינים. לכתחילה זה אחר זה. ר' ישראל רחן: אסור כי יש שאריות בעין.

סעיפים ה-ז:

חולין קיב א: בעא מיניה רב דימי מרב נחמן מהו לאנוחי כדא דמלחא גבי כדא דכמכא, אמר ליה אסור, דחלא מאי אמר ליה שרי, ומאי שנא, האי איתיה איסורא בעיניה והאי ליתיה איסורא בעיניה.

- **רש"י, תוס':** כותח שמעל מלח או חומץ הוא שאסור.
- **רמב"ם:** כלי כותח סמוך לכלי מלח או חומץ.

הנחת בשר ומלח לצד בשר: שו"ע: מלח לצד כותח אסור שמא יעבור והוא בעין. חומץ וכותח מותר כי לא בעין. רמ"א – בכלים מגולים.

בשר לצד חלב: רוב הראשונים ושו"ע – מותר כי נזהר. הגש"ד – אסור. רמ"א – עדיף להימנע.

מלח בכלי בשרי על חלב:

- תוס', שו"ע: מותר. ש"ך – לא משום נ"ט בר נ"ט כי זה חריף אלא כי אין בו כוח להפליט.
- רמ"א, ש"ך – עדיף להחמיר. ט"ז – אין עניין להחמיר.

סימן צו – דבר חריף

חולין קיא ב: צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח, והני מילי צנון דאגב חורפיה בלע אבל קישות גריר לבי פסקיה ואכיל. קילחי דליפתא שרי, דסילקא אסירי ואי פתך בהו דליפתא שפיר דמי.

ע"ז לט ב: מאי טעמא משום דמפסקי ליה בסכינא אע"ג דאמר מר נותן טעם לפגם מותר, אגב חורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור

מה נקרא חריף:

- רשב"א, ר' יחיאל: רק צנון סלק וחילתית המפורשים בגמ'.
- תרומה, רמב"ם, ר' ברוך, אורחות חיים, שו"ע: כל דבר חריף אף שלא נמנה. שו"ע – אפילו דגים. רמ"א – הקל בדגים.

זבנות שומים ובצלים: רא"ש – כ"ק, ראב"ד, סמ"ג, רא"ה, שו"ע – כדי נטילה. רשב"א ור"ן, רמ"א לכתחילה – הכל.

חריף + דוחק מפליט מכלי נקי? רא"ה – לא, כצונן. שאר ראשונים, הלכה: כן, חריף + דוחק = חום.

חריף + דוחק מנטרל קולת נ"ט בר נ"ט (דהיתירא) – חותר צנון בסכין בשרי נקי ב"י האם מותר בחלב (ראה סימן צה, ב נ"ט בר נ"ט בחריף):

- רא"ה – מותר שנחשב צונן. רשב"א + כס"מ – כן (נחשב חם אבל נ"ט בר נ"ט).
- ריב"ן, תרומה, ר"ן, שו"ע – אסור (מנטרל ונחשב נ"ט ראשון).

האם כל חריף + דוחק מנטרל (ממתק) נטל"פ או דווקא חילתית שחריף מאוד?

- א. תרומה ושאר ראשונים, רמ"א, ש"ך, פמ"ג – לא. רק תבשיל שרובו חריף נקרא חריף זה נדיר, או שחריף מדרבנן.
- ב. מהר"ם – כן ככל נטל"פ. רק חילתית ממתקת.
- ג. שו"ע – הכריע כשניהם לחומרא. פמ"ג – באיסורים אין נ"ט בר נ"ט לכן פסק כתרומה, ובבב"ח (בשר וחלב) צירף נ"ט בר נ"ט + נטל"פ והתיר.

חריף ללא דוחק: ט"ז – בחריין מותר לכתחילה כי אין דוחק.

צנון שחתכוהו בסכין בלוע באיסור (של גוי)?

- שו"ע – אותו דבר ומותר.
- ט"ז – למ"ד ששאר איסורים חנ"נ צריך לשער כנגד כל הצנון אם חתך מס' פעמים שכדי הנטילה נעשה נבלה כל פעם.
 - ש"ך, ט"ז – אך הצנון לא נעשה חנ"נ כי אין זה דבוק שהקליפה לא אסורה מצד עצמה ולא ניכרת ואין חנ"נ בחצי חתיכה.

בספק חיתוך פנימי: מהרא"י, רמ"א – יש להקל. ש"ך – מהרא"י הקל רק בחריין ואחר מעת לעת שזה ס"ס.

דבר חריף יבש: או"ה – מותר אחר מעת לעת כזנגביל. רמ"א – אין ראייה שהוא לח. התיר במרקחת זנגביל.

חריף שבישלו: פת"ש – מח' אחרונים אם בטל חריפותו או לא.

לדוך בצלים במדוכת גוי נקיה? רא"ה – כן, ורק אם לא מקונח אסור. שאר ראשונים: לא.

תבלין שנידוך במדוכת בשר בת יומה – לאכול עם חלב: שו"ע – אסור. רמ"א, ש"ך – אף בלא בת יומה אסור.

מיץ לימון ודג מליח שחתכו בסכין של גויים: שו"ע: גם אם הראשונים נאסרו התבטלו בשאר. רמ"א: יש נוהגים לאסור, ויש לעשות לפי המנהג. ב"ח – מחמיר.

תולעת בצנון שחתכו: מהרי"ל – צריך הסכין נעיצה. רמ"א – נפש האדם קצה מהם הסכין מותרת והפרי צריך קליפה מעט והדחה.

לפי חולין קיא ב:

- לגבי קישוא: שו"ע, ש"ך – צריך רק גרידה.
- לפת: ר"ן – לא. רשב"א, שו"ע – כן.
- קינוח על ידי חיתוך צנון אחר הלפת: רשב"א – לא מועיל. ש"ד, טור, תרומה, שו"ע – כן.
 - רמב"ם – כמה פעמים מועיל. סמ"ג, רמ"א – פעם אחת.
 - האם אפשר שאר דברים: תרומה – לא. רמב"ם – כן.

סימן צז – שלא ללוש עיסה בחלב

עין סימן קח

סימן צח – איסור שנתערב בהיתר וביטולו

סעיף א – קפילא

מקורות:

(חולין צח א) "אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא כל איסורין שבתורה בשישים. (חולין צז ב) "אמר רבא אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן בקפילא, ואמור רבנן בשישים. הלכך מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא, דאיסורא בקפילא, ומין במינו דליכא למיקם אטעמא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא בשישים".

א. כשיש ששים האם צריך גוי אם אפשר? ב. כשאין ששים האם טעימת גוי מספיקה?

- א. רש"י – החמיר בשניהם. צריך ששים וגם קפילא.
- ב. תוס', רא"ש, אחרונים – הקלו בשניהם. מספיק או ששים או גוי.
- ג. רמב"ם – דיון א' לחומרא, דיון ב' לקולא. אם יש גוי רק זה מועיל ולא ששים, אך זה גם מספיק. אם אין גוי מספיק ששים. שו"ע לדעת ש"ך ומ"כ.
- ד. רמב"ן, רשב"א, ר"ן: תלוי אם נימוח או נפלט האיסור. פליטת טעם הקלו בשני הדיונים. או 60 או גוי. נימוח גוף האיסור – דיון א לקולא בדיון ב' לחומרא.
- ה. רמ"א, רדב"ז, תרומה – נהגו לא לסמוך על גוי. לבוש – כי לא בקיאים. ש"ך – גויים שקרנים יותר. נפק"מ בכהן שבוחן תרומה.

איך סומכים על גוי שלא משקר? האם צריך להיות בקי בטעמים או כל אדם? סברות – נאמנות שלא יפסיד פרנסתו, בקיאות – קפילא מבין יותר וחש יותר טעמים.

האם סומכים על גוי מסיח לפי תומו או גם שלא? רש"י: צריך מסל"ת. תוס', רשב"א – לא צריך משום נאמנות. רמב"ם – לא צריך כי אפשר לברר (מ"כ).

האם סומכים על גוי שאינו קפילא? רש"י, תוס': צריך קפילא. רשב"א – גוי מסל"ת נאמן אף לא קפילא. רמב"ם – לא צריך (כי אפשר לברר - מ"כ).

האם כשכהן טועם תערובת תרומה צריך שיהיה קפילא? תוס' ורא"ש – לא צריך כי סתם יהודי נאמן. רמב"ם – לא צריך ק"ו מגוי. רש"י – קפילא לבקיאות שהרי דורש גם מסל"ת, לכן פה צריך קפילא שיהיה בקיא.

הלכה, שו"ע – ב"י – כרשב"א שצריך או מסל"ת או קפילא שאין צריך בקיאות. רמ"א – לא סומכים על גוי.

מסל"ת לא מועיל בעדות חוץ מעדות אישה משום עיגונא אז איך מועיל כאן?

- א. כרתי ופלת: יהודי יכול לטעום ולגלות אם שיקר זה רק דרבנן (ריב"ש), ובדרבנן נאמן מסל"ת. ט"ז – זה אכילה ממש ודאורייתא שבולע.
- ב. ט"ז: בממון ואישות צריך עדות וכאן אין עדות שהרי עד אחד נאמן באיסורין, אלא רק גילוי מילתא.
- ג. ש"ך מריב"ש – לא נאמן מסל"ת כשאי אפשר לברר. פה אפשר לברר בקלות. עיגונא גם עשוי להתגלות אך לא בקלות.

סעיף ב – טעם כעיקר מין בשאינו מינו מין במינו

רוטב האיסור דאורייתא? שו"ע – רוטב האיסור בפני עצמו אסור מדאורייתא מפס' 'הטמאים'.

טעם כעיקר דרבנן או דאורייתא:

סוגיות:

- א. חולין צח א: בקדשים דווקא.
- ב. חולין קח א: אביי מנסה להוכיח מבשר בחלב אך רבא דוחה שדרך בישול אסרה תורה.
- ג. עבודה זרה סז ב: ר' יוחנן: טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקים, טעמו וממשו לוקים.
- ד. פסחים מד א: מחלוקת תנאים למקור לטעם כעיקר במשרת נזיר. אך לכו"ע דאו'.
- ה. זבחים עט א: רבא: מב"מ – ברוב, מבשא"מ – בטעם. משמע דאורייתא.
- ו. זבחים עח ב: מצה מאורח וקצת דגן יוצא יד"ח. משמע דאו'.

דעות:

- א. רש"י: מדאורייתא בטל ברוב אפילו נימוח. חז"ל החמירו בטעם.
- ב. ר"ן: רק פליטת טעם נכלל בטעם כעיקר. בנימוח שממשו בפנים לא בטל אפילו באלף מדאורייתא. בנשפך בטעם לקולא ובנימוח לחומרא.
- ג. רמב"ם: להבנת רוב הפוסקים, שו"ת הרמב"ם: בין פליטת טעם ובין נימוח טעם כעיקר דרבנן ובנשפך לקולא. בכזית בכדי אכילת פרס אסור מדאורייתא. לוקה כשאכל כזית שזה נקרא ממשו. (אכל פחות מ"כ – דרבנן, ערוה"ש – מדאורייתא אך לא לוקה).
- ד. רמב"ם לפי אבן האזל: טעם כעיקר דאורייתא ודברי סופרים' היינו שנלמד בי"ג מידות. אין היתר מצטרף לאיסור, אלא האיסור לא בטל כי נרגש טעמו.
- ה. תוס' וסיעתו: טעם כעיקר דאורייתא. נפסק בשו"ע.
 - ר"ת: טעם כעיקר דאורייתא. טע"כ = היתר נהפך לאיסור גם בטעם. נפסק בש"ך.
 - ר"ח, ר' אליהו: יש 2 דרגות: ריכח גבוה – כזית בכדי אכילת פרס ולוקה. פחות מזה דאורייתא ולא לוקה. היתר נהפך לאיסור רק בכזית בכא"פ.
 - ראב"ד, ר"ש: כשיש כזית בכא"פ חייב ולוקה אם אכל פרס (למעט נזיר ובו"ח (בשר וחלב)). כשלא אכל פרס דאורייתא אך לא לוקים.
 - ר"י מאורליינש: טע"כ דאורייתא אבל המקור מגיעולי עכו"ם, זה לאו הבא מכלל עשה ולכן אין לוקים. קשה כי יחזור לאיסור המקורי. תירוץ: זה רק בטעם ששם זה קלוש ולא אסור אך התורה אסרה מגיעולי עכו"ם לטעום.

קושיה מכלי מדין על הסוברים שמדרבנן: למה התורה ציוותה להכשיר?

- א. לכאורה אכלו גם בשר וחלב שזה לכו"ע דאורייתא.
- ב. רמב"ן – מעלה בכלים כמו שצריכים טבילה.
- ג. אולי כי מבשלים בקביעות.

במה לכו"ע טע"כ דאורייתא:

- א. בשר בחלב שדרך בישול אסרה תורה.
- ב. בקדשים מ"יגע בבשרה יקדש". – גזה"כ
- ג. גיעולי עכו"ם מהכשר כלי מדין. גזה"כ
- ד. משרת נזיר. גזה"כ

פסק שו"ע ודאי או ספק? פמ"ג: הכרעת השו"ע כודאי, שאם בספק נקל בנשפך מס"ס שמא טע"כ דרבנן ושמא היה ששים. **אפיקי ים** מחכמי בריסק; מספק. מח' פוסקים אינה ספק ולכן זה לא ס"ס.

שם קובע או טעם:

- א. אמוראים: ע"ז סו א – אביי – הטעם, רבא – השם. הלכה כרבא.
- ב. פוסקים: רמ"א – כרבא. פמ"ג – אולי רק לחומרא. ש"ך, רוה"פ – לא, אלא בטעם (שמב"מ בטל ברוב ומבשא"מ לא). רבא דיבר באיסורים שמב"מ לא בטלים ומבשא"מ בששים (ע"ז, טבל) מאה (תרומה) או מאתיים (ערלה).

בין טעם כעיקר להיתר מצטרף לאיסור:

- א. רמב"ם – אין היתר מצטרף לאיסור.
- ב. רש"י, ר"ת: טע"כ = היתר מצטרף לאיסור. אך פוסק שמדרבנן. היתר מצטרף לאיסור = שמצטרפים לאיסור יחד ולחייבו.
- ג. תוספות פסחים: היתר מצטרף לאיסור – רק במעורבים, אך בנפרדים לא. טעם כעיקר = ההיתר אסור באכילה כי טעם נרגש, גם אם ההיתר נשאר היתר.

חתיכה נעשית נבלה והיתר מצטרף לאיסור:

- א. ר"ת – חנ"נ בכל איסורים. מגדיר היתר מצטרף לאיסור שלא נפסק כרש"י שזה בדברים נפרדים שמצטרפים למלקות.
- ב. תוספות: אין חנ"נ. היתר מצטרף לאיסור זה כמו שהסבירו בתערובת, אך לא נפסק.

מין במינו בטל ברוב בתנאים ואמוראים:

- א. מנחות כב: חכמים – כן. ר' יהודה – לא בטל כלל (מ'ולקח מדם הפר ומדם השעיר).
- ב. חולין קח: לכל התנאים מב"מ לא בטל.
- ג. ע"ז עג: רב ושמואל במשהו ומבשא"מ בנ"ט כר' יהודה. ר"ל ור' יוחנן – הכל בנ"ט כחכמים (למעט יי"נ וטבל).
- ד. פסחים ל: חמץ בזמנו: רבא מב"מ ומבשא"מ במשהו כרב. מב"מ רב כר' יהודה, ומבשא"מ גזירה.
- ה. ע"ז סו: מה קובע מינו: אביי – טעם, רבא – שם. כר' יהודה שלחכמים אין נפק"מ.
- ו. חולין צז: רבא – מב"מ בלי טעם בששים.
- ז. חולין צח: ריב"ל – בששים מזרוע בשלה.
- ח. זבחים עט: ראב"י – בששים.

שיטות הפוסקים במין במינו:

- א. רש"י – כר' יהודה. גזה"כ.
- ב. רוה"פ, שו"ע – כחכמים. ר"ן נדרים נב: מב"מ מחזק שצריך כח מתנגד לבטל, אך חכמים על הצד ההלכתי ולכן זה בעצם מבשא"מ, ור' יהודה לפי העצם – המציאות.
- ג. הלכה בסברא (נפק"מ להיתר מבטל היתר): ט"ז – הביא ר"ן. ש"ך – לא. רעק"א – ראייה מצמר רחלים ששו"ע כרש"י. רמ"א – הצד הדיני וגם הצד החומרי קובעים (פמ"ג) מוזר לומר גם וגם אא"כ זה לחומרא בלבד. הר"ן עצמו לא כותב את זה ותמוה שלא חלק על איסורין מבטלין זה את זה.

תליית המחלוקת בין תערובת מין במינו לכורך בפסח:

- א. הלל כורך מצה ומרור יחד – שאין מבטלות זו את זו, כחכמים דר' יהודה שהצד הדיני קובע זה מב"מ (כר"ן). אפשר לומר גם שזה לא נחשב מעורב.
- ב. חכמים אוכל כל אחד לעצמו שמבטלות זו את זו, כר' יהודה שהצד החומרי קובע, אלא שכרמ"א שגם החומרי וגם הדיני קובעים ניתן להסביר כחכמים דר' יהודה (אבל לא הגיוני לומר גם וגם אא"כ זה מדאו').

סעיף ג – חסרון ידיעה בדרבנן

"נשפך" באיסור שעיקרו דרבנן ואי אפשר לשער ששים: רמ"א החמיר (בשם או"ה). ש"ך, ט"ז – הקלו. ואין ראייה מאו"ה שלדעתו עוף בחלב דאורייתא. ט"ז מקל בכל דרבנן חוץ מעוף בחלב. ש"ך, פר"ח פת"ש – גם דרבנן בבו"ח (בשר וחלב).

תערובת בפנינו ולא יודע לשער: רשב"א, ר"ן – מחמירים. **סברא:** ר"ן – נשפך הוא באקראי. מרדכי, נצי"ב על התורה – ספק אובייקטיבי שאי אפשר להכריעו כגון נשפך הקלו אך אם סתם לא יודע לשער הבעיה בו ולא נחשב ספק. 'רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא'. ש"ך – שני הטעמים. ט"ז – משלב ביניהם. אם חוסר הבקאות של רבים מקלים.

סעיפים ד-ה – שיעור כנגד הקדרה

בלוע נעשית נבלה?

- א. רמב"ן, מרדכי, ר"ן בב"י, ראב"ן (סימן צב בטיפת כנגד הקדירה): לא משערים כנגד כולה (אין חנ"נ בבלוע) סברה (פמ"ג): א. כטומאה ב. שבבלוע אין דרך בישול (לכאן' לא שייך אלא בבו"ח ולא באיסורים).
- ב. רשב"א: משערים כנגד כולה אא"כ יש קפילא (יש חנ"נ בבלוע).
- ג. בדעת הטור – ערוה"ש סותר עצמו, רמ"א – טור כרמב"ן (מסימן קז שלא אוסר הכף מהזבוב. ט"ז דוחה – אין חנ"נ בשאר איסורים) וכף ישנה לאו דוקא, ב"ח, ב"י – טור כרשב"א, צריך לערבב כמה פעמים בבשר. "כף ישנה שניער בה כמה פעמים אין יודעין כמה בלע ומשערין בכולה".
- ד. **טור אומר כף חדשה ולא בת יומה:** ט"ז – הכוונה בת יומה. ערוה"ש – בו"ח (בשר וחלב) גם אם יש פגם באוכל אסור אם הכנת האוכל בלא פגם ובשאר איסורים לא.
- ד. ראב"ד – אין חנ"נ אלא רק לר"י שמב"מ לא בטל.

חנ"נ בגוף הכלי: שניתן להכשירו לכו"ע לא מצטרף. כלי חרס:

- א. רוב הראשונים – לא.
- ב. מרדכי – כן. ט"ז – בבלוע בכלי ודאי חנ"נ וממילא גם גוף החרס. רש"ל, ב"ח, ש"ך: חרסי הכלי לא שלא פולטים, אלא הכוונה לחנ"נ בבלוע בכלי שבין רשב"א לרמב"ן.

הלכה:

- א. שו"ע – כרשב"א (בבב"ח (בשר בחלב) ולא בגוף הכלי).
- ב. רמ"א – טוב לחוש למרדכי.
- ג. ט"ז – באיסורים אין להחמיר. אלא רק בבלוע במקום הפסד להקל. בב"ח (בשר בחלב) – גם גוף הכלי חרס נחשב.
- ד. ש"ך – בהפס"מ בכלי שניתן להגעיל אין חנ"נ בבלוע אף בב"ח (בשר בחלב). במועט אין חנ"נ בבלוע באיסורים.

הכף כנגד מה משערים (סימן צד):

- א. סמ"ק, שו"ע, רמ"א – כנגד מה שבפנים.
- ב. ר' פרץ: כנגד כולו.

אם משערים בכף כנגד כולו:

- א. ראב"ד – שיעור יפה.
- ב. רמב"ן – כנגד כולו וכן הלכה.

תבלין:

טעם הנרגש מעל ששים כתבלין:

- א. ר"ן – אסור דאורייתא (טע"כ). פמ"ג – מותר לאכול שעל פי רוב אין טעם.
- ב. ר"ת – מדרבנן. שזה טעם קלוש.

דבר חריף ועשוי לטעם (תבלין): מקור: ע"ז סט א: תבלין תרומה לא בטל ב60. רמ"א - לא בטל מבשא"מ שמסתמא מעל 60 נ"ט. ש"ך - אם ברור שלא - בטל.

האם מדאורייתא או מדרבנן:

- ש"ך, מ"כ - מדרבנן (כר"ת שזה טעם קלוש). ש"ך - נאמן גוי מסל"ת, מהרש"א - קפילא.
- פר"ח - מדאורייתא (רעק"א - כר"ן).

חריף שנפל למינו בטל? ש"ך - ב60 שלא נ"ט (לשיטתו שזה דרבנן). פר"ח - לא בטל שגזרים משום מבשא"מ (רמב"ם טז ב).

תבלין הבלוע מאיסור - בטל בששים שלא יהיה חמור מהאיסור עצמו. ראו עוד תבלין הבלוע מדם בקה, יד שם יש חולקים.

הוספת מים להסיר חלב שצף מתבשיל להתירו: שו"ע, ט"ז, תורת חטאת, או"ה, ש"ך, פמ"ג - מועיל רק מעל 60. רמ"א בשם מרדכי, ב"ח בדיעבד: גם בפחות מ60.

בין טעם כעיקר לחנ"נ:

- א. חנ"נ: עתיד (אם תיפול אם משערים כנגד כולה) - בבב"ח (בשר וחלב) ר' אפרים לא, ר"ת - כן. שאר איסורים - כן.
- ב. טעם כעיקר: הווה - חתיכה שבלעה טעם איסור נאסרה שנרגש.

סעיפים ו-ח - שיעור ההיתר לבטל איסור

חולין צח ב: חצי זית איסור - טוש"ע - צריך ששים. לבוש, ש"ך - כי חצי שיעור אסור מה"ת. ט"ז, פמ"ג, ערוה"ש - גם איסורי דרבנן.

60 כולל או לא כולל? גיד וביצה - טוש"ע, ר"ן: בששים לא כולל. כחל בששים כולל. רמב"ם - רק בכחל וגיד צריך ששים לא כולל. בשאר איסורים 1 ב59. רמ"א - כיום הכל בששים חוץ מיי"נ, חמץ, ערלה, טבל. רא"ש, טור - ביצה הוסיפו כי יש קטנות וגדולות. רש"י - 61 לא כולל הביצה. שו"ע - ביצה שיש בה דם צריך 61 לבטל פליטתה.

סעיף ט - איסורים מבטלים זה את זה איסורים מבטלים זה את זה?

- מקורות: זבחים עח - פגול נותר וטמא מבטלים. ערלה ב ב-ג - איסורים מבטלים זא"ז ערלה, תרומה כלאים מבטלים זה את זה. בגמ' זה מח'.
- פוסקים: רא"ש, טור, ראב"ד, שו"ע רמ"א: בנתינת טעם גם למ"ד אין מבטלים, כאן מבטלים ואף מצטרפים יחד לבטל. סברה - מה משנה שהוא איסור, הרי בסוף אין טעם.
- באותו איסור: ש"ך - אותו מין חזר וניעור. פמ"ג - רק בדרבנן שאין זיקה לדאורייתא ואי אפשר לברר בטעימה. פת"ש - לא בכבד. רשב"א - במשנה כשלא נ"ט. אך אם גורם לזה לחזור ולהטעים חזר וניעור.

איסור מבטל איסור למ"ד שחנ"נ:

- א. ט"ז, פמ"ג, ש"ך - לא מבטלים כי כבר נעשה איסור (אא"כ נפלו יחד (פמ"ג, ש"ך)).
- ב. פת"ש - מבטלים אף למ"ד חנ"נ אם מאותו מין (נבלה מחמת חלב או מחמת דם). אך כשאין טעמם שווה - לא מבטלים. יבש ביבש - לא.

סימן צט – צירופים וביטול איסור לכתחילה

סעיפים א-ב – צירוף עצמות

הצטרפות עצמות לזרוע: בבלי – י"א ב60 (רבא) עצמות היתר מצטרפות להיתר ושל איסור לאיסור, י"א ב100 עצמות לא מצטרפות לאף צד. רש"י – מח' אם יש לחלוחית בעצמות שנחשב. ירושלמי זיר – ברייתא פסולת איסור לא מצטרף, אך של היתר מצטרף להיתר בתרומה. רב הונא – פסולת של איסור ושל היתר מצטרף להיתר. ירושלמי תרומות – קליפות איסור מצטרפות להיתר.

סדר בשיטות:

- א. רמב"ן: כבבלי כמ"ד ב60.
 - ב. רא"ה, ר"ן: כבבלי וכירושלמי בתרומות. בבלי בעצמות רכות ולחלוחית קלושה ולכן מצטרף למקור. ירושלמי בעצמות יבשות.
 - ג. ראב"א, ר' יונה: מב"מ ה60 דרבנן כבבלי וכירושלמי תרומות. עצמות יבשות קשות מצטרפות כולן להיתר. עצמות רכות של איסור מצטרפות לאיסור כי יש לחלוחית. מבשא"מ העצמות אף הקשות לא מצטרפות להיתר.
 - ד. רמב"ם תרומות יג ז, או"ז: כברייתא בירושלמי עצמות איסור לא מתחשבים. עצמות היתר להיתר. סברה: אם יצרפום להיתר יצרפום גם כשבשלו תחילה באיסור. במ"א ד יח עצמות אסורים אך פטור שאינן ראויים לאכילה. אין פליטתם אוסרת כי טעם קלוש או שמדובר בעצמות רכות (אחיעזר).
 - ה. ר"ש, רא"ש, רשב"א, ראב"ד: הלכה כירושלמי תרומות שעצמות איסור מצטרפות להיתר. רשב"א – למעט מוח עצם. ר"ש – בבלי אסמכתא שהרי מב"מ מדאורייתא בטל ברוב ולא ב60 או 100. כו"פ – בבלי כמ"ד יש בגידין בנ"ט (קשה כי ריב"ל עצמו כאן וגם סובר שאין בגידין נ"ט).
- סברה: רשב"א, תוס', ט"ז – עצמות איסור לא אסורות כי לא ראיות לאכילה. ר"ש, רא"ש – יש לחלוחית בעצמות לכן של היתר מצטרפות. של איסור טעם קלוש ולא אסרה כמו גיד הנשה.

הלכה:

- א. שו"ע, פת"ש בשם מהרי"ל: כר"ש.
- ב. רמ"א: לכתחילה כרמב"ם. בהפסד כר"ש.
- ג. ב"ח, ש"ך: כרא"ה ור"ן.
- ד. פר"ח – כראב"א, ור' יונה.

ג'לאטין: מופק מעצמות רכות מיובשות. ט"ז – כרשב"א שלא אסורות ולכן מותר. ב"ח, ש"ך: אסור שעצמות רכות אסורות. אחיעזר – התייבשו אז יודו גם הם וגם החומר הכימי מפסיד את הבלוע.

סעיף ג - צירוף חתיכה בלועה שאיננה בשר בחלב

צירוף חתיכה בלועה באיסור בשאר איסורים: רשב"א, ב"י – אפשר לצרף שאין חנ"נ (כר' אפרים). רמ"א – לא נוהגים כך כי פוסק שיש חנ"נ בשאר איסורים.

סעיף ד - הקדירה וצירוף הבלוע בה

הקדירה וצירוף הבלוע: חולין צז ב: ל"ק – מצטרפים קדירה עצמה (רש"י – החרסים עצמם, י"א ברשב"א – תכולת הקדירה). ל"ב – הבלוע בקדירה. חולין צח א: חלב נפל לבשר ר' אשי צירוף גם הבלוע שהחלב צף ברתיחה ורק ההיתר נבלע (רדב"ז). חכמים – גם האיסור נבלע כשנח מרתיחה (רדב"ז).

פסיקה:

- א. רש"י: בהתחלה כל"ב כי ספק דאורייתא (רשב"א – עיקר איסורו מדאורייתא). בסוף – החמיר לא כלל כחכמים דר' אשי. מסקנה: משערים איסור והיתר לפי עכשיו.
- רשב"א, ר"ן: כוונתו רק כשלא ראינו, אך אם ראינו אומדים (רמב"ן – שאולי התאדה קצת ובסוגיה א טעות סופר ברש"י שכתוב בראינו).
- רא"ש, טור, ב"י ברי"ף: אין ברש"י ט"ס אלא גם בראינו מחמיר. ב"ח – שמא עיקר הבליעה מהאיסור וההיתר התאדה.

- ב. רמב"ם: סוגיה א כרש"י, כל"ב. משערים ההיתר באומד יפה ולא מצרפים את מה שהתאדה. לח"מ א – בסוגיה א ראו שהצטמק האיסור בסוגיה ב לא ראו (קשה כי רמב"ם לא חילק בין ראו ללא ראו). לח"מ ב – מח' סוגיות ופסק כסוגיה א לקולא.
- ג. רשב"א: מב"מ ששים דרבנן מצרפים היתר לקולא כרמב"ם, ב"י – אף אם לא ראו. מבש"מ – מדאורייתא משערים כפי שלפנינו ללא צירוף. ב"י – דוקא שלא ראינו. אם ראינו שהצטמק לוקחים בחשבון. רעק"א, פמ"ג – אין להקל בראינו.
- ד. י"א ברשב"א – ל"ק מסביר שהכוונה בבלוע בלבד. פסק כל"ב לקולא כי זה דרבנן. סוגיה ב שלא ראו.

הלכה

- א. שו"ע כרשב"א.
- ב. רש"ל, ש"ך, ט"ז – כרש"י לפי רא"ש. משערים כלפנינו.
- אין מחזיקין איסור:** ט"ז, רמ"א – אם כרגע יש ששים אין לחשוש שקודם לא היה. אם נודע שנוסף היתר צריך לחקור.

סעיף ה – ביטול איסור לכתחילה ביטול איסורי דאורייתא – אסור מדאורייתא?

- א. ראב"ד (רש"י, רא"ה) – כן. דוקא בזרוע חידוש הוא. ר"ן – עדיין מדאורייתא מותר והקנס מדרבנן. לרבא אי עביד לא מהני לא שייך פה (פר"ח – כי מפורש בטל ברוב, כנפי יונה – האיסור אצלנו לא מפורש בתורה).
- ב. תוס', רשב"א, ש"ך, ערוה"ש ורוה"פ – דרבנן. חידוש הוא בזרוע שזה אף מצוה.
- ג. רמב"ם: פר"ח מדאורייתא וכן מסביר את השו"ע. מעשר רוקח ורוב הראשונים: מדרבנן.

איפה האיסור בתורה? בית מאיר – נגזר מהאיסור עצמו שאסור לאכלם בשום מצב. גר"ן – קדושים תהיו כרמב"ן (נבל ברשות התורה). **סברה:** בית מאיר – חז"ל גזרו שמא יעשה לכתחילה. גר"ן – נלמד מדשיל"מ, שאסור אם יש דרך למרות שיש רוב היתר, ק"ו לא לבטלו.

האם תוס' מודים ביבש ביבש: קידושין נז ב: ציפור משולחת של מצורע מותרת כי אחרת שליחתה מתקילה אחרים. תורה תמימה – ראה לראב"ד. נוב"י, פת"ש ערוה"ש – תוס' דיבר רק בלח בלח אך יבש ביבש שבעין לא. שעה"מ, ר"ב פרנקל: חשש שיצודנה לפני שמתערב.

ביטול בו"ח (בשר וחלב): הוסיף חלב לששים בשר האם ביטול איסור? רעק"א – מדין לא כי זה היתר. אך אסור (רמ"א שכתב שמותר מים בחלב אך לא לכתחילה להכניס ק"ו ישירות חלב, פוסקים). סברה: מיחזי כביטול איסורים.

ביטול איסור בשוגג: ירושלמי תרומה: "אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל איסורין שריבה עליהן שוגג מותר ובמזיד אסור". טור – דווקא ריבה. שיש לו מיגו. להלכה לא קונסים שוגג אטו מזיד.

האם צריך לחקור החכם אם הוסיפו? סמ"ק – כן. טור – לא צריך (שאם בשוגג מועיל ואם במזיד לא יספר). שורש המח':

- ב"י – אם אומרים חנ"נ בשאר איסורים או לא. קשה שטור לא כתב שצריך בבו"ח.
- רמ"א א: אם אומרים חנ"נ אף כשריבה בשוגג.
- רמ"א ב: לא אומרים חנ"נ אם לא נודע התערובת ומבטל. אך נחלקו אם איך שנודע התערובת ריבה.
- רמ"א ג: לכו"ע מועיל לרבות, וכאן מדובר בחתיכות שיש לחוש שלא נפלט איסור הבלוע.

ביטול ספק איסור:

- כנה"ג, יבי"א – מותר.
- פמ"ג – אסור.

סעיף ו – ביטול איסורים דרבנן

סוגיות: תרומה ה ט: אסור לבטל תרומה ב100. ביצה ד א: עצי מוקצה מרבה לבטלם. בעין אסור. בכורות כז א: תרומת חו"ל מותר לבטל ברוב.

האם מותר לבטל איסור דרבנן?

- א. רא"ה, רמ"ך, רא"ש, ש"ך: כל דרבנן אסור ואף להוסיף אחר שנפל. רק בנשרף האיסור מותר.
 - ב. תוס', ראבי"ה, רמב"ם, רשב"א, הגה"מ בשם ר"ש, שו"ע: מותר.
- עיקרו מדאורייתא: רמב"ם, י"א ברשב"א: להוסיף כשנפל מותר, אך לערב איסור לא.
 - אין עיקרו מדאורייתא: מותר להוסיף כשנפל איסור. עירוב לכתחילה: רמב"ם הקל בתרומת חו"ל. רמב"ן, י"א רשב"א, ר"ש אסרו וצמצמו היתר תרומת חו"ל רק לכהן (ר"ש) או היתר נקודתי (רמב"ן).

ביטול איסור דרבנן נובע מהשאלה האם עצם האיסור דאורייתא: לרא"ה – האיסור לבטל מדאורייתא, ולכן אסור אף בדרבנן. לרשב"א – האיסור מדרבנן ולכן מותר. ש"ך צ"ע שמחד לדעתו ביטול מדרבנן אך אסור לבטל איסור דרבנן.

חזר וניעור:

1. רמב"ן, רשב"א, רא"ש, רמ"א – חזר וניעור שיש טעם.
 2. ראב"ד – קמא קמא בטיל באיסור נימוח.
 3. מרדכי ואו"ה: רק אם היתה ידיעה מנפילת האיסור מתבטל ואין מצטרף לאיסור ר' אלעזר (רמב"ם בתרומה פסק כך)
 4. ש"ך – בהפס"מ ביבש ביבש אם היתה ידיעה בינתיים קמא קמא בטיל.
- בערלה בג שקמא קמא בטיל האיסור לא אוסר ע"פ טעם ולכן לא תלוי בזה.
- בפסח האם חזר וניעור אם בוטל לפני פסח? שו"ע – לא. רמ"א – בלח לא ביבש כן.

ביטול היתר בהיתר:

או"ה, רמ"א – בטל. רמ"א, ש"ך, רדב"ז, רעק"א בשם שו"ע צה א – מותר לכתחילה מצמר רחלים שבשעת ביטולו אינו אסור (וכן ביבש ביבש שמותר להרבות לבטלם סימן קט). בית מאיר – אסור לכתחילה. פמ"ג – אסור במגמה לשים בבשר. וכן בכלאים.

האם מיעוט היתר בטל ברוב איסור נפק"מ למלקות? ערוה"ש – יש ביטול כרמב"ן. מ"כ – אין. עונג יו"ט או"ח ד ואו"ש טו י: ביטול ברוב = הסרת שם, ולא נתינת שם חדש. לכן לא מקבל שם חדש "נבלה" שברירת המחדל הוא כשר. משיב דבר א לד: קשה כי זה נלמד מאחרי רבים להטות ובבית דין אין הבדל של הוספת חיוב לביטולה אלא זה גזירת הכתוב. ייתכן שגם העונג יו"ט לא דיבר על איסור והיתר והיתר מתבטל באיסור כי אינו עניין של הוספת שם חדש "נבלה" אלא של הכרעת היתר על איסור.

מקור משנה בכלאים ט א: מתבטל צמר רחלים בצמר גמלים אף שהוא היתר. וכן רמ"א – כזית חלב שנפל למים מתבטל בששים.

סעיף ז - ביטול איסורי דרבנן

כשאינו מכוון לבטל האיסור: ירושלמי תרומות ה ט: מותר לכתחילה לטחון תערובת חיטה לטעון לקמח ואז יצא מבוטל. פשט משנה שבדיעבד מותר וירושלמי חידש שמותר לכתחילה. בבבלי אין היתר זה.

בישול בכלי טרף נחשב כביטול איסור?

- רא"ה, ראב"ד (ג טז), תוס' פסחים ל, א: כן.
- רשב"א, רמב"ם (ג טז), שו"ע, ש"ך, ט"ז, פמ"ג (ש"ד ז) – לא שלא מתכוון לבטל. ט"ז, שו"ע – רק כשאי אפשר. ב"ח בכל מקרה מותר.

כלי טרף שדרך להשתמש בכמויות גדולות כקנקן יין

- רשב"א (וכן שו"ע פר"ח פר"ת): מותר להשתמש לכתחילה שלא נ"ט לעולם. כלי שנועד לשימוש מועט גם בשימוש בכמות גדולה אסור כגזירה (ראיה מקנקן יין ע"ז לג א).
- רמב"ן – בכל איסורים אך דווקא בדברים שנפגם.
- רא"ה – אסור שזה ביטול איסורים, ושאר משקים שורפים את היין ולכן מבטלים.
- ב"ח ט"ז – כרא"ה ולא מטעמו אלא גזירה כלי גדול משום כלי קטן ק"ו מכלי לא ב"י משום ב"י.

סימן ק – בריה

סעיף א – מהי בריה ומה שיעור ביטולה

מקור: תרומות י, ח: "דג טמא שכבשו עם דג טהור, כל גרב שהוא מחזיק סאתים, אם יש בו משקל עשרה זח ביהודה שהם חמישה סלעים בגליל ז דג טמא, צירו אסור. רבי יהודה אומר, רביעית בסאתים. ורבי יוסי אומר, אחד משה עשר בו." ובגמרא ירושלמי "הורה ר' יוסי ב"ר בו בעכברא - חד לאלף".

למה אסרוהו: ט"ז – כי חשוב וראינו שהתורה חייבה מלקות על האוכלו בכלשהו.

בכמה בטל?

- א. רשב"א – 960.
- ב. י"א בר"ן: 1000.
- ג. ראב"ד – 1200.
- ד. רוה"פ ושו"ע והלכה – לא בטל אף באלף.

דין בריה (חולין ק א): לא בטלה בגלל חשיבותה.

מלקות בפחות מכזית: מכות טז א – שלימה להוציא מרוסק. מזיר נא ב – ספק לריסוק אבר שאין נשמה תלוי בו. לחכמים ברית נשמה להוציא חיתת טבל (מכות יז א). אבר מן החי ועוף טמא = בריה. נבלה לא. זבחים עב א: שור נסקל != בריה. חולין צו א: גיד הנשה != בריה.

מהות בריה בראשונים:

- תוס', רא"ש: שלם, אם יחלק ייבטל ממנו שם איסורי תורה (להוציא נבלה טרפה טבל) = **חשיבות רוחנית**, חשיבותו מאיסור התורה ולא מצד עצמו (לא צריך נשמה או איסורו מברייתו).
- שאר ראשונים: **חשיבות חומרית** בשלמות. רש"י: שלימה + **אסורה מברייתה** + נשמה. קשה מחלב.
 - רשב"א, שו"ע: כרש"י + אם יחולק אין שמו נשאר.
 - ר"ן – חלב מפחר ולא מפורד לכן לא חשוב. + איסורו מגופו במקום מברייתו.

האם ביצה היא בריה? ביצה חיה לא. ביצה עם דם: מהריב"ח – כן. ב"י, ש"ך: לא. ביצה עם אפרוח כן.

אכילת עלי ירקות ללא בדיקה מתולעים: קולות אחרונים בבריה: א. כו"פ – אין איסורה מברייתה (דחיה – די בגופה). ב. כו"פ – בריה בטלה בשיעור גבוה (960 לר"ש או 1200 לראב"ד ר"ן באלף). דחיה – רוה"פ חולקים. ג. כו"פ – רש"י ורי"ף האסורה באכילה בטלה. דחיה – נגד שו"ע. ד. משכנות יעקב – אם בקושי ניכרת בתבשיל בטלה. דחיה – אין מקור בראשונים. ה. ערוה"ש – בריה פגומה אין לה חשיבות ובטל (וכן ברמ"א). דחיה – יש חולקים וי"א שכוונתו בסרוחה (ובאמת שו"ע פסק שתולעת = בריה ורמ"א שתק). נראה רק במיקרוסקופ – לא אסור.

סעיף ב – נתינת טעם שומן בגיד הנשה

גיד עצמו לא נ"ט. שומן הגיד? ר"מ – לא. רי"ף, רמב"ם, שו"ע – כן.

גיד הנשה שנימוח:

- רשב"א בארוך, כו"פ, פר"ח – בטל ברוב שלא נ"ט.
- רשב"א בקצר – צריך 60 שגופו כאן והוא נאסר.

- סברה: מ"כ – רשב"א בקצר לשיטתו שבגוף האיסור לא מועיל גוי. למעשה מ"כ מחמיר כשו"ע, אך ט"ז מקל בנשפך. שאר ראשונים – יש טעם קלוש.

לא נ"ט כלל ונ"ט נטרלי: ב"י מאו"ז – צריך ששים אם לא נ"ט לפגם או לשבח. ש"ע השמיטו. סיבה:

- א. ש"ך, מ"כ – איסור שיבש כעץ לא נ"ט כלל. מ"כ – או"ז כרש"י שצריך ששים בנוסף לקפילא. לכן שו"ע השמיטו שאנו פוסקים כרשב"א. וכן פר"ח בשם רמ"א וש"ך עצמו.
- ב. פר"ח: לא שלא נ"ט אלא שהוא נטרלי והוא צריך ששים, אך אם לא נ"ט לא צריך ששים. או"ז להלכה? רשב"א – כן שנרגש הטעם, ר"ן – לא שלא נהנה.

סעיף ד - חזקת איסור

חזקת ג' פעמים: נלמד משור מועד. רבי – פעמיים, רשב"ג – 3. (יבמות סד ב). שורש המח' – גבול המקריות. הלכה – בנפשות כרבי ובשאר כרשב"ג. שו"ת רשב"א, שו"ע, ב"י – הולכים אחר חזקה. ב"ח – כבר ב2 אך חלקו הפוסקים.

סימן קא – חתיכה הראויה להתכבד

סעיפים קי א-ב - דבר שבמנין

דבר שבמנין:

- משנה ערלה ג וז: ר"מ-לא בטל. חכמים – חוץ מ6 דברים בטל. ר"ע – 7 דברים.
- ביצה ג ב: ר' יוחנן רק במנין ולא באומד. ר"ל: גם אם נמכר גם באומד.

פסיקה:

- רמב"ם, שו"ע – כר"ע שדברים חשובים לא בטלים. שו"ע פו ג – פוסק כר"ל.
- רשב"א, ריב"א, ר"ן, ר"ן, רא"ה, סמ"ק, ר' ירוחם, סמ"ג, רמ"א: ר"מ לפי ר' יוחנן.
- תרומה, ט"ז בשם גאונים לכתחילה: ר"מ לפי ר"ל. רש"ל, ב"ח, ש"ך – בדאורייתא.
- טור – כל דבר חשוב לא בטל.

במין בשאינו מינו:

- רמב"ם, שו"ע – בטל.
- רשב"א, רמ"א – לא בטל.

ביצה:

- **ללא דם ואפרוח:** גמ' – באומד. רש"ל – בימינו רק במנין.
- **עם אפרוח או דם:** ק, א – עם אפרוח לא בטל משום בריה. עם דם – מחלוקת.

איסור הנאה חשוב לא בטל. האם מועיל להוליך מעותיו לים המלח? רשב"א, ראב"ד – מועיל. תוס', ר"ן – לא מועיל.

ערלה ג, ח: דבר חשוב שנחתך – בטל. להלכה בשו"ע, רמ"א.

סעיף א-ג – חתיכה הראויה להתכבד

ח"ל: חולין ק – אפילו אסורה באכילה לא בטלה "שאני ח"ל בפני אורחים". ע"ז עד א: רק אסורה בהנאה לא בטלה.

ספק ח"ל – רמ"א, ט"ז, ש"ך – ספק דרבנן לקולא. ספק אם אסורה כגון ח"ל שספק אם היא טריפה לא בטל שאין ספק בחתיכה.

האם ח"ל זה רק באיסורי הנאה: רי"ף: רק אסורה בהנאה אסור. שאר ראשונים, שו"ע: גם באיסורי אכילה.

ח"ל בלועה מאיסור אף למ"ד חנ"נ:

- ראבי"ה – לא בטלה.
- רא"ש, רשב"א, ר"ן, תרומה, סמ"ג, טור, שו"ע, רמ"א – בטילה. רמ"א – גם בחתיכה שלא נמלחה שבלועה בדם.
- ראו סימן קה לגבי אם בשר וגבינה ובשר וחלב נחשב בלוע מאיסור או לא. נחלקו אם אפשר להניח גבינה בקיבת טריפה: רמ"א התיר. או"ה, ב"ח – אסור.

חה"ל שאסורה בקליפה: ש"ד, רמ"א – לא נחשב. ראבי"ה – כן.

האם חה"ל צריכה להיות ראויה כרגע לאורחים:

- תוס', רא"ש – לא (לא משנה שגדול או שעם נוצות).
- שאר ראשונים – כן (בהמה בנוצתה ובהמה בעורה לא). מח' עד כמה: ר"ת וסמ"ק, רמ"א – בלי עור ונוצה נחשב, ש"ד – מלוחה, רשב"א ור"ן – צריך חתוך לחתיכה בינונית, ורק תיקון קל כבישול לא צריך. רמב"ן, ריטב"א, רא"ה, שו"ע – צריך מבושל.

לאיזה מגזר צריכה חה"ל להיות ראויה? חטאת טמאה ברוב טהורות בטלה אך טהורה ברוב חולין לא. רשב"א ור"ן: רק ראויה לכל אדם. תוס' ורא"ש: לא צריך לכל אדם אבל רק לכהנים כבר לא מכובדת ובטלה כי שייכת גם לשני מדינא.

האם חה"ל היא מקרה פרטי של דבר שבמנין שהוא חשוב ולכן נמכר במנין ולא באומדן או שלא דוקא? הלכה בדבר שבמנין וחה"ל:

- רמב"ם: לא. דבר שבמנין בטל וחה"ל לא בטל.
- ר"ש מן ההר ומאירי: חה"ל לא בטלה ורק בגדולים מאוד ככבשים בחו"ל או חשובים (רק המוגשת למלכים נחשב חה"ל). דבר שבמנין בטל כחכמים.
- שאר ראשונים: חה"ל לא בטלה (קטנה בטלה). הלכה כר"מ בדבר שבמנין לא בטל וכן בחה"ל. דבר במנין לא בטל כר"מ.
- שו"ע: דבר שבמנין בטל כחכמים. חה"ל: סתירה אם כרא"ה או לא. בא"ח – החמיר בסוף שלא כרא"ה. יבי"א – הקל שסוגיה בדוכתא עדיפא.
- רמ"א: דבר שבמנין לא בטל וכו' יוחנן. חה"ל כר"ת וסמ"ק. סעיף ד-ה – דברים שאינן חה"ל

שו"ע – שומן כתנא וקרקבן ומעים לא חה"ל.

סעיף ו – חה"ל שנחתך

מקורות:

- מכות טז ב: ריסק 9 נמלים והביא אחד חי והשלימן לכזית – בריה ונבלה. כלומר נתרסקו לא נחשב בריה.
- גיטין נד ב: ר"י ור"ש - דבר שבמנין וחה"ל שרוסקו – מתבטל. ר"מ – לא בטלים. אבל זה רק אם אבד צורתם לגמרי, אבל אם לא יעיין אם ראויים לכבד.

חה"ל במבשא"מ: או"ה – בטלה. רשב"א, רמ"א – לא.

חה"ל ובריה שנחתכו והסריחו: בריה – אפילו חתך קצת איבד חשיבותו. חה"ל – רק שאיבדה צורתה ולא ראויה לכבד. בריה – אף בהסריח נחשב. חה"ל – לא כי לא ראוי לכבד בו.

סעיף ז – תלייה בחה"ל

מקורות: זבחים עח ב: "אמר ר' אושעיא חבית של תרומה שנתערבה במאה וחמשים חביות, ונפתחו מאה מהן, נוטל הימנה כדי דימועה ושותה, ושאר אסורין עד שיפתחו, לא אמרינן איסורא ברובא איתיה"

נחתך ואינו יודע איזה – שו"ע – לא תולים שזה דווקא האיסור אלא רק זה שנחתך מותר.

סעיף ח-ט – דימוי דבר לדבר

מקורות: ע"ז מ א: "מעשה בעובד כוכבים אחד שהביא גרב של חתיכות, ונמצא סימן באחת מהן, והתיר רשב"ג את הגרב כולו. תרגמה רב פפא בחתיכות שוות".

דימוי דבר לדבר: ב"י בשם הגה"מ, תרוה"ד ושו"ע: מדמים על פי השוואת איברים. ט"ז – במראה שומן מספיק אבל פה צריך יותר כי אפשר. או"ה – היום לא בקיאים. ט"ז – מה שלא כתוב בגמרא במפורש אין להקל.

סימן קב – דבר שיש לו מתירין

סעיף א – גדר דשיל"מ

מקור:

- ביצה ג א: "ביצה שנולדה ביו"ט, אם נתערבה באלף כולן אסורות, כל דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטל"
- ירושלמי שביעית ו ג: "ר"ש משום ר' יהושע כל דבר שיש לו מתירין לא נתנו להן חכמים שיעור, אלא מין במינו בכל שהוא ושאינו במינו בנותן טעם"

יסוד הדין מדאורייתא? ט"ז – לא. מדאור' בטל ברוב. רש"י – דין בגברא שיאכלנו בהיתר. ר"ן – בחפצא שאין כח מתנגד לבטלו שדומה להיתר.

ספק נולדה ביו"ט: ב"ח – מותרת. טור, שו"ע – אסורה.

דבר שיש לו מתירין: נדרים נ א: ר"ש – אין להם שיעורים.

נדר כשמצוה להישאל עליהם: נדרים נט א: נדרים נחשב דשיל"מ שאפשר ומצוה להישאל. בתרומה אין מצוה להישאל. ר"ן – המצוה חשוב כי כאילו כבר נעשה. רא"ש – סתמם שישאל עליהם.

דשיל"מ במינו ובשאינו מינו:

- ר"ת, רמב"ם, תוס', שו"ע: דוקא לא בטל במינו אך בשלא מינו בטל. ר"ן: חכמים הולכים אחר ההגדרה ההלכתית ור' יהודה אחרי המציאות בהגדרת מינו ולא מינו. דשיל"מ מגדיר את זה כפחות רחוק בהפרש בין איסור להיתר. ט"ז – הלכה כר"ן.
- רי"ף, ראב"ה, רמ"ך – לא בטל אף שלא במינו. מובן לטעם רש"י.

סעיף ב – ודאות ההיתר בעתיד

ודאות ההיתר: רשב"א, טור: רק בדבר שודאי יותר בעתיד. ש"ך תמה על שו"ע שהביאם כ"א.

סעיף ג – דשיל"מ בכלי איסור

בכלי איסור:

- רשב"א, טור, שו"ע, רמ"א: בטל כי יש לו הפסד להכשירו אז לא נחשב. פת"ש בשם צ"ח – לא כי יכול להשתמש בכלי עכשיו (אז הבעיה לא בכלי). ט"ז – לא נכשר ממילא. או"ה, רמ"א: לא אסור מחמת עצמו.
- רא"ה – ניכר האיסור אז לא בטל.

השהית כלים: ט"ז – בגלל שזה יבש ביבש אסור לאכול יחד ולכן עדיף לא. ש"ך – צריך להשהות כלים שלא יהיו ב"י.

סעיף ד – היתרים בדשיל"מ

- א. **יותר לאחרים אבל לא לו** – ב"י בשם ר' ירוחם – לא נחשב דשיל"מ (כמבשל בשבת).
- ב. **דשיל"מ שיתקלקל:** מרדכי, רשב"א, ר"ת, רשב"א, שו"ע – לא. רש"ל – כן.
- ג. **יחזור לאיסורו כחמץ בפסח ומוקצה:** רמב"ם, רש"ל, גר"א, באה"ל בשם שו"ע – כן. רש"י, מרדכי, רמ"א, שו"ע: לא.

- ד. **לא בעין אלא רק טעם:** ב"ח, ש"ך, פת"ש – נחשב. מרדכי, הגה"א בשם מהרי"ח, רמ"א: לא.
ה. **אין איסור מחמת עצמו:** רמ"א – בטל. ט"ז, ש"ך, ר"ן – לא בטל.
ו. **חתיכה שעבר עליה 3 ימים בלי מליחה שמותרת בצליה ואסורה בבישול והתערובה:** ר"ן – דשיל"מ שמותר בצליה, ולא בטל אף שרק בלוע בה ולא אסור ממש. מהרא"י, שו"ע (סט יד) – לא. טעם: רמ"א – שלא מחמת עצמה. ט"ז, ש"ך: שהצליה מעולם לא נאסרה.
ז. **לא היה ניכר קודם שהתערב מותר אף שהוא דשיל"מ:** רמ"א, ט"ז, ש"ך – בטל.
ח. **ספק ספיקא בדשיל"מ - היתר לשתיית שכר:** רא"ש בשם מהר"ם מרוטנבורג: ספק ספיקא. רא"ש – זה דשיל"מ. ב"י – רק בס"ס בתערובת לא מועיל דשיל"מ, אך פה זה ס"ס בדין עצמו אם חדש או לא מועיל ובטל.

סימן קג – נותן טעם לפגם

סעיף א-ג – גדר נטל"פ

נבלה שהסריחה – איסור עצמי: ע"ז סה, ב וסז, ב: ר"מ – מדאורייתא אא"כ סרוחה מלכתחילה. ר"ש – מותרת גם אם מראש היתה משובחת וכך הלכה.

בתערובת (איסור נטל"פ מעורב בלי ששים): ראב"ד רא"ה – רק שאינו ראוי לאדם בטל (שנלמד מאיסור עצמי). רוב הראשונים וכן הלכה – אפילו פגם קטן.

לימוד מאיסור עצמי לנטל"פ בתערובת באיסור קל: רשב"א – מדין ביטול ברוב (ביטול בששים רק בנטל"ש). כשם שאיסור עצמי אם פגום לא אוסר, כך באיסור מעורב בטל ברוב. ר"ן (שו"ע כ"א בתרא, רמ"א) – נטל"פ מעורב מותר שלא נהנה. כשם שבאיסור עצמי לא נהנה כך פה לא נהנה מהאיסור.

השביח ולבסוף פגם – ר"ש מקל? עולא – מותר שכעת פגום. ר' יוחנן – אסור וכן הלכה שלא מעיקרו (פמ"ג – מדרבנן בלבד).

פגם ולבסוף השביח – אסור: מותר בזמן פגימתו? ש"ך, ט"ז, פמ"ג – כן שכעת פגום. פר"ח – לא שכמחוסר מלח בתבשיל.

האם כשחלק החנ"נ לשבח והאיסור המקורי לפגם – אוסר תבשיל הבא? פת"ש: י"א שכן שחנ"נ אוסרת, וי"א שלא שאין הנאסר אוסר יותר ממה שיכל האיסור המקורי לעשות אילו היה נכנס.

הסתייע הפגימה מבעיה אחרת בתבשיל כגון עודף או חוסר תבלין: ר"ל בע"ז סז שם – מותר. כך הלכה בראשונים ושו"ע, וש"ך.

סעיף ד – שמן ודבש

משנה ע"ז לה ב: שמן עכו"ם אסור באכילה ומותר בהנאה. רבי ובית דינו התירו. **גמ' ע"ז לה:** שמן מבושל עכו"ם אסור. אם מעורב – מסריח, ואם משום בישול עכו"ם נאכל חי, משום גיעולי עכו"ם זה נטל"פ.

מה זה מעורב? רש"י, תוס', ש"ך – תערובת יין. רמב"ם, שו"ע: תערובת בשר.

דבש:

- **ב"י:** דבש עם בצל ותבלין משביח. לבד פוגם.
- **מהרי"ל:** דבש משביח ומשקה דבש פוגם. **רמ"א** - כשאין הפסד. **ט"ז** – אף בהפסד אסור.
- **רמ"א בשם מרדכי** – מחמיר בדבש.
- **ב"ח:** כשהעיקר הבשר משביח, כשהעיקר הדבש, הבשר פוגמו.

בשר או חלב ביין: הגה"א, רמ"א – מותר שפוגם.

סעיף ה – נטל"פ בקדירה

מקור: ע"ז עה, ב: "לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו נ"ט לפגם מכאן ואילך לישתרי! גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא."

נטל"פ לכתחילה ובדיעבד: תוס', שו"ע: מותר פת גוי למרות שהמדה טרף ולא ב"י (כדיעבד סימן קח). רשב"א – בדיעבד מותר אבל אסור לכתחילה. רמב"ם – אסור הנבלע בטעם לפגם (לא חולק על רשב"א כי זה לא פגום מעיקרו כמו הקדירה שהיה משובח ונפגם רק לאחר זמן).

בישל בקדירת איסור לא ב"י – הקדירה אסורה והתבשיל מותר (שו"ע): אפילו איסור דרבנן (פת"ש, ערוה"ש). **מדוע הקדירה אסורה והתבשיל מותר?** א. תוס', רא"ש: הכלי בלע טעם מושבח והתבשיל בלע טעם פגום. ב. רא"ש – בכלי לא ב"י גזרו שמא יבשל בב"י, אך על התבשיל לא גזרו שמא יאכל בתבשיל ב"י שלא שכיח. ג. או"ה: צריך 2 היתרים: דיעבד + היתר חד פעמי.

הכשר כלי לא ב"י: רמ"א – רצוי לא ב"י שאז לא צריך 60. **מה הועיל בלא ב"י שהרי נבלע בחזרה?** רשב"א, ר"ן, אחרונים: הטעם שנפלט יבלע מחדש כפגום מעיקרו שמותר. או"ה: מדין נ"ט בר נ"ט שיש כאן 3 טעמים – איסור לכלי, כלי למים, מים חזרה לכלי. **הכשר כלי מתכות:** נירוסטה ואלומיניום שנמשחים בשמן מהחי צריכים הגעלה? לתוס' וסיעתו – לא כי בלעו טעם פגום מעיקרו. לאו"ה – צריך כי גם טעם פגום אסור עד שיהיה טעם שלישי.

כמה צריך שיהיה לא בת יומה? רש"י, ר"ת: לילה. **תרומה, רשב"א, ר"י, טור, שו"ע –** מעת לעת.

שומן דבוק על הקדירה נפגם? רמב"ם (ז, ד), רמב"ן, ר"ן: כן. רשב"א, תוס', ראב"ד, טור, שו"ע, אחרונים – לא כמו שמנונית על סכין. שו"ע – פה רשב"א בסתם. בקכ"ב ג – רשב"א בי"א.

האם בלוע פגום מצטרף לממשות בעין? רש"ל – כן. שו"ע צה, א, או"ה, רמ"א, ש"ך – לא.

סעיף ו – דבר חריף לא ב"י

מקור: ע"ז לה, ב: קורט חילתית של גוי אסורה. בלט, א: 'משום דמפסקי ליה בסכינא; אף על גב דאמר מר: נותן טעם לפגם מותר, **אגב חורפיה דחילתיתא - מחליא ליה שמנוניתא, והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור'.** (סימן צו).

האם דבר חריף נפגם אם אינו בת יומה?

- **מחמירים:** ב"י בשם אגור, מרדכי, ותרומה, שו"ע: חריפות גם בלא ב"י משיב. ט"ז – רק רובו חריף.
- **מקלים:** מהר"ם – דווקא חלתית. רשב"א, ריטב"א – מותר שמה שלשבח זה לא הבלוע בסכין אלא רק השמנונית עליו.

סעיף ז – בשלו בתוך מעת לעת

בשלו בתוך מעת לעת:

- תרומה, טור – מאפסת את הספירה באיסור בלוע (שיש חנ"נ לדעתו בכל איסורים), אך בחלב או בשר בלוע לא.
- סמ"ק – מותר.
- ב"י – מתיר חוץ מבב"ח כר' אפרים בחנ"נ. ש"ך – לכו"ע אין הבדל שלא קשור לחנ"נ כי התורה לא אסרה מים בבב"ח.
- שו"ע, רמ"א – עושה פשרה שאם עבר לילה (כרש"י ור"ת בכלי חנ"נ) כבר לא מתאפס הספירה.
- ט"ז – למה צריך מעת לעת בין בשר לחלב ולא מהבישול? בדרכ"מ התיר.

סעיף ח – סתם כלים

שוע קכב: כלי גויים וכלים שלנו בחזקת שאינן ב"י. מדוע כלי גויים אינן ב"י? מרדכי, ב"ח, או"ה – כי מנהג גויים להשתמש פעם ביום. או"ה – בגוי אי אפשר לברר כי לא נאמן. תוס', טור ורוב הראשונים – ס"ס שמא לא ב"י וגם אם כן אולי פגום. ש"ך בכללי ס"ס: לכאורה זה משם אחד ששניהם משום דבר פגום. תירץ – לא כי אחד רחב יותר מהשני שאוסר בכל כלים בשהה מעת לעת.

האם סתם כלים בני יומן? הבדל בין גויים לישראל? רוב הראשונים: סתם כלי גויים לא ב"י. רמב"ם (לרוה"פ שלא כרשב"א): סתם כלי גויים ב"י, וכן לכלי יהודים. ייתכן שחולק על הס"ס של התוס' כי זה משם אחד.

מתי צריך לברר? פת"ש – צריך לשאול בשל ישראל אך בשל גוי לא. מהרש"ל – לא צריך לשאול אך אם שאל ישאל גם אם זה דבר פגום. ט"ז – עדיין ס"ס שאולי שיקר. **האם יש קנס אם לא מברר?** רמ"א – בישראל יש תקנה וקונסים אם לא יודע. ט"ז – רק קונסים מי ששלו.

סימן קד – נותן טעם לפגם בעכבר ושרצים

ע"ז סח, סט: עכבר עצמו – אסור מדאו' למרות שלא ראוי למאכל אדם (חידוש). האם טעם בתערובת אוסר? רב ששת – כן. רבא – לא, וכן הלכה. רשב"א – לכן טעמו בטל ברוב ככל נטל"פ, ר"ן – טעמו לא אוסר שלא נהנה (ב"י – אף אם הגדיל את הכמות).

עכבר שנפל לשכר וחומץ אוסרם שחוששים שמשביחם:

- תוס', רשב"א, ר"ן, שו"ע – דוקא אלו אך בשאר משקים נטל"פ.
- רמב"ם: נפל ליין שמן ונדבש נטל"פ. ב"י, ר"ן – כוונתו ששאר משקים מותר. רש"ל, ט"ז, ש"ך – שאר משקים אסור. בהפס"מ כשו"ע.
- הגאון, רא"ש – גם שמן ושומן אוסרים. וכן רמ"א לכתחילה. בהפס"מ כשו"ע. רעק"א – אך שאר משקים מותר.

סיכום הדין: שכר וחומץ: אסור לכו"ע. יין שמן ודבש: מותר לכו"ע כיון שהוא נפגם. שאר משקים: לשו"ע מותר ולרמ"א רק בהפסד מרובה.

דברים מאוסים כזבוב – פליטתם אוסרת (ראו סימן קז סעיף ב)? רשב"א וסיעתו, שו"ע, רמ"א, ט"ז, פמ"ג – לא (רמ"א – חוץ משכר וחומץ). רעק"א – פה ט"ז צירף מרדכי שזבוב קל מעכבר כי בעכבר החמיר. ר' ירוחם מרא"ש וטור: כן. רש"ל, ב"ח, ש"ך – כן לכתחילה.

רב כהנא אוסר חומץ אם העכבר בתוכו נחתך לחתיכות דקות (אימרטוטי). זה ניכר ולכן אסור.

- ד"מ, ב"ח, ש"ך: מדאו' בטל כי אי אפשר להפרידו. נחשב בעכבר מ8 השרצים שזה כבריה.
- ט"ז, פר"ח, מ"כ, אחרונים: מדאו' איסור בטל רק כשאינו ניכר. רגלי עכבר ניכרים.

טעם האיסור ואם רק בשרץ או גם בשאר איסורים משום חצי שיעור?

- רש"י – ששרץ מטמא כעדשה וכך גם באיסור. רמב"ן – אך אם כן בשאר איסורים גם שחצי שיעור אסור מן התורה. רש"י לפי חת"ס, נקה"כ – חצי שיעור פגום לא אוסר. רמ"א דווקא שרץ ולא שאר איסורים. אפשר לתרץ כחת"ס.
- תוס', ריטב"א – זה רק בטומאה אלא מעיד שנכבש זמן רב. וגם חצי שיעור אסור מה"ת ולא דווקא בשרץ.
- או"ה – בהתחלה כרש"י ובסוף שזה דשיל"מ שאפשר להוציאו זה רק במשקה לפני הסינון. לשיטות האחרות (וכן במאירי, ראב"ן): רשב"א ור"ן: למה אסרו אם אפשר לסנן? טור, ב"י – כשאי אפשר.
- מקור מחלוקת האיסור מובא במעילה טז, ב וירושלמי מזיר ו, א שמשמע שבכזית. זבחים קו, א – כעדשה.

מסקנה: שו"ע, דרישה, ט"ז – גם בשאר איסורים משום חצי שיעור. רמ"א, ש"ך (נקה"כ) – רק בשרצים ולא גזרו בשאר איסורים תערובת פגום של חצי שיעור.

הקפאת חלב: רמ"א – למרות שבטל בששים חובה להקפוא ולהסירו, שניכר, ומדאורייתא. רוה"פ – מדאו' ניכר ולא בטל. כו"פ – דשיל"מ כי כרגע החלב לא ניכר.

תערובת כלי איסור ברוב כלי היתר: רשב"א, מהרי"ל: דין דשיל"מ (ככו"פ). רא"ה (מובא בש"ך קב): לא בטל כי ניכר. שו"ע קב ד – מותר שאינו דשיל"מ (כי הגעלה עולה כסף).

נר משמן מאוס בביהכ"ס: רמ"א – אם שומן מאוס לאכול אסור משום הקריבהו נא לפחתך. ט"ז – ב60 מותר. ש"ך – רק אם לא מאוס.

פת"ש – בעכבר חי אין כבישה.

סימן קה – איסור שנפל לתוך היתר

סעיף א – נותן טעם בכבוש

כבוש כמבושל? (חולין קיא ב): רק העברת טעם. מח' אם נחשב טעם משמעותי. חולין צז ב: "כבוש הרי הוא כמבושל".

במה כבוש לא כמבושל? לא כמבושל ב: דם שבושל אסור מדרבנן ודם כבוש מדאו'. בישולי עכו"ם אך כבישותיהם מותרים. המבשל בשבת חייב והכובש פטור. מבשל בו"ח חייב וכובשם פטור.

במה כבוש כמבושל? הולכת טעם. בב"ח מדרבנן שרק דרך בישול דאו'. באיסורים אחרים דאורייתא שמורגש הטעם.

הגדרת כבוש (פמ"ג): גוש בנחל רך או 2 גושים בנחל רך. 2 נחלים מיד נ"ט זה בזה. 2 יבשים זה לצד זה לא נ"ט.

באיזה משקה? משנה שביעית ז, ז: "ורד שכבשו בשמן חדש חייב בביעור". **להלכה:** רש"י רשב"א – משקה חריף כמו חומץ או מי מלח. מרדכי, ב"ח – כל משקה. **שמן:** תוס' ע"ז לה ב: חריף. פת"ש: י"א מעת לעת, י"א בשעה ויש להקל בצורך או הפסד וי"א שאין להקל.

זמן כבישה:

- מרדכי בשם ר"ת – 3 ימים. מקור ע"ז לה, ב: "ת"ר נודות העכו"ם... ישנים ומזופפין אסורין וכו', הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאין מים שלשה ימים ומערין".
- שאר ראשונים כריב"א ורא"ש, שו"ע – מעת לעת מפסחים מד – 'תרו לי כוליה יומא'.
- **במשקה חריף:** מיד – כדי קליפה. שיתן על האש וירתיח (18 דק' וי"א 6 דק') – אוסר הכל וי"א פחות.
 - רש"י, רשב"א, רא"ש – חומץ זה חריף. ש"ך בשם ריב"א, מ"ב: לא. מג"א – חילק בין חזק לחלש.

עד כמה כבוש כמבושל:

- א. **כבישה אוסרת בכל הכלים:** או"ה – רק כלי עץ וחרס ולא מתכת. ט"ז – גם מתכת.
- ב. **האם אוסרת כל הכלי?** או"ה, ש"ך: כן, וקנקני יין היה ספק. רשב"א, ט"ז – רק כדי קליפה כמו קנקני יין.
- ג. **נכבשה מקצתה - מה שחוץ לרוטב:** מהרי"ש, רמ"א בהג"ה, גר"א – אסור. או"ה, ש"ך, ט"ז, רמ"א בת"ח: מותר. ש"ך: באיסור שמן - אסור (מה שלא בקיאים מקלים בכבישה ומחמירים בצלייה ומליחה).

היתר שנשרה בכלי טרף ב"י מעת לעת: או"ה: נאסר שהעביר טעם במשך כל היום כנטל"ש. ש"ך, ט"ז: ההיתר לא נאסר כי זה נטל"פ אחרי יום.

ספק כבוש:

- בבב"ח מותר כי זה דרבנן שלא בישל כדרכו.
- בשאר איסורים או בו"ח ודבר היתר - אסור. ט"ז – רק בספק שאחד ודאי שהתה ולא יודע מי היא. רוה"פ: כל ספק ואין חזקת כשרות כי נשרתה והחלה הכבישה. פת"ש – י"א שמותר.

סעיפים ב-ג – כלי ראשון וכלי שינוי ועירוי

מקור עירוי: זבחים צה, ב: "אחד שבישל ואחד שעירה לתוכה רותח... טעונין מריקה ושטיפה". ירושלמי שבת ג, ה: נדרש מריקה ולכן עירוי כבישול. ר' יוסי – לא כבישול ובזבחים זה כלי חרס. ואף עירוי מהקילוח תלוי במח'. אך לירושלמי רק מדרבנן.

שלבי בישול:

- א. כלי ראשון – מבשל ביס"ב אף הורד מהאש (לא כירושלמי). ש"ך: מבליע ומפליט ק"ו.

- ב. עירוי מכלי ראשון: מח' ר"ת שככלי ראשון ורשב"ם ככלי שני. להלכה מבשל כ"ק.
- ג. **כלי שני לא מבשל** (שבת מ ב) חוץ מקלי בישול (שבת לט) שמתקורר (תוס').
- **ר"ת ור"י – לא מבליע ומפליט** כמו בישול שבישול = העברת טעמים.
 - רשב"ם – בישול! = העברת טעמים. לכן אף שלא מבשל **מבליע ומפליט אך לא כאחד**. ש"ך – לרשב"ם לא מבליע ומפליט.
 - רשב"א, ר"ח הכהן, ראבי"ה: **מבליע ומפליט אף כאחד**. רשב"א – **כ"ק** שלא גרע מבית השחיטה.
 - שו"ע (יו"ד) לכתחילה כרשב"א בדיעבד אין לאסור. רמ"א (יו"ד) – שעה"ד כדיעבד.
 - שאר אחרונים: מבליע ומפליט אף בדיעבד. רש"ל, ט"ז, פר"ח: לא כאחד. ט"ז – בהפ"מ כשו"ע. ש"ך – רק כ"ק (לא עדיף מעירוי כרשב"א).
 - קערות חמץ:
 - רמב"ם: צריך הכשר לפסח. פר"ח – רמב"ם כרשב"א, גר"א – אין ראייה.
 - שו"ע ורמ"א באו"ח תמז, תנא: צריך הכשר וכלי חרס אין לו הכשר. גר"א – בחמץ החמירו. פר"ח – סתירה ולכן מכריע כרשב"א כאו"ח.
- ד. כלי שלישי: חת"ס – אסור. פת"ש – לא.

עילאה או תתאה גבר: פסחים עו, ב: רב – עילאה גבר. שמואל – תתאה גבר וכן הלכה. מ"כ – שייך רק כשנתערבו שני גושים או גוש בצלול. אך לח בלח לא כי נבללים.

כמה נאסר?

- רא"ה – רק כ"נ.
- שאר ראשונים: כולו.

הגבלות וגדרים:

- לא צריך גוי כי ברור שלא עבר טעם.
- בכמות גדולה לא כי החוש מעיד. ערוה"ש – רק כשהאיסור והיתר שווים.
- חמודי דניאל בפת"ש – רק שהה לזמן מועט.

אם תתאה צונן הוא גובר אך צריך כ"ק (גמ' שם). אם בישראל בכל זאת:

- מהרא"י, ר"י, מרדכי, מהרי"ל, ב"ח: צריך ששים כנגדו.
- או"ה, מג"א (או"ח תנא לג), רמ"א – רק חומרא. ט"ז – לרמ"א אף אותה חתיכה כשמכירה. ש"ך – רק אם נבללה.
- רא"ש: מהרא"י – מקל. רש"ל – מחמיר. ט"ז – הרא"ש לא הכריע.

אם תתאה הוא איסור צונן וההיתר לח נשפך עליו: רא"ש, ר"ת – לא צריך קליפה כי איננו. ריב"א – צריך ששים כנגד הקליפה. עוד על זה בסימן צ"א.

תתאה גבר בכלים: או"ה, רשב"א, רמ"א, ש"ך: כן. רש"ל – לא.

תתאה גבר בכלי שני ויבשים: רש"ל – ככלי ראשון שהדפנות מקררות כתוס', אך פה לא. רמ"א – ככלי שני.

סעיפים ד-ה – כחוש ושמן

מקור איסור כחוש:

חולין צו, ב, צא: "מתני'. ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם - הרי זו אסורה' ... גמ'. אמר שמואל: לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד.

ובחלב אסור, והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון בגדי שצלאו בחלבו ואתו ושיילוה לרבי יוחנן, ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו, **הוא כחוש הוה**"

חולין קח ב: איסור שנפל על חתיכה שחציה מחוץ לציר לא נאסרת. איך מסתדר? ש"ך – הכוונה שצריך כ"נ עדיין. ש"ך – זה לא המסקנה.

עד כמה אוסרת צלייה:

- א. איסור כחוש:** תוס', רא"ש, שו"ע: כדי נטילה. רשב"א – דאו' כדי נטילה, דרבנן כדי קליפה. רש"י ורמב"ם: לא אוסר כלל. ר' פרץ: הכל. פר"ח – יודע מקום המגע צריך כדי נטילה. ש"ך – כחוש לגמרי ומדרבנן, או כחוש בלוע בהיתר – כדי נטילה. בהפסד כשו"ע. רש"ל – ששים וכ"נ. רמ"א – לא בקיאים אז כשמן א"כ ודאי שאז או כ"ק או כ"נ (מסתפק הש"ך).
- ב. איסור שמן:** רא"ה: אפילו יש 60 הכל אסור כי הפעפוע לא שווה. רמב"ם, תוס', רא"ש, רש"ל: בששים הכל מותר, פחות הכל אסור. ר"ת, רשב"א, שו"ע, רמ"א: גם כשיש 60 צריך כדי נטילה במקום מגע שדבוק האיסור. פר"ח – אם לא יודע לא צריך ובדיעבד לא צריך.

חתיכה שבקדירה מחוץ לרוטב: נ"ט אוסר כל החתיכה. רא"ה, ר"ן: מההבל מתפשט בכל החתיכה. פר"ח – להלכה. שו"ע – דחאם מהלכה אלא כ"נ בהבל. **צליה** איסור והיתר כחושים כ"נ.

סתירה בטור, שו"ע: צב ב: אוסר כל החתיכה כמשנה. קה ד: חתיכה שבקדירה חוץ לרוטב דינה כצליה וכ"נ כרשב"א (וכן בע"ו):

- ש"ך – בצב ב בשר שמן ומפטם ובקד ה כחוש ולא מפטם.
- רש"ל, מ"כ: צב ב איסור צלול וקה ד איסור עב.
- ד"מ, ט"ז: צב ב חלב = שמן ומפעפע, קד ה באיסור כחוש וחודר כ"נ.

האם חלב כחוש? רשב"א בתוה"ב: כחוש. במה"ב: שמן. פר"ח מחתיכה לחתיכה לא מפעפע אך באותה חתיכה כן.

האם גיד כחוש? בגמ' גיד שנצלה בירכו לא אוסר הכל.

- ר"ת, רי"ף, רא"ש, שו"ע – כי הוא כחוש.
- ריב"ם – הוא שמן אבל לא אוסר כי איסורו מדרבנן ולא החמירו, וככלל באיסור דרבנן לא החמירו.

פיטום: טור - כחוש נוגע בשמן מפעפע (סעיף ה'). בסעיף ז' כותב שלא מפעפע בהיתר שמן שנגע באיסור כחוש.

- ב"י: דין ריחא מפיטום וכן כאן. אחרונים: שו"ע סתירה בטור ופסק כה'.
- ט"ז, פר"ח, גר"א: סתירה ובה' דחויים שאין פיטום.
- רש"ל, ב"ח, ש"ך: אין סתירה. בה' היתר מפטם חתיכה אסורה בפ"ע, ויש לה פעפוע כ"נ. שומן היתר מרחיב הפעפוע. אך בסעיף ז' זה רק בלוע ולכן לא מפעפע.
- פמ"ג וערוה"ש לחומרא כשיטתם. ד"מ: אין סתירה. ה' בחלב שטבעו לפעפע.

סעיף ו – צלי מפעפע בפחות ויותר מששים

שו"ע – תתאה גבר בדבר שיש לו פעפוע בצלי. אם אין היתר הכל אסור. **ב"י בשם רשב"א:** צריך ליטול מקום שנגע.

סעיף ז – האם בלוע אוסר בצלי

בלוע אוסר בצלי? טיפת חלב: רש"י – יוצאת קצת החוצה, תוס' – כולה בחוץ. אם חצי בחוץ ונפל על החצי בחוץ לא מתפשט לשאר הרוטב (רשב"א, טור תוס' רא"ש, שו"ע). שו"ע – נגיעה יבש ביבש אוסרת רק אם בלע דבר מפעפע אך לא מפעפע לא.

בלוע בכלים רמ"א – אוסר בלא שמן. ש"ך, דרכ"מ, מג"א, נוב"י – כ"ק. רמ"א – כלי לא מוציא מגופו, ולכן מוציא מה שבלע. ש"ך – כלי לא נאסר בנגיעה בלי רוטב אף בשמן.

שיעור האיסור – ש"ך – כדי קליפה.

בשר הבלוע בחלב – נחשב איסור עצמי או איסור בלוע:

- טור, שו"ע – איסור עצמי שחנ"נ.
- רשב"א, תרומה – איסור בלוע. ככלאים שביחד אסור כולו כחה"ל אך בנפרד לא. ולכן בנגיעה ברור שיצא רק בשר חה כנפרד.
- רמ"א – מוכח שסבר שאיסור בלוע. חתיכה שנטף עליה חלב נאסרה לא אוסרת השאר אלא כ"נ.
 - רש"ל – כרשב"א אך מדובר בגבינה שודאי שמן שאז החמיר.
 - ש"ך – סובר כטור וחלב ודאי כחוש.

סעיף ח – חלב כליות

מקור: חולין צז ב: "רב הונא בר יהודה אמר כוליא בחלבה (ויש קרום המבדיל) הוה ושריא."

חלב כליות:

- רא"ש, טור, שו"ע: קרום עצמו אסור כ"ק.
- ב"י בשם ר' ירוחם: הקרום עוצר רק את הלובן או הקרום עצמו אך לא החלב שבה.
- תרוה"ד, הגה"מ, רמ"א: לא סומכים על הקרום. אם נתבשלה נ"נ וששים כנגד כולה מדין דבוק.
- ט"ז בשם רמ"א – במליחה אפשר להקל.

סעיפים ט-יא – איסור מליח בכחוש ושמן

מקור: חולין צז ב: "הנהו אטמהתא דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא רבינא אסר רב אחא בר רב אשי שרי. אמר ליה רב אחא בר רב לרבינא מאי דעתיך דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח כבוש הרי הוא כמבושל, והאמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קול ואוכל עד שמגיע לגיד, קשיא".

- רבינא אסר הכל. ר' אחא התיר. ראייה שלא הכל אסור שדומה לרותח צלייה וכן הלכה.

מליחה עד כמה אוסרת?

- **כחוש:** רשב"א, ר"ן, טור, רא"ש: כ"ק. רא"ה: כ"נ. רמב"ם: הכל אסור ולא מועיל גוי (מ"כ – שלא מתפשט בשווה).
- **שמן:** רשב"א, רא"ש, ר"ן, טור: ששים. רשב"א: + כ"ק. רא"ה, ראב"ה (רמב"ן?): כ"ק או כ"נ. מליחה כוחה מעט (יד יהודה). רמב"ם – הכל אסור ולא מועיל גוי.

מדוע ר"א התיר ירך שנמלחה בשומן גיה"נ בכ"ק? רשב"א, רא"ש, ר"ן, טור: שומן הגיד כחוש. רא"ה, ראב"ה: מפעפע ובכל זאת הסתפק בכ"ק. רמב"ם: כי איסורו דרבנן.

להלכה: שו"ע: כחוש כ"ק. שמן קצת – כ"נ. שמן ממש – ששים + כ"ק או כ"נ. או"ז, שע"ד, רי"ו, הגהות שע"ד, רמ"א: כחוש/שמן: ששים + כ"ק שלא בקיאים להבחין. איסור דרבנן + כחוש לגמרי: כ"ק. רמ"א – בהפסד כשו"ע.

צירוף שאר חתיכות ל60:

- מהר"ם: לא מצטרפות.
- רשב"א מצטרפות.
- ר' נתנאל – מצטרפות מספק לחומרא.
- שו"ע בצליה כרשב"א ופה כמהר"ם. ש"ך – מספק כר' נתנאל. מ"כ + פמ"ג: שו"ע מחלק בין מליחה לצלייה שבמליחה לא יוצא ללא רוטב. רמ"א: מצטרפות ואלו שנגעו מסיר כ"ק שמא שמן ושמא כחוש.

פיטום במליחה וצליה? רש"ל: צלייה כן מליחה לא. שו"ע, רמ"א: יש בשניהם. ש"ך בדעתם – במליחה רק כששניהם מלוחים, אך היתר תפל ואיסור מליח לא. ט"ז, ש"ך, פר"ח, גר"א – אין בשניהם.

חתיכה שדבוק בה חלב: שו"ע – אין חנ"נ דבוק בשאר איסורים. רמ"א – אסורה משום דבוק. ש"ך – בהפסד כשו"ע שמליח קל.

ספק איסור מליח:

- בבשר – מותר שדרך בישול אסרה התורה אז זה ספק דרבנן.
- שאר איסורים – ספק אסור.
- מיעוט חתיכות נגעו – מותר אם יש בבישול 60 כנגד הקליפה.

מתי מליחה מעבירה טעם? כשאיסור והיתר מלוחים. אם היתר תפל ואיסור מליח לא. היתר מליח ואיסור תפל ש"ך לא ושו"ע כן. **כשחתיכות נוגעות והיתר תפל:** שאר ראשונים ושו"ע עדיין לא. ר"ן, רמ"א ובהפסד כשו"ע.

תתאה גבר במליחה: רשב"א: כן שמליח כרותח. תוס', רא"ש, רמ"א – לא שדוקא חום עולה. סתירה בשו"ע. ש"ך, מ"כ, גר"א, כו"פ, ב"י בהסבר רשב"א – תלוי אם כחוש או שמן.

סעיפים יב-יג – מליחה בכלי אסור מליחה בכלי אסור:

- רא"ש חולין ח מב, מרדכי חולין, ר"ן, טור, ב"י, שו"ע, רמ"א: לא נאסרות.
- הגה"א בשם ראבי"ה: כלי נקרא טמא מלוח וכמכניסים גבינה נאסרת אף בדיעבד בבת יומה.

האם מותר לכתחילה?

- שו"ת רשב"א א שפו, תוס': מותר.
- הגה"א, מרדכי חולין תרפו, רמ"א: אסור.
- שו"ע: מלח מותר ואף לשם מכלי בשרי בחלבי כי יבשים. רמ"א – אף בכלי איסור, אך מחמיר תבוא עליו ברכה. לח אפשר להקל.
- או"ה – מנוקב מותר. לא מנוקב אסור.

סעיף יד – מלח בלוע בדם מלח בלוע בדם:

- תוס' חולין קח א, סה"ת או"ה נג, שו"ע, רמ"א: בטל ב60 שלא יהא חמור מאיסור עצמו למרות שזה תבלין. תרומה – רק כנגד הבלוע. שו"ע לא הביא זאת או כי סמך על סימן צ"ב או שחולק כי לא יודעים כמה נבלע אז משערים בכולו.
- ר"ש מקוצי, ריב"א: צריך לשער כאילו המלח כולו דם שהמלח נעשה איסור. כל עוד יש טעם מלח אסור ולא בטל באלף.

סימן קו

סעיף א

ראו צב ד.

סעיף ב

חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה:

רשב"א, שו"ע: אם יש ששים כנגד חתיכה לא יסיר מהקדירה באופן שלא יהיה ששים. רמ"א – נחשב דבוק.

סימן קז – המבשל ביצים ודבר מאוס באוכל

סעיף א – דגים וביצים ונמצא איסור

דגים קטנים ונמצא אחד טמא ויש ששים:

- ריב"א – אסור הכל שמא נותרו כמה עמו שלא היה 60 ואסרם והתערבו עם השאר.
- תרומה – מותר שאף אם כן אין אוסרים עם השאר.
- ר"ש – מותר שמחזיקים האיסור שנותר ברוב.

ביאור מחלוקתם:

- א. טור: בשתי השפיכות היה רוטב. ריב"א – חשש שהוליך ברוטב. תרומה – אין בישול בכלי שני.
- ב. ב"י ורמ"א: בשפיכה ראשונה היתה רוטב: ריב"א – חשש שאסרם בנגיעה. תרומה – שאין נגיעת צלי האסור מבליעת כחוש אוסרת, שאין הנאסר או אוסר אלא במקום שיכול האיסור לילך. והכל מותר שזה מב"מ יבש ביבש ובטל ברוב. ש"ך – היה רוטב אף בשפיכה השניה והתרומה אסר רק כ"ק.
- ג. ש"ך: הוציא הרוטב לפני השפיכות ונשאר קצת למטה. ריב"א – חשש שמא הדג הטמא בתחתית. תרומה – התיר שאין הנאסר וכו'.

שו"ע התיר כמתירים.

בישל יחד ביצים ונמצא אחד טמא:

- ריב"א – אסור הכל. תרומה – מודה לריב"א שלא מבשלים הרבה ביצים יחד.
- ר"ש: רש"ל, רמ"א – מותר. ש"ך – אסור.
- הלכה: שו"ע, ט"ז, ש"ך – לכתחילה לא יערה עד שהצטנן. בדיעבד מותר. רמ"א – מותר לכתחילה.

כלי שהתבשלו בו ביצים: סמ"ג, הגה"מ, רמ"א – מותר. ש"ך – רק אחר מעת לעת.

סעיף ב – זבובים בתבשיל (ראו קד ג)

זבוב שנפל קדירה והכניס כף:

- מהר"ם – אוסר הכף ונ"נ לאסור בתחיבה שניה.
- או"ה, מהר"ם פדאווה: הזבוב אוסר הכף אך לא נ"נ הכלי (סימן צח).
- רשב"א מרדכי, שו"ע, רמ"א – מותר שנטל"פ. ב"ח, ש"ך – רק בהפס"מ ושעה"ד.
- רוקח והגה"מ – לא נותן טעם כלל ובטל ברוב (מה עם דין בריה?!).

סימן קח (וסימן צז) – ריח

סימן צז השלמת הסימן – איסור אכילה ועשיה של פת חלבית או בשרית

הכנת פת עם בשר או חלב: פסחים לו א, שו"ע: אסור שמא ישתמש במין השני. אסור בדיעבד א"כ ניכרת. רמ"א – בשבת ובשבועות נוהגים ללוש עם חלב או בשר שניכר. **קצת מותר:** פמ"ג – כדי אכילה בבת אחת, לבוש – ליום בלבד. מתי מותר:

- רש"י – שיעור עוגה קטנה מותר.
- רמב"ם – אם ניכר בצורתו מותר.
- שו"ע, מהרא"י – שניהם נפסקו.
- פת"ש בשם מהרי"ט – רק בבית ולא למכור שאורחים לא מכירים בשינוי.

ריח: ש"ך – אסור בפת מרובה ולא ניכר. פמ"ג – אסור אפילו לבדו.

הניח על קרקעית התנור דבר חלבי ואח"כ קדרה בשרית: ט"ז – בדיעבד מותר כשתי קדרות הנוגעות זו בזו.

מדוכה שהשתמשו לשומן עם תבלין: ט"ז – אסור שמא יבשלם בחלב. פר"ח – מותר שאין גוזרים מדעתנו, ולא דומה לעיסה.

פשטידה עם חלה בתנור:

- הגה"א בשם אור זרוע, רמ"א, ב"ח, ט"ז, ש"ך: אסור שמא יזוב אף לבד.
- כו"פ – זה נ"ט בר נ"ט אם רחוק. שורש המח' בנ"ט בר נ"ט בשעת בישול.
- ש"ך – כשלא ראינו שזב יש ספק ספיקא.
- ב"י בשם הגש"ד – אם משופע שלא יזוב אליו מותר, שזה ס"ס – שמא לא זב וגם אם כן שמא לא פעפע בכולו.

איסור טיחת פת בתנור בחלב:

מקור: פסחים ל, ב: "אין טחין את התנור באליה, ואם טח כל הפת אסורה עד שיסיק את התנור (בחרס מבפנים ובמתכת אף מבחוץ)". **האם מועיל קינוח?** תוספות, רמב"ם, רשב"א – לא. ר"ן – כן.

בשר ודג ביחד בתנור – משום סכנה? שו"ע, רש"ל – מותר. רמ"א, ט"ז – לכתחילה לא. ש"ך – מותר רק בתנור גדול, או שיש 60 כנגד הבשר. **טעם הבלוע:** פמ"ג – מותר.

סימן קח סעיף א-ב, ד וצג ג – ריחא מילתא או לא
ריח אוסר מדאו? בה"ג – לא. פמ"ג – בחריף דאו'.

פסחים עו א צלי שחוטה ונבלה בתא אחד: רב – ריח אוסר (מקל בשניהם כחושים, ניצלו זה אחר זה, כשדבר מפסיק ביניהם, בתנור גדול (ר"ת). לוי – ריח לא אוסר. **לכתחילה?** רמב"ן – כן. רי"ף, רמב"ם – לא. בירושלמי – ללוי מותר לכתחילה. **ר"כ – פת ובשר שנאפו יחד אסורים בחלב.** ר"ת – כרב. שאר ראשונים – גם כלוי שלכתחילה אוסר (רי"ף רמב"ם), או בב"ח מבשא"מ מורגש הטעם (ר"ן) – קשה שנ"ט בר נ"ט (פר"ח).

כמי הלכה?

- ר"ת, רא"ש, טור – כרב.
- רש"י – כלוי.
- רי"ף, רשב"א, שו"ע – כלוי אך מודה שלכתחילה אסור. רמ"א – בהפסד לא צריך להחמיר לאסור.
- ר"ן – כלוי ומודה בבשר וחלב שאסור שטעמם נרגש ומשום מראית עין.
- ריב"א – כל מה שאסר רב הוא רק בבשר שחוטה ונבלה, אך פת אינו קולט ריח ומותר. רב כהנא החמיר בזה.

שניהם כחושים: ר"ת, ראבי"ה, רשב"א, שו"ע – מותר. או"ה, רמ"א – טוב להחמיר.

בדבר חריף: רמ"א – אסור אפילו בדיעבד.

אם יש ששים נגד האיסור: או"ה – ריחא לא אוסרת. רמ"א – בהפסד.

תרומות י, יג: פת חמה על חבית יין תרומה: ר"מ אוסר, ר' יהודה מתיר. ר' יוסי – חיטים מותר שעורים אסור ששואבות. ללוי זה מהותי אם ריח אוסר או לא. לרב מח' כמותית.

ע"ז סו ב: הרחת יין נסך: אביי – אוסר, רבא מתיר. לא הזכר מח' רב ולוי.

מהות ריח: רי"ף – טעם כלשהו. רש"י – ריח גרע מטעם כלשהו. ריח חמץ לא אוסר.

פסק ראשונים: רי"ף, רמב"ם: הלכה כלוי שריח לא אוסר בדיעבד. לוי = רבא. להריח ריח יין נסך לא נאכל ולכן מותר. בנאכל לכתחילה אסור. תוס', רא"ש: הגמ' לא שידכה את מח' אביי ורבא ולוי ורב ולכן לא סותרות: בפסחים הריח מעורב וקלוש (קולא), ומאידיך לא מזיקו (חומר). בע"ז הריח מבודד וניכר (חומר) ומאידיך מזיקו (קולא). הלכה כרב כי רב כהנא כמותו ורבא נגד אביי.

הלכה:

- שו"ע: קח א, צג ג: כרי"ף ורמב"ם. קח ד: פת חמה וחבית פתוחה אסור בדיעבד כתוס'. פר"ח, כו"פ – כן, צריך להקל למעשה גם בפת וחבית. גר"א – לא סתירה, הפת סופגת ריח רב.
- רמ"א כשו"ע, 21 חומרות:
 - חריף ריחו אסור בדיעבד.
 - תנור קטן וסתום אוסר שאין לאן לברוח (גר"א). אם יש ששים כנגדו בהפסד מקל. י"א שבפסח לא.
- פר"ח: מקל כרי"ף, רמב"ם גם בחריף + תנור קטן וסתום.

בין ריח לזיעה: ריח לא אוסר זה אחר זה זיעה כן. לא תמיד יש זיעה. לפת"ש באוכלין אין זיעה.

תנור רחב ופיו פתוח מעט:

- תוספות, סמ"ג, סמ"ק: מותר. רשב"א, רז"ה – רחב קצת. סמ"ק, שו"ע – שמחזיק 12 עשרונים.
- הגה"מ: כל ההיתר רק בפתח מלמעלה. מהצד אף לוי אוסר. ב"י, רמ"א חולקים.
- רמ"א – מחמירים לכתחילה ברחב. ש"ך – רחב פתוח ממש מודה רמ"א.

קח סעיף ג – מרדה הבלוע באיסור

מרדה שיש עליה שמנונית איסור – תוס', ב"י, שו"ע: אסור לשים עליה היתר (או"ה – אף בדיעבד, רש"ל – צריך ששים כנגד האיסור, רמ"א – בב"י קליפה והגעלה לא מועילים כי צריך ליבון). לא ב"י מותר ולא גזרו כי גוי לא ישמור. לבוש – הטעם שלא שכיח ולא גזרו. נקה"כ – הכוונה שלא שכיח שיעשה מרדה חדשה.

קח סעיפים ה-ז – ריח באיסורי הנאה

ריח באיסורי הנאה:

- ע"ז סו א: מח' אביי ורבא בהרחת יי"נ.
- פסחים כה ב: הנאה הבאה לו בע"כ: אביי מותרת רבא אסורה. אפשר ומכוון לכו"ע אסור. אי אפשר ולא מכוון לכו"ע מותר.
- ע"ז יב ב: עיר שיש חנויות שחלקן מעוטרות בורד והדס לע"ז מה שלא מעוטר מותר (שו"ע). תוס' – כל מטרתה לריח לעומת יי"נ, פה זה ע"ז זה דרך הנאתם וייתכן שילקה כי איסור ההנאה לא נלמד מאכילה אלא בדרשה מזבחי מתים. ביי"נ לא נהנה שמזיק לו.
- שו"ת רשב"א א רלד, שו"ע: תבלין בין מותר לכתחילה להריח בו אף שבלע מהיין שלא מתכוון להריח מהיין.

טעימה בלשון: שו"ת ריב"ש רפח: טעימה ממש אסור שהתיר רק בריח שלא מברכים על זה ואינו חצי שיעור. כו"פ, ט"ז צח ב: מותר לכתחילה. ט"ז קח ט פוסק כרמ"א שאסור מריח. פמ"ג – אסור דרבנן אך התירו בספק.

סימן קט – יבש ביבש במתערב

תערובת יבש ביבש 1 נבלה 2 שחוטות.

הגדרת יבש ולח: לח – איסור והיתר נבללים. יבש – שלא נבללים אלא מתערבים. גיד הנשה יבש למרות שבמציאות רטוב, וקמח רטוב למרות שבמציאות יבש (מח' ראשונים: רמב"ם ותוס' יבמות – כיבש. רא"ש, תוס' בחולין – לח וכך פוסק ש"ך)

מין במינו בכמה בטל? רוב הראשונים: רוב. רמב"ם, ראב"ד: ששים (לא פלוג). תמוה.

רוב מניין או רוב נפח? ש"ך – מניין בלבד. פת"ש – מביא דעה חולקת שצריך רוב נפח גם.

מין במינו יבש באיסור דרבנן צריך רוב? אור זרוע: אפילו חד בחד כי זה ספק ספיקא (ש"ד – אך לא את שניהם). או"ה, רמ"א – לא נוהגים כך.

מין במינו ביבש באיסורי משהו כחמץ: רשב"א, שו"ע (או"ח תמז): אסור במשהו. רא"ש – בטל ברוב.

יבש בטל ברוב מדאורייתא? רוב הראשונים – כן שלא ניכר מאחרי רבים להטות (הלכה). תורי"ד – לא. אפשר לתלות שזה אצל אחרים בכמה בנ"א. כלומר מדאורייתא יש רק הלך אחר הרוב.

מדוע במין במינו ביבש מספיק רוב ובלח צריך ששים? רשב"א: יבש ניתן לאכול בדירוג וכל חתיכה לתלות בהיתר חה הכל מדרבנן (רא"ה – הרי בסוף אוכל איסור בטוח). חומרת רש"י: ירוק אחד ויתלה שהוא האיסור. תרומה: בלח גזירה משום מבשא"מ. **נפק"מ:** האם מותר לאכול כולו, בישול חתיכות יחד, דין יבש ביבש באיסורים שלא בטלים כחמץ שלרשב"א לחומרא.

פסיקת הלכה: שו"ע: כרשב"א. רמ"א – לכתחילה כתוס' וכחומרא יתרה ברש"י. בשעת הדחק – כרא"ש שמותר ברוב.

יבש ביבש מבשא"מ מדאורייתא בטל ברוב? רוב הראשונים – כן שלא ניכר. **האם תוס' חולק?** מהרא"י – כן. ערוה"ש – שנותן טעם. ש"ך – יבש בטל ברוב לתוס' וקמח בקמח זה כלח בלח כי נבלל.

האם מדרבנן צריך ששים?

- תרומה ור"ן, רמ"א, שו"ע, ש"ך: כן גזירה שמא יבשלם ונ"ט דאו'. **מקור הגזירה:** פרי תואר – וליבטיל ברובא (צט א) שמוסב על יבש ביבש מב"מ, משמע שבמבשא"מ לא. פמ"ג: "אמור רבנן מבשא"מ וליכא קפילא בששים". דוחק – רוב הראשונים סוברים שזה בלח.
- רא"ש: איסור והיתר – בטל ברוב. טור – צריך ששים.
- רשב"א: סתירה בדבריו שבתוה"ב סתם לרוב. אך בחידושו כתב כתרומה.

מדוע צריך ששים דרבנן? תרומה, ר"ן: שמא יבשלם יחד ונ"ט דאורייתא. או"ה: כי זה דבר שיש לו תקנה שיכול להכיר האיסור ולהסירו ולכן גזרו ששים שינסה להכיר ולהסיר. **נפק"מ: א.** איסור דרבנן, שלתרומה ור"ן בטל ברוב (ש"ך) ולא"ה לכאורה לא. **ב.** חזר וניעור? יבש ביבש מבשא"מ: או"ה לא, לר"ן כן, שמא יבשלם. במב"מ לא חזר וניעור אך ש"ך מקל רק בהפ"מ. **ב.** בשר שבישלו ולא מילחו והתערב ברוב כשרים לא"ה מותר שלא ניכר ולר"ן אסור.

האם במבשא"מ ביבשים באיסור דרבנן צריך ששים או רוב? ש"ך – רק רוב, שהרי הגזירה לששים זה משום טע"כ דאורייתא, אך פה זה גם ככה דרבנן.

יבש ביבש מב"מ ובטלו ברוב ונתבשלו – האם נאסרים? רשב"א, ר"ן, סמ"ק, שו"ע: אסור שחזר וניעור. רא"ש – אם נודע התערובת לפני מותר. רמ"א – בהפסד כרא"ש.

האם במבשא"מ ביבשים ואז נתבשלו יחד – דאורייתא או דרבנן? ש"ך, או"ה – מדרבנן כי כבר בטל ומותר מדאו'. ט"ז – מדאורייתא כי יש טעם וחזר וניעור.

האם מותר להרבות 60 על מב"מ שהתבטלו כדי לבשלם יחד? ר"ן, שו"ע: מותר כי כולם מותרים אף אם בפני עצמם.

סימן קי – קבוע ורוב וכללי ספק ספיקא

דבר שבמנין כתבתי יחד עם חה"ל בסימן קא.

סעיף ג – קבוע

כללים:

- **כל קבוע כחמצה על מחצה דמי** – שניכר וקבוע אז לא בטל. גם אם לקח אסור. קבוע זה מדרבנן.
- **נמצא חוץ לחנויות מותר** מדין הלך אחר הרוב. **כל דפריש מרובא פריש** (למעט בשר בשוק שאסור מדרבנן), כשלא פירש בפנינו שאז כלוקח בעצמו ונולד הספק כשהיה עוד במקומו (תוס', רשב"א, טור, רמ"א). פירש לבד דינו כנמצא בחוץ ומותר מדין הלך אחר הרוב.
- **אם פירש בפנינו:** ר"ן, ב"ח ברשב"א – מדרבנן. שאר ראשונים, רמ"א, ש"ך – מדאורייתא.

מקורות:

- **סנהדרין עט א:** "וארב לו וקם עליו" – למעט הזורק אבן לחבורה שיש נכרי אחד והרג אחד שפטור, כי הנכרי כמחצה על מחצה (במקרה הזה לקולא).
- **פסחים ט ב:** תשע ציבורים של מצה. בדיקת חמץ שהכניס עכבר אחד מ10 ש9 מתוכם חמץ ו1 מצה, אין צריך לבדוק שוב. מביא ראיה מהמשנה של תשע חנויות.
- **כתובות טו א:** תשעה שרצים וצפרדע ונגע באחד ברה"ר פטור שכמחצה על מחצה דמי ולא הולכים אחר הרוב. תשע חנויות וכו'.

מדוע בבי"ד אין דין קבוע? מרדכי – קבוע נאמר בספק. בבי"ד אין ספק אלא מחלוקת וידוע מה חושב כל דין. וכן אם כיוון ליהודי לא מועיל שגוי עומד שם שאין ספק.

דין פירש: פסחים ט ב: "תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ, ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל - היינו תשע חנויות. פירש ואתא עכבר ושקל - היינו סיפא. דתנן: תשע חנויות, כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספיקו אסור. ובנמצא הלך אחר הרוב."

אם הבשר נמצא בין החנויות (=פירש) מותר. וכן ביד גוי קטן לא חריף ולא ראינו אותם יוצאים מחנות מותר. ולא צריך לשאול שזה לא מדין ביטול אלא מדין הלך אחר הרוב. אין קבוע כי הספק נולד שלא במקום הקביעות.

ב"י - ואפילו קרוב לנבלה שרוב וקרוב הלך אחר הרוב.

רוב חנויות אך מיעוט בבשר שחלק מהחנויות האסורות גדולות: פת"ש - י"א אחר הבשר וי"א אחר החנויות.

קבוע לאחרים: אדם א לקח מהקבוע לגביו דאורייתא אסור. כמכרה לב' האם אסורה לו? חזו"א: החמיר. יבי"א - מח' אחרונים. אם א' חשוב ובזה חזו"א הקל. מותר פירות בשוק שרובם לא ערלה. יבי"א הקל לכתחילה.

כשראינו שפירש מהקביעות האם דאורייתא? נידון כקבוע. האם זה דאורייתא?

- תוס' ותרומה (מ"כ, פר"ח, ש"ך אך מצרף ר"ן לקולא): **דאורייתא** שהספק נולד במקום הקביעות.
- ר"ן: **דרבנן שמא יקח בידיים מהקבוע**, שקבוע = חידוש ואין להרחיבו.
- רשב"א: ב"י, ש"ך - דאו'. ב"ח - דרבנן.

קבוע למפרע: חשב שכולם שחוטה לקח ואינו יודע איזה ומתברר ש1 נבלה:

- רא"ה, ש"ך - מדאו' שהספק נולד אלא שלא ידענו.
- ר"ן - מותר לכתחילה כפירש שקבוע = חידוש ואין להרחיבו ולכן רק מכאן ולהבא, ומותר מדין כל דפריש.
- ברשב"א נחלקו: ש"ך - כרא"ה שאסור. פר"ח - כר"ן ואסר רק כשכל העולם ידע חוץ ממנו.

קבוע בספק חנויות: יודע מאיפה לקח ויודע ש1 נבלה אך לא יודע איזה מהחנויות טרפה.

- תוס' ותרומה: מותר לכתחילה. וכן פר"ח, ערוה"ש להלכה.
- רא"ש וטור בדעת הרשב"א, פמ"ג, ש"ך, חו"ד, פרישה - דאורייתא שחנות זה דבר חשוב כדבר שבמנין.

סעיף ד - לקח מקבוע והתערב

לקח מקבוע והתערב:

- טור, שו"ע ברשב"א, שו"ע, רש"ל - מותר מס"ס שקבוע חידוש.
- ב"ח ברשב"א - רק מועיל בנלקח בפנינו אבל לא שהוא עצמו לקח.
- או"ה, רמ"א, ט"ז - רק קבוע מדרבנן. ט"ז - רשב"א דיבר רק בנתערב בחנות, ונתערב שוב שמותר כי הוא קבוע מדרבנן.
- ש"ך - כרמ"א. מקל כשו"ע בהפס"מ או בפירש בפנינו ושב והתערב שיש לצרף אלו הסוברים שזה מדרבנן (ר"ן).

על היתר השו"ע:

- **הרי אסר ספק בגופו ספק בתערובת?** ש"ך - הקל אף בקבוע דאו' שזה חידוש.
- **איך שו"ע כרשב"א הרי הצריך 3 תערובות כרמב"ם בסעיף ח?** ש"ך: קבוע = חידוש ודי ב2 תערובות או שמצרפים ראשונים שדי ב2. ט"ז - סתירה.

סעיף ה – בשר ממקולין

מקור: זבחים עא-עג: "כל הזבחים שנתערבו בהן חטאות המתות או שור הנסקל אפילו אחד בריבוא ימותו כולן... ונמשוך (ביד) ונקריב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש! - הוה לה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי (קבוע דרבנן משום דבר חשוב). אלא ניכבשינהו דניידי (כולם) ונימא כל דפריש מרובא פריש וכו', אלא אמר רבא משום קבוע (גזירה שמא יקח ולא יכבוש כולם קודם)".

קבוע דרבנן:

- **הגדרה: תערובת או"ה וחה"ל שלא בטל בכל דפריש.** לא דאו' שלא ניכרים אך מדרבנן חה"ל לא בטל. נפק"מ אם פירש, שיותר מדין הלך אחר הרוב. קמ"ל שלא, **שזה קבוע שפירש לפנינו.**
 - **פירש בפנינו:** תוס' פסחים: בפנינו מקלים בקבוע דרבנן ואסור כשלקח בעצמו. תוס' זבחים: לא.
- **הגדרה:** שבתערובת של איסור והיתר והאיסור הוא דבר חשוב כגון בע"ח, בריה, חה"ל וכו' שלא בטל בתערובת - שלא אומרים 'כל דפריש מרובא פריש' שמא יקח מהתערובת עצמה, אף שגם אם היה לוקח היה מדרבנן.
- **פירש 1 מעצמו שלא בפנינו:**
 - שאילתות, ר"ת, רשב"א, שו"ע (לקח מהמקולין ולא יודע איזה לקח) - מותר שקרה מעצמו ורק בהפריש מעצמו ביד גזרו.
 - רא"ש בדעת ר"ת - החמירו רק בקדשים ועכו"ם שהחמירו. אך בשאר אפילו הפריש בעצמו התיר.
 - ר"י, רא"ש, טור, רש"ל, ש"ך: אסור שמא יקח מהקבוע שלא ניכר האיסור, ובקבוע דאו' ניכר האיסור לכן מותר.
- **לקח או פירש מקבוע דרבנן לפני שנודעה התערובת:**
 - רשב"א, ב"י: ר"י אסור שמא יקח מהקבוע.
 - רא"ש בדעת ר"י, טור: מותר שבחזקת היתר.
 - ר"ת, רשב"א עצמו - פשוט שמותר.
- **פירשו כולם בקבוע דרבנן:** רמ"א: אף הפרישם הוא - מותר חוץ משנים אחרונים. בקדשים גזרו (ט"ז). מנח"י - אסור בהפריש בעצמו.
- **אם חזרו למקומם הראשון:** ש"ך - עדיין מותרים (פמ"ג - לכתחילה לא) פר"ח - אסורים.
- **תרנגולת שפירשה - או"ה,** רמ"א: ביצתה מותר ולא גזרו. גר"א - דינו כפירש ממילא.

ליקח מכאן ולהבא חתיכות שאינן חשובות הנמצאות בתערובת:

- רשב"א, שו"ע - מעיקר הדין מותר שיבש ביבש בטל. אך נוהגים לאסור במקולין (בבית המטבחיים) כי לא בקיאים, ורק בבית מותר. **ב"ח, רש"ל, ש"ך** - בבית מותר. **ט"ז** - גם בבית אסור שאין מי שמזכיר זה לזה.
- טור - לא בטל ואסור מעיקר הדין.
- **פירש מעצמו בלא בפנינו מכאן ולהבא:** ט"ז - אסור. פמ"ג - מותר.
- **בדיעבד:** ש"ך - אסור. פר"ח - מותר.

פירש בקבוע מדרבנן:

- **הפריש בכוונה:** אסור.
- **פרש מעצמו שלא בכוונה:** ר"י, רש"ל - אסור. ר"ת, שאילתות, ר"ן - מותר. רמ"א - טוב להחמיר. ב"ח - בע"ח מותר, ושאר דברים חשובים אסור.

סעיף ז - דבר חשוב שנתערב ונאבד אחד בתערובת מקורות:

- א. **זבחים עד א: ר"נ** טבעת ע"ז שנתערבה במאה ונפל אחד לים הגדול הותרו. הכוונה שנים שנים (רא"ה מפרש את הגמ' שלמסקנה לא צריך זוג זוג).

- ב. **זבחים עד ב: ר"ל** חבית תרומה שהתערבה במאה ונפל אחד לים המלח הותרו. **רב יוסף**: אפילו תאנה.
- ג. **ירושלמי תרומות** תאנה שנפלה לעשרים ואבדה אחת ר"ל ספקו בטל ברוב ר' יוחנן – כולם נעשו מוכיח ואסורים.

למדו ממקורות אלו לכל דבר שלא בטל שאם התערב ונפל מהתערובת מותרים (שו"ע) מדין הלך אחר הרוב.

כמי הלכה?

- רמב"ן, ראב"ד ברשב"א: ר"ל שמובא לבדו בבבלי ומותר. בדרבנן לא חולקים חכמים על ר"א.
 - ראב"ד על רמב"ם: הלכה כר' יוחנן ואסורים.
- טעם ההיתר:** ט"ז, ש"ך – מדאורייתא בטל ברוב, ובכל חתיכה ס"ס – שמא אין איסור בתערובת כי נפלה לים, וגם אם יש איסור שמא אינו חתיכה זו. **פירש למקום שאפשר להימצא – ש"ך:** אסור.

הכרעת הפוסקים:

- טור, רמ"א: צריך אנשים שונים לאוכלם חמנים שונים.
- רשב"א: י"א שההיתר רק בדברים שלא ניכר שמדאורייתא בטל (כמ"ד שיבש ביבש לא בטל). רשב"א חולק עליהם. ואף בכמות שנ"ט כמו הירושלמי (20).

דברים לא ניכרים כתאנה: זבחים שם: רבא - רק בחבית שניכר אך לא תאנה. רב יוסף – גם תאנה.

- רשב"א: י"ג שר"ל התיר רק חבית שניכרת ותאנה לא (רמב"ם תרומות טו ב, ר"ן, רא"ה, ש"ך).
- רשב"א, שו"ע – הלכה שלא צריך וכן ירושלמי מסייע.

דוקא לים הגדול? תוס', רשב"א: הכוונה שלא יהיה בעין ולא דוקא. שו"ת רא"ש כ"ז: ים הגדול למעט שפירש אחד מהם.

באיסור אכילה: באיסורי הנאה מועיל להתיר בהנאה. באיסורי אכילה: רמב"ם – לא מועיל. ירושלמי – מועיל.

מתי גוזרים? תוס', רא"ש, או"ז, טוש"ע: דוקא שוגג מעצמו אבל הפיל במזיד גוזרים. **באכל הוא בשוגג:**

- רשב"א, תרוה"ד, ש"ד, רמ"א: לא גוזרים באכל בשוגג שכביטול איסורים.
- ט"ז, ש"ך: שו"ת רא"ש אוסר שמחפש היתר אחר.
- רא"ש, טור, שו"ע: הפילו לפני שנודע התערובת מותר.

צורת האכילה:

- זבחים שם: "לא התיר ר"א אלא שנים שנים". שו"ע – פסק להלכה. רש"י – בשביל לתלות את זה ברוב.
- טור – אף בזה אחר זה אסור. תוס', רמ"א – אף שני בני אדם בבת אחת אסור.

מסקנת הדרישות:

- א. שנפלה בשוגג.
- ב. שאבדה לגמרי.
- ג. שיאכל משתי חתיכות יחד בכל פעם.
- ד. שלא יאכל אדם אחד את כולן.

טעם אכילת שנים שנים:

- רש"י: מתוך שאחד ודאי אינו איסור, ממילא גם השני כמוהו ומותר.
- רא"ש – שיש חתיכה של היתר. לכן צריך אחד יותר מכמות האיסור שנפל ומותר ואין צורך בכפול.

הפילו או אכלו בשוגג:

- תוס', ש"ך, ט"ז: אסור שקנסוהו משום מזיד.
- הגש"ד, שו"ע, רמ"א – דווקא הפיל אבל אכל לא, שלא יאכל אדם במזיד להתיר האחרות.
- רשב"א – מותר.

סעיף ח – נפילה מתערובת לתערובת בדבר חשוב

מקור: זבחים עד: טבעת ע"ז שהתערבה במאה, וששים התחלקו, ופירש אחת מהארבעים הנותרים – לא אוסרת. מהששים – אוסרת. שמואל – רק בע"ז שחמור.

- **רשב"א, טור, ש"ך, פר"ח** – תערובת שניה מותרת מס"ס (2 תערובות).
- **רש"י, רמב"ם, שו"ע** – הגרסה היא נפל מריבוא לשלושה משלושה למקום אחר מותר. – כלומר 3 תערובות מתיר. רמ"א – גם אז לא יאכל אדם אחד בבת אחת שזה מדין תלייה ולא ביטול.
 - **ט"ז:** טעמם שצריך לזרוק אחד (ש"ד).

ש"ך בדעת השו"ע: בתערובת שניה מתיר השו"ע בארבעה מצבים:

- **ספק.** רמ"א גם מתיר. ש"ך – אפילו מותר כולו כאחד.
- **דרבנן.** ש"ך – אפילו מותר כולו כאחד.
- **איסורי הנאה.** ש"ך בשם המרדכי ע"פ עבודה זרה ז, י ברמב"ם.
- **נפל מאליו.**

ס"ס בדשיל"מ:

- שו"ע, ט"ז – מותר.
- או"ה – אסור. רמ"א – בהפס"מ מותר.

סעיף ט – ספק בגופו וספק בתערובת

ש"ך – יש עוד מצבים שבהם הרמ"א צריך להקל

הגדרות ספק ספיקא: כתובות ט א: בענין אחד בגוף אחד. זבחים עד א: 2 תערובות או 3 הם ס"ס בענין אחד בשני גופים.

ביצה ג ב: "ביצה שנולדה ביו"ט ספקה אסור, נתערבה באלף, כולן אסורות". כספק טרפה שנתערב ברוב כשרים:

- **ר"ת** – רק ביצה שודאי נולדה ביו"ט, אך ספק לא.
- **ר"י, רשב"א, טור, שו"ע** – גם בספק שזה שני עניינים. **תרומה, סמ"ג ורא"ה, רמ"א** – שספק אחד דא' נחשב ודאי שהתורה אסרה ספקותיה אך שתי תערובות זה ס"ס. **רא"ה** – צריך גם ספק ראשון דא' וגם ספקות דומים כדי להחמיר.
 - **ש"ך** – מה החידוש בשו"ע הרי דורש שלושה תערובות. פמ"ג – היה הו"א להקל כי לא אתחזק איסורא.
 - נפק"מ בספק איסור דרבנן שלרמ"א (ורא"ה) – ומותר (וכך בש"ך) ולשו"ע יהיה אסור (וכך בט"ז).

עוף שנשבר או נשמת גפן, ספק מחיים או לאחר מיתה: רמ"א – מותר משום ס"ס שמא לאחר מיתה וגם אם כן שמא לא ניקבה הריאה.

מה הדין בספק דרבנן שהתערב?

- **ש"ך** – לפי הסבר הרמ"א פה לא דא' (וכן הרא"ה שדורש שניהם) ומותר. ביצה היא דשיל"מ לכן אסור אף שהוא דרבנן.
- **ט"ז, כה"ח** – אסור אף בדרבנן כביצה שנולדה ביו"ט.

אם נודע שספק אסור רק אחר שנתערב?

- ב"י סימן נ"ז – מותר מס"ס שבאו כאחד.

- ט"ז, רמ"א – אסור.
- אחרונים – בהפס"מ מקלים.

שתי ספקות בגופו – נפק"מ אם ידע בינתיים:

- או"ה, רמ"א – אם נודע בינתיים נחשב איסור אחד ואסור. ט"ז – איך במציאות יכול להיות שלא יבוא יחד?
- ט"ז – זה שידיעה יכולה לבוא בנפרד מוכיח שאין זה ספק ספיקא גם אם לא בפועל.

סעיף י

רא"ש, שו"ע - ריאה טריפה שנמצאת בין ריאות כשרות, ואמר הבודק שהיה יודע באותה סירכא, ובשגגה נתערבה אותה ריאה טריפה בין הכשרות, ולא היתה בכבשים ערבוביא, הכבשים מותרים. **טעם:** כל עוד לא ידוע במה נטרפו בחזקת היתר.

כללי ספק ספיקא

ספק דאורייתא – מדאורייתא או מדרבנן?

ספק דאורייתא לחומרא – מדאורייתא? רשב"א – מדאורייתא. רמב"ם מדרבנן (נפסק בפר"ח).

א. באשם תלוי: מתי מביאים אשם תלוי? כריתות יז ב:

- רב אסי: אכל 1 ספק חלב ספק שומן (סד"א לחומרא מדאו').
- חייא בר רב רק אם יש שנים ומתוכם לא יודע מה חלב ומה שומן ואכל 1 מהם חייב גם לרמב"ם.
- **ב. אחד ספק שומן ספק חלב פטור** (ר"ז) – אי אפשר לברר האמת להגיע לחטאת, שכבר נאכל. ר"נ – לא איקבעא איסורא).

- רשב"א – פטור אבל אסור.
- רמב"ם – רק מדרבנן. כס"מ – בספק כרת מח' ב"י מהרי"ט אם רמב"ם מודה או לא.
- **ג. ספק ממזר מדאורייתא מותר:** רק ממזר ודאי נאסר וחכמים גזרו משום מעלה בספק ממזר.

- רשב"א – מובן שצריך גזה"כ להתיר ספק.
- רמב"ם: רשב"א - בנין אב לשאר התורה. מהרי"ט – סד"א רגיל יש חשש עבירה והתורה התירה. ספק ממזר אין חשש עבירה. ש"ש – סד"א רגיל אסור מדאו' כשאיקבע איסורא וספק ממזר גם כשלא.

ד. בשבוייה הקלו: נשבית בין הגוים אסורה לכהן שמא נבעלה. למה הקלו בשבוייה הרי זה סד"א?

- לרמב"ם מובן שזה לקולא
- לרשב"א – שבוייה מנוולת עצמה שלא תיבעל ולכן יש צד להקל (פר"ח, נוב"י).

ה. מדוע ס"ס מועיל נגד איסור דאורייתא?

- לרמב"ם מדין ספק דרבנן.
- לרשב"א מדין דומה לרוב. שרוב אפשרויות לקולא. שמא לא תחתיו ואם תחתיו שמא באונס.

דיני ספק ספיקא:

א. במצוות עשה וכשניתן לברר: חולין יא א – הולכים אחר רובא דליתא קמן מקרבן פסח שלא חוששים שטריפה בלי לשבור עצם.

- רשב"א – מסתדר שסד"א לחומרא ופה מקלים בגלל רוב.

- רמב"ם: מהרי"ט ופר"ח: **כשניתן לברר סד"א מדאו'** ובקרבת פסח מציאותית אפשר לברר. חו"ד, ערוה"ש: **במצוות עשה סד"א לחומרא מדאו'** שצריך ודאי כמו בלא תעשה שזה רק בודאי. בספק היינו בשב ואל תעשה.

ספק ספיקא שניתן לברר:

- תרוה"ד (ב מז), רמ"א, גר"א פר"ח: לא צריך לברר. (ס"ס עדיף מרוב שצריך בירור).
- רשב"א (חולין נג ב), ש"ך: צריך לברר (ש"ך – אם אין טרחה). לשיטתו שס"ס מדין רוב שצריך לברר. רשב"א ביבמות כתוב שרוב לא צריך לברר. פר"ח: בתוה"ב ושו"ת חזר בו ולא הצריך לברר ברוב.

ב. ספקות שאינם מגוף אחד:

- **תרנגולת שנולדה בה טריפה ומצאו ביצה:** ספק גדלה במעי התרנגולת וספק אם היה טרף כשגדל – **אסור שאינו בגוף אחד. אפילו נתערבה – אסורה.**
- **גם הניסיון של המהרשד"ם להתיר שבויה כיום מס"ס לכהן –** ספק לא נאסרו ספק לא כהן; פת"ש - חלקו עליו אחרונים כי יש חזקה שכהן וגם זה שני ספקות שאינם בגוף אחד. רעק"א – אין ס"ס בשני גופים.

ג. האם צריך שתי שמות? כתובות ט א: פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה והרי זה ס"ס לא תחתיו + אונס? א. אשת כהן. ב. אשת ישראל וקידשה אביה פחות מבת 3 ברור שתחתיו ונשאר ספק 1.

- תוס': עדיין ס"ס אונס + פיתוי קטנה. תירוץ – אלו משם אחד.
- רמב"ם – פיתוי קטנה רצון. מ"מ – מקורו מקושית התוס' הנ"ל. יבי"א – יש שהבינו שרמב"ם חולק על שם אחד. גר"ן – יש פה אונס מעשי + אונס הלכתי בגיל.

ד. האם צריך שיתהפך: כתובות ט א פתח פתוח נאמן לאוסרה והרי ס"ס תחתיו + אונס. ניתן להופכו.

- ש"ך בשם האגור בשם תוס' ישנים: אם לא מתהפך אינו ס"ס. סברה – שמצד אחד יש ספק אחד וסד"א לחומרא. ש"ך – יש הרבה ס"ס שלא מתהפכים, אלא שצריך שכרונולוגית צריך לפתוח בצד אחד אז זה לא צריך שיתהפך. חו"ד – במצב שברור שנוצרה הבעיה וכשהבעיה קיימת צריך 2 שמות. נפסק בפמ"ג. כלומר, צריך מתהפך דווקא בשתי ספקות שאין בהם עניין זה לזה, אך אם כרונולוגית צריך שזה יקרה אחרי זה – לא צריך מתהפך.
- פר"ח: לא צריך שיתהפך. מוכיח מהראשונים שלא דרשו זאת.
- דגול מרבבה – שורש מח' ש"ך ופר"ח אם סד"א מדאו' שאז צריך מתהפך ואם מדרבנן אז לא שמקלים.

ה. האם צריך ספקות שקולים?

- תוס' בהו"א: ספק אונס הרוב ברצון שאונס גורם לקול. תוס' דוחה ודורש ספקות שקולים.
- רשב"א: אם אחד שקול והשני לא – נחשב ס"ס שרוב האופציות לקולא.

ו. האם מועיל ס"ס נגד חזקת איסור?

- רמב"ם, או"ה – לא.

- רשב"א, רמ"א – כן, שס"ס = לרוב ורוב גובר על חזקה. בהבנתו נחלקו: ש"ך, ט"ז: רק כשס"ס לא נוגד החזקה שאז נטרלה אחת הספקות. משא"ב – לא.
- **האם 3 ספקות מועילים לכו"ע?** ש"ך, נוב"י - כן, ט"ז – לא. פר"ח וכו"פ: גם כשס"ס נוגד החזקה מועיל.

ז. ספק ספיקא בגוף אחד אך הספיקות לא נולדו בבת אחת: יבמות קיב ב: ת"ק - מדא' חרש = שוטה ולא מקדש מדרבנן תיקנו קידושין וגירושין ברמיזה. ר"א – חרש = ספק שוטה. האם ספק על כל חרש בכללי אם שוטה או שעל כל חרש יש ספק אם כרגע שוטה או לא. נפק"מ אם קידש וגירש האם ספק אשת איש. רעק"א – נתיר מס"ס. שמא היה שוטה בקידושין ושמא היה שפוי בגירושין. דחיה – **הספקות לא נולדו יחד ולכן לא נחשב ס"ס.**

י. ספק דאורייתא שהתגלגל לדרבנן: כגון ספק איסור תורה שבושל בכלי ורוצה להשתמש לאחר מעת לעת או שבטל ברוב אך לא בששים:

- ש"ך יט: אסור. סד"ר לקולא כשעיקרו מדרבנן, אך סד"א שהתגלגל לדרבנן **לחומרא**. אם יש ספק אם יש בכלל איסור – מותר כגון שתי קדירות של סימן קיא.
- ראה משו"ע קי ט שאוסר ספק טרפה ברוב כשרות. צריך עיון משו"ע קיא ד שתולים לקולא שאיסור נפל לאיסור כי מב"מ בטל ברוב דא' ורק מדרבנן אסור.
- פר"ח – מותר.

ספק ספיקא בש"ך:

- א. ספק טריפה שנתערבה:** או"ה – אסור. שו"ע – אם נודע לאחר התערבות מותר. ש"ך – מותר בהפס"מ לשני בני אדם, שנים שנים.
- ב. ביצה שנמצאת בחצר עם שתי תרנגולות שאחת טריפה – אסורה. אבל אחת רק ספק טריפה – מותר.** ספק אם טריפה ואם כן ספק אם היא הטילה. כמו **דם שנמצא בספל שגם בעלה עושה צרכיו שם – ספק אם ממנה וגם אם כן ספק אם אוסר או אולי ממי רגלים.**
- ג. שתי תרנגולות אחת כשרה ואחת ספק ונתערבו:** מצאו שתי ביצים אסורות. בודאי יש כאן ספק איסור, וצריך להתחילה שמא אינה טריפה.
- ד. חה"ל בצד חנויות כשר וספק טרף:** מותרת שזה ס"ס בגוף אחד ובענין אחד ובאים כאחד. אבל שתי חתיכות נאסרות, אף אם נאבדה אחת או נתערבה.
- ה. ספק שומן ספק חלב שנתערבה בשני זיתים שומן ונפלה אחת לקדירת בשר ואין ששים:** אגור – מותרת ס"ס שמא זו שנפלה אינה הספק איסור ואם כן שמא היתה מותרת, שמדאורייתא בטל ברוב. או"ה – החתיכה עצמה אסורה.
- ו. האומר פתח פתוח מצאתי:** מותרת שמא לא תחתיו ואם כן שמא באונס. אשת כהן או פחות מג' ימים ויום אחד – אסורה שלאשת כהן אסורה אף באונס ובקטנה בתוליה חוזרים אז לא היה לא תחתיו. אונס ופיתוי קטנה לפי תוס' לא נחשב כי זה משם אחד כלעיל.
- ז. סתם כלים (קכב ו-ז):** סתם כלים לאו בני יומן. מרדכי – משום שרגילים לא להשתמש פעמיים ביום. תוס' – משום ס"ס שמא לא בן יומו ואם כן שמא בדבר פגום. לכאורה זה משם אחד – אלא אלא שאחד כולל יותר ולכן למרות שמקור הטעם שווה זה נחשב ספקות שונים.
- ח. שחט בסכין ונמצאת פגומה:** אגור – אסור. אין לומר ס"ס שמא בעצם נפגם ושמא במיעוט אחרון כי זה רק מתיר בס"ס מתהפך, שאם במיעוט ראשון נפגם כבר נבלה.
- ט. עוף שנשבר בעצם מן הארכובה:** רמ"ע – רצו להתיר שמא לאחר מיתה נשבר ושמא היה עור ובשר מחפים. דחה הרמ"ע שלא מתהפך. ראה ס"ס מתהפך לעיל.
- י. דגים מלוחים שספק אם נמלחו עם טמאים:** אין לחוש שציר דגים דרבנן ורק שמנונית דאורייתא, זה ספק דרבנן לקולא. דאורייתא זה ס"ס – שמא לא מלחום יחד ושמא מלחום ולא היה בהם שמנונית.

כללי ספק דרבנן:

- א. **3 סוגי איסור דרבנן:**
- **חומרא דרבנן** בחשש דאורייתא כגון בשר שנתעלם מן העין – בטל ברוב אבל לא אחד באחד.
 - **אסור דרבנן משום סייג לאיסור דאורייתא:** כביצה נבלה, דבר חשוב לא בטל ברוב, אך ספקו מותר.
 - **גזירה דרבנן בחשש לאיסור דאורייתא** כגבינות נכרים: ספקה אסור כאיסור תורה. אך ספק בגופה מצטרף לתערובת להתירה.
- ב. **ספק איסור דאורייתא שהתערב באופן שאסור מדאו' כדבר חשוב:** אסור ואין סד"ר לקולא שרק באיסור שמצד עצמו דרבנן לקולא.
- ג. **ספק דרבנן שיש חזקת איסור:** אסור.
- ד. **נתערב חד בחד ונאבד:** כחזקת איסור ואסור.
- ה. **נתערב חד בתרי:** בטל ברוב שגם אם יבשלם יחד לא יעבור איסור דאורייתא. אין להקל אלא במקום הפסד. בנאבד אחד מותר.
- ו. **ספק דרבנן דבר חשוב:** לא בטל באלף (סעיף ז').
- ז. **איסור דרבנן חד בחד ונפל אחד מהם לתערובת שחד בחד – אסור כגופו של איסור.**
- ח. **ספק איסור דאורייתא שהתערב חד בחד – כגופו של איסור ולא בטל בתערובת משום ס"ס.**
- ט. **ספק דרבנן בדשיל"מ – כביצה ספק נולדה בשבת ונתערבה.** כולן אסורות.

חזקה וספקות:

- א. **ס"ס במקום חזקת איסור:** או"ה – אין מתירין. רמ"א בשם הרשב"א – מותר. אחרונים נחלקו בזה.
- ב. **3 ספקות:** מותר אף במקום חזקה.
- ג. **חזקת איסור בהמה בחייה:** חזקה לא מבטלת ס"ס אא"כ באותה עניין אבל ספק דרוסה ספק נשבר הגף מחיים מועיל, שחזקת איסור בהמה בחייה לא קשור לטרפות אלא לשחיטה.
- ד. **ספק בשחיטה ונתערבה חד בחד ונמצא חתיכה שיש ספק לגביה אם מהבהמה הכשרה שמא מאותה של ספק:** אסור שחזקת איסור סותרת. **אף נתערבה שוב – לא מועיל.**
- ה. **נמצא ספק פגימה אחר השחיטה:** אף עם ס"ס שמא אין זו פגימה ושמא במפרקת – נתערבה חד בחד אסורות משום חזקת איסור. אבל נמצאת חתיכה ולא ידוע אם ממנה או מאחרת – מותר.
- ו. **ס"ס – דוקא בשקול.**
- ז. **ספק מחסרון חכמה – לא נחשב ספק (ראה צח ג במרדכי ונצי"ב).**
- ח. **כשיש ס"ס – לא צריך לבדוק ששים אך יש להחמיר אם אין הפסד.**

סימן קיא – דין כלים טריפות שנתערבו בכשרות

סעיף א-ד - ספק אם נפל איסור או היתר

2 איסורים 21 קדירות:

מקור: תוספתא תרומות ו, טו: "היו לפניו שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפניהן שני סאין אחת של תרומה ואחת של חולין ונפלו משתיהן ואין ידוע אם מזו לתוך זו ואם מזו לתוך זו הריני אומ' תרומה לתוך תרומה נפלה חולין לתוך חולין נפלו" (מדובר בדרבנן).

איסור 1 21 קדירות: טור, ב"י – מותר.

2 איסורין וקדירה אחת:

מקור: תרומות ח, יא: "היו לפניו ב' מדוכות אחת של תרומה ואחת של חולין, ונתן מאחת מהן ואינו יודע מאיזו מהן נתן, הרי אני אומר משל חולין נתן".

הגבלות:

- א. איסור דרבנן (שו"ע). באיסור דאו' רק במב"מ שזה דרבנן אך לא מבשא"מ (סע' ג-ד). איסור דאורייתא ששיעורו דרבנן – כדרבנן.

ב. חתיכות ניכרות לפני שנתערבו:

- ש"ך – מותר אף באתחזק איסורא, אך בקדירה אחת רק כשלא איתחזק איסורא. אך אם יודע מה איסור ומה היתר לא אתחזק איסורא.
- פר"ח – אף בקדירה אחת מותר בדרבנן באתחזק איסורא. אתחזק זה אף כשיודע מה איסור ומה היתר.
- שעה"מ – מותר אף בקדירה אחת שיש חזקת היתר. רק בנאבד אסור משום אתחזק איסורא.
- ג. האיסור אינו רבה על ההיתר: יבמות פב: ר"ל, רשב"א, שו"ע – צריך רוב היתר או שווה. ר' יוחנן, רא"ה – לא צריך.
אך יודע שיש רוב איסור ולא יודע להיכן נפל?
 - ט"ז – חברו אמר לו אך לא יודע שיעור ההיתר.
 - דרישה – מוצא 2 חתיכות בהיתר ולא ידוע אם שתיהם היתר או אחת איסור. אם אחת גדולה אסור.
 - ש"ך – שהוציא ולא יודע היכן היא.
 - נקה"כ – יודע שקדירה חסרה ואחת מלאה ולא יודע איזה. ואחרי שנפל שתיהן שוות.

סעיף ה – 2 חתיכות ל2 קדירות היתר:

משנה תרומות ד, י: "הדורס ליטרא קציעות על פי הכד ואינו יודע איזוהי, רבי אליעזר אומר רואין אותן כאילו הן פרודות, והתחתונות מעלות את העליונות. רבי יהושע אומר, לא תעלה עד שיהיו שם מאה כדים".

למה אסור אם זה מדרבנן?

- רמב"ן: כולם של אדם אחד או 2 בני אדם שנשאלו יחד ולא תולין שניהם להיתר כך.
- רשב"א, שו"ע: אין מתירין ע"י תלייה אם צריך ביטול.

לכן ב2 חתיכות 2 קדירות היתר רק אם יש באחד מהם כדי לבטל את האיסור מותרים שניהם, אך אם אין אז שניהם אסורים.

קדירות ששתיהן היתר אחת גדולה ואחת קטנה: ש"ך – רשב"א אסור ואו"ה מותר.

סעיף ו – תליית איסור שנפל למקום האיסור הראשון

תוספתא תרומות ו, יב: "נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן, וידוע לאיזה מקום נפלה, ואחר כך נפלה שניה ואין ידוע לאיזה מקום נפלה, הריני יכול לתלות ולומר, להיכן שנפלה ראשונה נפלה שניה. נפלה סאה תרומה לאחד מהן ואין ידוע לאיזו מהן נפלה, ואחר כך נפלה שניה וידוע לאיזו מהן נפלה, אין יכול לתלות ולומר למקום שנפלה השניה נפלה הראשונה" – נפסק בשו"ע.

במה מדובר?

- ב"ח – אף באיסור דאול.
- ט"ז – אף שהאיסור הראשון אסור רק מדרבנן אפשר לתלות את השני בנפילה לאותו מקום.

סעיף ז – שתי קדירות העתידים להתערב מצטרפין לבטל

הדין: 2 קדירות העתידים להתערב מצטרפות. רק באיסור דרבנן כי הרי יש טעם (ש"ך).

מקורות:

- **תרומות ד, י:** "בדורס ליטרא קציעות ע"פ הכד ואינו יודע איזוהי רבי אליעזר אומר רואין אותן כאילו הם פרודות והתחתונות מעלות את העליונות רבי יהושע אומר לא תעלה עד שיהיו שם מאה כדים:" – שכל האיסורים שמתבטלים עם הכד מתבטלים.
- **תוספתא תרומות ו, יב:** "שתי קופות בשתי מגורות שתי עליות שתי מגורות בעליה אחת הרי אילו יעלו ר' יהודה או' לא יעלו ר' שמעון או' אפי' הן בשתי עיירות מעלות [זו] את זו בזו מאה ובזו [אין] מאה הריני או' לתוך מאה נפלה" – הלכה כת"ק.

- **ירושלמי תרומות ד, ח:** "שתי קופות בשתי עליות ושתי מגורות בעלייה אחת אבל שתי מגורות בשתי עליות לא בדא מה בין קופות למגורות קופות דרכן להתפנות מגורות אין דרכן להתפנות" – כיון שעתידין להתערב מצטרפות.

של מי הקדרות?

- או"ה – המנהג לא להקל אף באדם אחד. רמ"א – הקל בהפסד מרובה.
- רא"ה – אדם אחד ואיסור דרבנן שלא נ"ט.
- ר"ש, שו"ע – של אדם אחד.
- רשב"א – אפילו ב2 בני אדם שהגמרא לא חילקה. אך למעשה כר"ש.

אם אין דרך לצרף כבשר בחלב, או מתוק וחריף: ט"ז - לא מצטרפים.